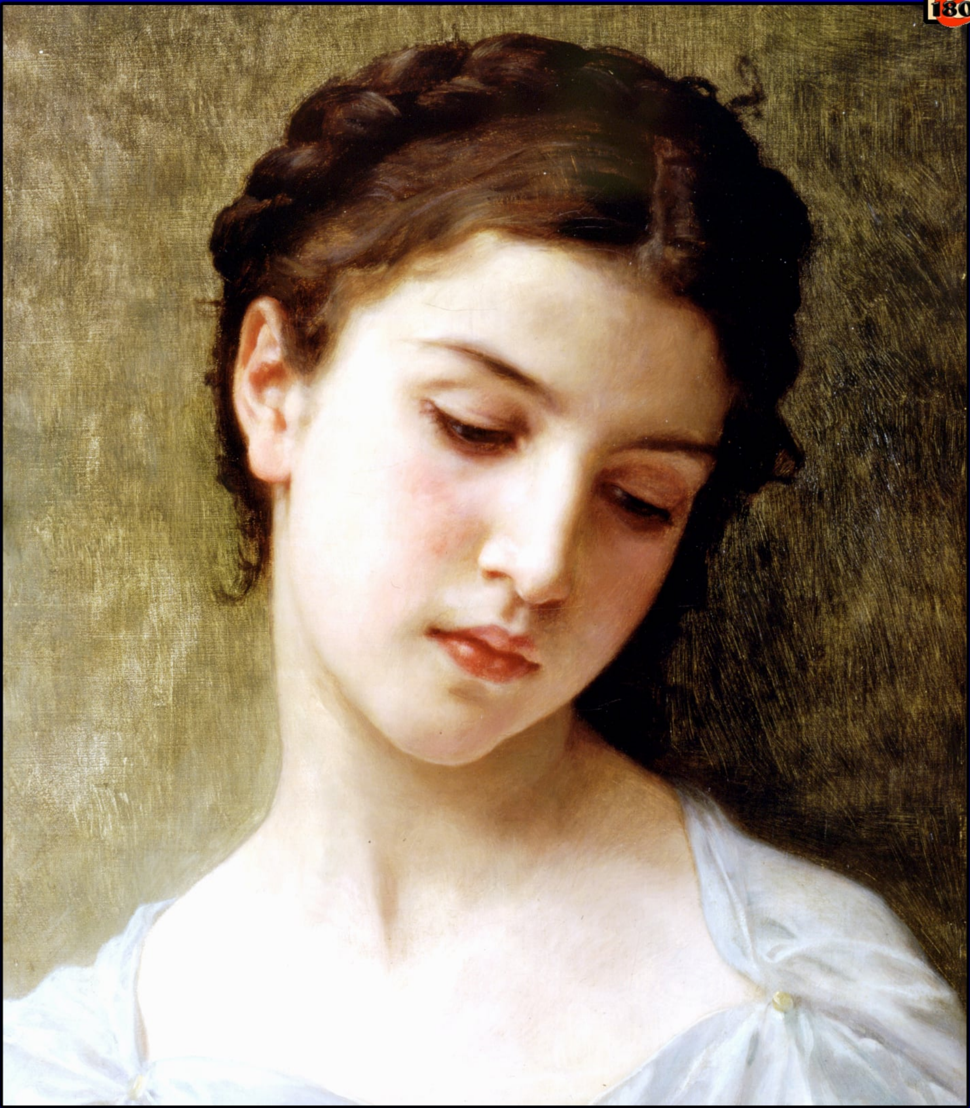

Henri Murger

Adeline Protat

Henri Murger

Adeline Protat

eBibliotek 1800

2026

Ophavsret og brugsbetingelser

Denne ebogsudgave af Henri Murger: *Adeline Protat* er baseret på originaler, som er public domain i hele verden.

Nærværende ortografisk opdaterede og redigerede udgave af teksten kan frit downloades og videreformidles under Creative Commons-licensen BY-NC-SA – Kreditering-IkkeKommerciel-DelPåSammeVilkår 4.0 International.

Generelt forbehold: *Vær opmærksom på, at denne ebog er baseret på en tekst, som stammer fra en længst svunden tid. Normer og udtryksmåder mm. var anderledes dengang, og der kan derfor forekomme indhold, som på nogle virker stødende. Bogen skal, ligesom alle andre kunstneriske værker fra andre tider, ses i sin kulturelle og tidsmæssige kontekst, og udgiveren kan og vil ikke påtage sig noget ansvar for forfatterens verdensbillede og udtryksmåder.*

Copyright and conditions of use

This ebook edition of Henri Murger: *Adeline Protat* is based upon sources in the public domain worldwide.

This orthographically updated and revised edition is free to download and reuse under Creative Commons BY-NC-SA Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International.

Disclaimer: *Please note that this book is based on an original text dating from another era. Norms and language were different then, and some readers might find offensive content. We believe that any work of art from previous times should be viewed in its cultural and temporal context and not in the light of latter-day prejudices, and we can and will not accept any responsibility for the author's views or language.*

1. Maleren

I den smukke årstid styrter hvert år landskabsmalerne sig som en bisværm over omegnen af Fontainebleau. Landsbyen Barbizon, der grænser op til et af de mærkeligste partier af den skov, der er kendt under navnet Bas Bréau, var i lang tid et yndlingsopholdssted for kunstnerne, og deres stadige tilbagekomst til dette sted har været en kilde til velstand for de to eller tre gæstgivere, der havde etableret sig der. Et af disse gæstgiversteder hører endogså til de kuriositeter, som rejsebøgerne henleder opmærksomheden på, og de rejsende undlader heller aldrig at besøge dets spisesal, hvor en mængde berømte malere på murene har efterladt spor af deres ophold og på den måde skabt et slags museum, der er en virkelig rigdom for ejermanden. Men i den senere tid har Barbizon og Chailly fundet konkurrenter i to eller tre landsbyer, der er beliggende i udkanten af skoven og på mindre besøgte steder. Disse punkter, der nu til dags foretrækkes af de omflakkende kunstnere er Bourron, Montigny, Marlotte og Reclosses, der er opført på toppen af en høj klippe, hvorfra man har en vid udsigt over hele det omliggende landskab.

Imod midten af august måned på en brændende hed høstdag og i den varmeste middagstid gik en ung mand, der for nylig var steget ud af diligencen, hen ad den markvej, der fører fra Bourron til Montigny. Den rejsende syntes overvældet af den kvælende hede, og sveden, der randt ned af hans ansigt, var trængt igennem foret på hans bredskyggede grå hat. For at lette og formindske tyngden af en tilsyneladende alt for velstoppet

vadsæk støttede han sig til en lang stok, hvis jernbeslåede dup slog gnister, hver gang den berørte en flintesten på vejen.

Denne fodgænger, af hvis dragt og væsen man ved første øjekast kunne se, at det var en vandrende kunstner, hed Lazare og begav sig til landsbyen Montigny, hvor han i det sidste par år havde været vant til at tilbringe sommeren.

Efter ham i nogen afstand gik der en ung bondeknøs på en tretten, fjorten år, der slæbte benene efter sig som et såret vildt. Også han bøjede nakken under vægten af en tung kasse, hvorved der var anbragt et landligt staffeli og en af disse store, hvide lærredsparaplyer, som malerne betjener sig af for at tilvejebringe et ligeligt lys, når de arbejder under åben himmel.

Lazare og den unge bonde gik netop hen over en stor slette, der var meget oplivet af høstfolk. Med hvert minut fremkaldte solstrålernes glans, når den faldt på de blanke leer, skinnende lynglimt, og høstfolkenes munterhed forskrækkede hele skarer af lærker, der da, ængstelige for deres unger, hvirvlede sig rundt over kornet. Til højre for de to fodgængere bemærkede man tydeligt Grez, der fordum var en by, hvori der endnu findes uformelige ruiner af et slot, der blev bygget af dronning Blanche under hendes regering. Ved siden af disse levninger ser man en kirke, der efter oldgranskernes sigende betegner den første epoke af den tid, da den saracenske arkitekturs indflydelse efter korstogene begyndte at gøre sig gældende i bygningsstilen. Til venstre for de rejsende bredte skoven sig ved Fontainebleau, der på denne side begrænsede landskabet med en skovlinje, som forenede landsbyen Bourron med det sted, hvor vejen går, der fører til Nemours. Nedenfor denne trægrænse hævede husene i Marlotte deres røde tage. Foran de

rejsende, og i samme retning som de gik for at komme til Montigny, bugtede Loingfloden sig i mangfoldige krumninger igennem det frugtbare landskab, ved hvis udkant ligger den lille by Moret, hvor den offentlige forskønnelses ubarmhjertige hammer hver dag tilintetgør levninger af disse gamle bygninger, der gjorde denne flække til en sand historisk kuriositet. Uagtet den egn, som Lazare her vandrede igennem, ingenlunde var ny for ham, standsede han dog flere gange for at kaste et blik ud over den udstrakte mark, der midt i sin frodighed her under leernes klang på en eneste dag skulle yde betaling for al den flid og den møje, der i årets løb var anvendt på den. Hver gang maleren stod stille, lagde også den unge bonde sin byrde fra sig, satte sig alvorlig på den, støttede sit hoved i sine hænder og syntes at synke hen i dybe betragtninger. Men aldrig så snart hørte han kunstnerens jernbeslåede stok atter genlyde på vejen, før han igen læssede kassen på sine skuldre, tørrede en tåre af kinden med ærmet af sin bluse, og gav sig igen på vandring, idet han udstødte et dybt suk. Således havde de gået omtrent en halv time, og de første huse i Montigny viste sig endnu i en temmelig betydelig afstand.

"Disse forbandede bondemile får aldrig nogen ende," mumlede kunstneren, idet han tørrede sin pande. "Jo længere man går, desto længere har man tilbage."

Da han umærkeligt havde sagtnet sin gang, mens bondeknøsen havde fortsat sin i det samme trav, var denne netop nu lige i hælene på ham. Lazare, der mekanisk havde vendt sig omkring, bemærkede nu pludselig den

sørgmodighed, der stod præget i knøsens ansigt. Han lagde også mærke til, at hans øjne var røde af nylig udgydte tårer.

"Men for pokker, min stakkels Zephyr," henvendte han sig venskabeligt til ham, "hvor i alverden har du fået det bedemandsansigt fra? Ved du vel, at du slet ikke tog venligt imod mig, da jeg for nylig ankom til Bourron? Da jeg rejste bort forrige år, græd du, mens du fulgte mig til vognen, og nu græder du, da jeg kommer tilbage – det er der jo ingen forstand i, min dreng. Har du nogen sorg, der trykker dig? Har fader Protat måske banket dig en smule mere end sædvanlig? Det er noget, du må vænne dig til, og det må man ikke tage ham ilde op. Han er nu engang noget rap på hånden, men han slår ikke hårdt. Hvis du for resten er doven som et murmeldyr, så er du jo også lige så hårdhudet som en okse, og sådanne rap mærker du jo slet ikke. Desuden må du vel betænke, Zephyr, at hvis den gode Protat holder af at give en vinge engang imellem, så er det dog bedre, at du får den, end at det skulle gå ud over den nydelige Adeline. Er det ikke sandt, min dreng? Nå, hovedet i vejret, så jeg kan se på dig! Du har da ikke skæmmet dig synderligt, du har endnu det samme halvskikkelige og halvdumme ansigt som sædvanlig. Det eneste er, at du ser lidt mere medtagen ud. Ah, nu ved jeg, hvad der er i vejen! Du har ikke sovet mere end tolv timer, og det kan du ikke nøjes med."

"Om forladelse, hr. Lazare, jeg har hverken sovet i nat eller den foregående nat eller natten før den," svarede Zephyr.

Han sagde disse ord i en så bedrøvet tone, at Lazare ikke kunne lade være at se på knøsen med større opmærksomhed end sædvanlig. Denne, der lagde mærke til, hvilken opmærksomhed han var genstand for, slog øjnene ned, som om

han frygtede for, at hans blik skulle forråde hans hjertes hemmelige tanker, og, for at undgå nye spørgsmål, som han ikke havde lyst til at svare på, sagtnede han igen sin gang for at bringe den samme afstand som tidligere mellem sig og den unge kunstner, men Lazare, der var blevet virkelig forbavset over sin ledsagers lidende udseende, kaldte ham straks efter hen til sig og nødte ham til at gå ved siden af sig. Men hvad han end gjorde, og hvor fint han end bar sig ad, var det ham ikke muligt at opdage eller gætte, hvad der var grunden til Zephyrs hemmelige sorg. Denne fremturede hårdnakket i sin tavshed, og, hvis høflighed undertiden tvang ham til at bryde den, når Lazare trængte alt for heftigt ind på ham, svarede han kun med intetsigende ord af en sådan beskaffenhed, at selv det skarpsindigste hoved skulle have ondt ved at sige, om det var ja eller nej.

Imidlertid havde man nået landsbyen Montigny. Alle beboerne havde travlt ude på markerne, og maleren gik hele byen igennem uden at træffe på et eneste bekendt ansigt, med undtagelse af nogle småbørn, som hans store skæg i de tidligere år havde indjaget skræk, men som han havde forstået at berolige ved at forære dem legetøj på højtidsdagene. Da de så deres gode ven, omringede de ham med jubel, og han fik først lov til at fortsætte sin vandring, efter at han havde kysset dem den ene efter den anden.

"Endelig er vi der da," udbrød Lazare, da han stod udenfor møllen ved Montigny. "Nå, Zephyr! Frisk mod, min dreng. Lad os nu læsse bagagen af, så skal vi drikke et godt glas vin sammen hos fader Protat."

Idet Lazare sagde dette, mærkede han, at den unge bonde var forsvundet. Inden han løb sin vej, havde han imidlertid haft den betænksomhed at lægge kunstnerens paraply og malerkasse fra sig på en bænk.

"Hvad pokker går der af den lille dumrian?" mumlede han, idet han gik hen efter begge dele. "Er han blevet gal? Forrige år var han dog kun tosset."

Lazare begav sig igen på vej, men denne gang noget langsommere på grund af al den bagage, han førte med sig. Lykkeligvis havde han kun et par hundrede skridt tilbage. Da han endelig ganske udmattet nåede det hus, hvortil han stilede sin kurs, opdagede han i et vindue på første sal den skikkelige Protat, der stod og skar en træsko ud.

"Her, fader Protat!" råbte Lazare, idet han vinkede af træskomageren, "kom herned og hjælp mig at bringe min bagage op, for jeg sveder som et mulæsel, der vender hjem fra et marked."

Fader Protat satte næsen på ruden, og da han så kunstneren belæsset som et lastdyr, var hans forbavselse så stor, at han tabte både træskoen og kniven.

"Men hvad skal det sige!" råbte han, da han kom frem nede i døren, "hvor har De da gjort af Zephyr?"

"Zephyr er rendt fra mig midt på vejen for fem minutter siden. Jeg ved ikke, hvad der stikker ham, men han er rendt sin vej uden at sige et ord."

"Ih den lille slubbert. Hvor jeg skal varme hans øren til aftensmad!" mumlede fader Protat imellem tænderne, idet han hjalp Lazare af med hans bagage.

"Gør mig tvært imod den tjeneste ikke at røre ved ham," sagde Lazare. "Den stakkels dreng må have en eller anden hemmelig sorg, for han forekom mig meget bedrøvet. Han har næppe talt et ord på hele vejen, og jeg kunne godt se, at han havde grædt. Jeg ville have ham til at skrifte for at trøste ham lidt, men det var mig ikke muligt at få et ord af ham. Måske er De også lidt for hård imod ham herhjemme."

"Hvad er det for noget!" udbrød træskomageren, "tror De, at jeg har et ondt hjerte? Nej, hvis jeg straffer ham, er det kun til hans bedste. Skulle jeg måske tage handsker på, for at give ham en lussing, den dovne krop, der aldrig gør det mindste, hvis han ikke er nødsaget til det? Han er født i en hytte, og han vil leve som en millionær! Nej, ved De hvad, hr. Lazare, jeg er såmænd alt for god imod ham, og det passerer ikke så sjældent, at han lægger sig om aftenen uden at have fået det produkt, som han ærligt har fortjent sig om dagen, men derfor er han heller ikke anderledes. Nej, ave er god, når den kommer i tide."

Under denne samtale var Lazare og hans vært trådte ind i en lav stue, der så ud til at være spisestue. Et bord stod dækket derinde med en skinnende, hvid dug, og bordet var sat hen foran et vindue, hvorfra der var udsigt ud over Loingfloden, der gik lige op til haven udenfor Protats bolig.

"Fader Protat," sagde Lazare, idet han kantede sig ned på en stol, "jeg har kørt femten mil med en tom mave og drukket støv hele vejen – De kan altså begribe, at jeg er både sulten og tørstig."

"Lidt tålmodighed! Den små er nede i køkkenet og tænker allerede på Dem. De skal få en matelote af ål, der endnu for en time siden sprang i møllerens fiskekar. Vor nabo, slagteren, har

stukket en gris i går, og da jeg ventede Dem i morges, har jeg ladet dem lave nogle af de pølser, som De forrige år holdt så meget af. Hvad desserten angår, så kan De plukke den selv. Der er frugt nok nede på espaliererne, men hvis De trænger til en slurk, så skal vi straks klinke sammen på Deres tilbagekomst."

Med disse ord fyldte fader Protat lige til randen et stort glas, der tidligere havde været forgyldt, og som uden tvivl var et pragtstykke i hans skab, der kun blev benyttet ved højtidelige lejligheder.

"Hvorfor skænker De for mig i dette glas?" sagde kunstneren, idet han så på sin vært med et venskabeligt bebrejdende blik. "Jeg kunne komme til ulykke og slå det i stykker, og det ville Jeg aldrig tilgive mig selv, og De ikke heller, for det er Deres øjesten, det har De fortalt mig mere end en gang."

"Ja det er det. Det har jeg sagt, og det gentager jeg," svarede træskomageren med en rørt stemme, idet han så på det storblomstrede glas. "Jeg holder lige så meget af det som af et af mine lemmer. Det er en foræring fra min afdøde kone. Hun gav mig det på min fødselsdag, der netop indtraf dagen før vort bryllup – ja det er noget tilbage, hr. Lazare, for nu er det snart tredive år siden, at jeg dansede på min bryllupsdag. Jo, De kan tro, vi var et smukt par, min kone og jeg. Hvis Vorherre er misfornøjet med mig og skulle finde på at lade mig gå ad helvede til, så skal jeg dog aldrig glemme de femten års paradis, som min stakkels kone har skænket mig."

"Fader Protat," sagde kunstneren, der blev rørt over denne sorg og den simple og naive måde, hvorpå den udtalte sig, "Vil De gøre mig den fornøjelse at drikke et glas med mig til erindring om Deres kone?"

"O, hr. Lazare," udbrød den brave mand livligt, "af mit ganske hjerte!"

Han tog sin lærredshue af og stødte sit glas imod Lazares.

"Også af mit ganske hjerte, min brave ven!" svarede maleren og tog ligeledes sin hat af. Dette tegn på ærbødighed for hans kones minde fra en fremmed, syntes at gøre et dybt indtryk på træskomageren, for han greb det unge menneskes hånd og trykkede den så hårdt imellem sine, at Lazare uvilkårligt fo'r sammen.

Fader Protat, der misforstod denne bevægelse, frygtede for, at han havde været alt for familiær og kom frem med en hel hærskare af undskyldninger, men Lazare standsede ham straks.

"Ih, hvad er det for noget?" sagde han til ham, "er De bange for, at De har ladet mig være vidne til en følelse, der siger mig, hvad De har for et fortræffeligt hjerte? Ved De da ikke, at der er forhold, hvori det er lige så strafværdigt at skjule en god følelse, som at lægge dølgsmål på en ond tanke?"

"De taler godt," sagde den gamle, hvis ansigt efterhånden fik sit sædvanlige humoristiske udtryk tilbage.

"Men jeg skal spise endnu bedre," svarede Lazare, idet han med kniven trommede på sin tallerken.

"Der kommer netop frokosten!" sagde træskomageren. Man hørte også virkelig i det samme lette fodtrin ude på trappen, der førte op til værelserne ovenpå.

"Nå så kom dog, du små!" råbte fader Protat til sin datter, der netop kom ind ad døren med et fad i hænderne. "Her er hr. Lazare, der er nærved at omkomme af sult."

"Ih, god dag, smukke barn," sagde kunstneren, idet han tog den unge pige om livet – og inden hun kunne afværge det, hvad

hun for resten også kun gjorde et svagt forsøg på, havde han allerede kysset hende på panden. Dette fortrolige kærtegn, som faderens nærværelse desuden gjorde til en sand broderlig hilsen, fremkaldte imidlertid en stærk rødme på den unge Adelines kinder, og, for at skjule sin forvirring, gav hun sig til at arrangere et og andet på bordet, der for resten befandt sig i den skønneste orden.

Adeline Protat var næsten atten år gammel, men man skulle næppe tro, at hun havde fyldt femten, så sent og langsomt havde hun udviklet sig. Ligesom alle børn, der i deres første år bliver hjemsøgte af hårde sygdomme, var hun fin i sin vækst, og de friske og sunde farver, der for kort tid siden var begyndt at blomstre frem på et ansigt, der i lang tid havde været bleget af hårde lidelser, vidnede om, at der ikke længere var frygt for hendes sundhed, men dette fine rødt havde ikke den mindste lighed med de stærke og skrigende farver, som livet i luften og på marken ellers fremkalder på bønderpigernes kinder. Adeline havde et lille hoved, der stod i det skønneste forhold til hendes fine legemsbygning, og i hendes milde og alvorlige træk var der en smuk blanding af finhed og naivitet. Når man betragtede hende opmærksomt, kunne man godt sammenligne hendes fysiognomi med en tegning, der var retoucheret af en udmærket mester, som, uden at forandre det oprindelige udtryk, ligesom havde forædlet og berigtiget det uregelmæssige i den første kontur. Ifølge en sædvane, der måske ikke var ganske fri for lidt koketteri, gik Adeline med bart hoved hele året igennem og anvendte en ganske særegen omhu på sit smukke, kastanjebrune hår, der var lige så fint som den fineste silke. På trods af at hendes dragt tilsyneladende var den samme

som de øvrige bønderpigers, udmærkede den sig dog ved den harmoni, der herskede i valget af farverne, mens stoffet var lige så simpelt som de andres. De skrigende toner, der ellers står i en så voldsomt modsætning til hinanden i bønderpigernes påklædning, og som man selv i hovedstæderne kan se prøver på i smagløse dametoiletter, var der her intet spor af. Adeline tilskar og syede desuden selv sine klæder, og hun forstod altid at bruge saksen så snildt, at selv den simpleste dragt fik et klædeligt snit. I sin gang, i sine stillinger og bevægelser, kort sagt, i hele sin måde at handle og være på, havde den unge pige, der endnu tilsyneladende var et barn, noget, der adskilte hende fra alle andre. Hendes stemme var meget blid, og hun trak undertiden lidt på den, som tilfældet ind imellem er med folk, der hører sig selv tale og ønsker, at man skal høre på dem. Visse ord, der i sig selv er ubetydelige, udtalte hun på en sådan måde, at man, uden at kunne gøre sig selv regnskab derfor, blev fortryllet ved at høre dem. Hvad hendes sprog angik, behøvede man kun at høre hende tale i fem minutter for at vide, at det ikke var nogen landsbyskolemester, der havde lært hende at udtrykke sig så smukt og så rigtigt.

For at fuldende dette skitserede portræt, der senere vil blive endnu mere udførligt, må jeg ikke glemme – hvad der måtte være påfaldende nok hos datteren af en træskomager i en landsby – at Adeline havde særdeles fine og velskabte hænder, og det var tydeligt nok, at disse hænder ikke kendte noget til det hårde arbejde, som ellers landlivet fører med sig. Adeline, der skrantede i sin barndom, havde aldrig været i stand til at påtage sig noget anstrengende arbejde, og hun havde derfor aldrig vidst, som de andre unge piger i hendes stilling, hvad det ville

sige at luge en mark, at binde et neg eller rydde en vinmark. Hendes fader havde været nødt til at tage en gammel naboerske i sin tjeneste, og denne overtog da al den grovere gerning, som at passe på hønsegården, hvori der rumsterede et par snese ænder, høns og kalkuner, at fodre det lille muldyr, malke koen og tilberede maden. Adeline sørgede blot for linnedet og vågede i særdeleshed over, at den største renlighed herskede i huset. Et støvgran på et møbel, en dråbe vand, der var spildt på gulvet, var nok til at gøre hende urolig, og den gamle Madelon, som hun uophørligt holdt til renlighed, havde efter nogen tids forløb drevet det lige så vidt deri som den bedste hollænderinde. Således var denne unge pige, der let kunne være blevet fordærvet af sin forgudende fader, hvis ømhed for hende måtte være dobbelt påfaldende hos en bonde og tilmed hos en mand, der ellers var kendt for at være både hidsig og plump. Adeline var heller ikke uvidende om, hvilken indflydelse hun udøvede på den faderlige vilje, og at et ord af hende kunne gøre ham bøjelig som et vokslys, men til hendes ros må vi sige, at hun aldrig misbrugte denne magt, og at hun tvært imod godt forstod at tæmme hans opfarende sind.

Lazare, der i et par år havde opholdt sig hos fader Protat og i den tid var blevet hans fortrolige, havde flere gange forestillet ham, at han måske handlede uforsigtigt i således at lægge hele sin myndighed i et barns hænder, og at denne svaghed engang med tiden kunne blive til skade for hans datter og en kilde til fortrydelse for ham selv. Disse forstandige bemærkninger gjorde intet indtryk på den gode Protat. Han rystede blot på sit grå hoved og svarede med stolthed, at hans datter var blevet alt for vel opdraget til at hun nogen sinde skulle ønske noget, som

han behøvede at modsætte sig. "Det er lige meget," svarede så Lazare, der også rystede på hovedet, "jeg gentager, hvad jeg har sagt. De handler letsindigt, og selv den måde, hvorpå Adeline er blevet opdraget, skulle netop forurolige Dem i stedet for at gøre Dem sikker."

Træskomageren, der ikke kunne lide nogen modstand i dette kapitel, svarede da sædvanligvis på en sådan måde, at det unge menneske måtte forstå, at han ikke holdt af at blive modsagt.

Aldrig så snart var der rettet an, før Lazare, som rejsen havde givet en udmærket appetit, kastede sig grådigt over den første ret, man satte for ham. Fader Protat, der ville give ham tid til at stille sin hunger, tav stille og holdt sig i nogen afstand fra kunstneren, mens Adeline sørgede for, at der hele tiden var brød ved hans tallerken, at hans glas aldrig var tomt, og at han ikke fik tid til at forlange noget, før han allerede havde det. Alt dette kunne kunstneren ikke lade være at lægge mærke til, og nu og da undslap der ham en velvillig gestus eller et forbindtligt ord, der syntes at fordoble den fornøjelse, hvormed den unge pige bestræbte sig for at opvarte ham.

"Det var da en fortræffelig fisk," råbte Lazare, "og ganske udmærket tilberedt! Jeg må absolut sige Madelon nogle behageligheder i den anledning, men hvor er hun henne?"

"I køkkenet." svarede Adeline. "Jeg går op til hende, og jeg skal da sige hende, at hendes matelote har været efter Deres smag. Det vil fornøje hende, for hun var bange for, at den ikke skulle lykkes."

I samme øjeblik lod den gamle tjenestepige, om hvem talen var, sig se henne i døren.

"Ih goddag, Madelon!" råbte Lazare, der først fik øje på hende. "Kom dog hen og lad mig takke Dem! Ved De vel, at De er blevet en ganske mageløs kok?"

"Ja, ja, hr. Lazare," sagde den gamle og nejede, "vi ved nok, at De er en lækkermund, og man vil jo gerne gøre sit bedste. Nu må De sige mig, om De er fornøjet med dette," tilføjede hun, idet hun satte en ny ret foran ham. "Kødet er kun en smule stegt. Det har kun været et øjeblik på ilden, men jeg husker nok, at De skulle have Deres koteletter på den måde."

"Fortræffeligt," udbrød Lazare, idet han skar i kødet og så blodet pible frem på knivsbladet.

"Gud ved, hvor De dog kan spise det!" sagde den gamle og vendte sig bort med en vis afsky. "Min stakkels korporal, der dog kun var et umælende og ellers ikke var kræsen, ville såmænd ikke engang røre det."

"Det er ganske udmærket, Madelon!" sagde kunstneren.

"Ja, jeg vil hellere tro det end se det," svarede den gamle kone. Hun vendte sig om til Adeline. "Kom med mig, mit barn," sagde hun, "jeg behøver din hjælp, når jeg skal lave kaffe til hr. Lazare. Jeg kommer såmænd aldrig til at forstå mig på den indretning, som vi købte i Moret i morges."

Adeline og den gamle Madelon gik op af køkkentrappen sammen.

Da den skikkelige Protats hus er den skueplads, hvor de rollehavende, der i det følgende vil optræde, er forenede, vil vi benytte lejligheden til at fremkomme med nogle småtræk, der måske fuldstændiggør deres portrætter og karakterer på samme tid som de måske kunne afgive en naturlig prolog for dette huslige drama.

2. Madelon

Madelon var en stakkels enke på over tresindstyve år. Hendes ryg var bøjet, hvad der næsten altid er tilfældet med dem, der i et halvt århundrede har dyrket den jord, der har ernæret dem og deres. Til trods for hendes fremrykkede alder havde hun bevaret denne trippende livlighed, som man ofte bemærker hos gamle folk, og snarere hos mandfolk end hos fruentimmer. Hendes ansigt, der vist havde været smukt i hendes unge dage, var rynket og furet, og hendes hud var så brun som en gammel hørive. I dette ansigt, som tiden og sorgerne havde medtaget så hårdt, strålede der et par skinnende øjne, der undertiden gav hendes ansigt et stolt og næsten foragteligt udtryk. Selv hos de simpleste skabninger fremkalder bevidstheden om at have gennemgået med mod og resignation en masse af genvordigheder en vis stolthed, der er så naturlig, når de står alene, men oprejst midt imellem de ødelæggelser, som skæbnen har anrettet omkring dem.

Madelon havde heller ikke altid været, hvad hun nu var. Den gamle enke havde tidligere vidst at holde på sin rang, for hun var dengang en af de rigeste koner der på egnen, men efter et tiårigt lykkeligt giftermål var hendes mand, der besad alle disse smukke forpagtergårde, som man endnu ser ved bredderne af Loingfloden, kommet i slæng med en mængde dårlige subjekter, som han havde stiftet bekendtskab med, da han engang tog til Nemours i forretninger. Det udsvævende liv, han nu kom til at føre i nogle år, medførte hans fuldstændige ruin. Alle hans ejendomme blev solgt eller belemret med lån, og snart

var ikke et stykke kvæg i nogen af hans stalde, som han kunne kalde sit eget. Bragt til den største yderlighed ved sine udskejelser, spekulerede han nu på at rede sig ud af det ved en forbrydelse. Hans forpagtergård med alt sit tilliggende, hvori hans kone aldrig havde tilladt ham at optage noget lån, var forsikret for en sum, der var fire gange større end dens virkelige værdi. Forpagteren tænkte, at en ildebrand kunne frelse ham fra at gå til grunde. Han satte ild på loen på en festdag, mens man tæt ved hans forpagtergård afbrændte et fyrværkeri. Han håbede, men med urette, at ulykken da skulle blive tilskrevet raketterne, men der havde været vidner til hans forbrydelse. En knøs og en pige på forpagtergården, der havde haft stævnemøde i loen, havde set ham, uden at han anede det. De råbte om hjælp, men det var for sent. Forpagtergården brændte af lige til grunden. Madelons mand blev arresteret, kastet i fængsel og døde i afsindighed dagen før hans dom skulle falde.

Den stakkels enke, der stod alene tilbage foran en askehob, takkede endda himlen, der havde ladet hende være barnløs og således sparet hende for at opdrage et barn, der hele sit liv igennem skulle føle sig beskæmmet ved faderens misgerning. Hun forlod da landsbyen Grez, hvor man med en ligegyldig medlidenhed så på hendes ulykke. Hvordan hun havde levet i de tredive år, efter at dette var sket, det ved kun den, der selv har lært at tjene sit brød i sit ansigts sved. Først for tolv år siden havde hun taget bolig i Montigny. Hun boede i den yderste kant af landsbyen, ved udkanten af en skov i et usselt hus, der var opført af store sandstensblokke fra de nærliggende stenbrud og tækket med en blanding af strå, tidsler og lyng. På samme tid som Madelon ankom til Montigny, døde den kone, der røgtede

byens kvæg på den nærliggende græsgang – den gamle kone kom til at afløse hende, og da hun ikke havde noget tilflugtssted, forenede bymændene sig om at bygge hende dette primitive hus, som vi før har omtalt, og som Madelon ved sin flid og sparsommelighed omsider blev ejer af.

I denne egn hedder det sted, hvor hjorderne græsser, "sovestedet", en landlig benævnelse, som uden tvivl skriver sig fra, at kvæget gerne tager sin siesta på det sted, hvor det har græsset. "Sovestedet" var beliggende lige ved en skov. Madelon havde lagt mærke til, når hun røgtede sit kvæg, at denne egn, der har en usædvanlig vild karakter, ofte blev besøgt af fremmede og navnlig af kunstnere. Dette førte hende ind på en ny industri. Hun oprettede et slags marketenderi for kunstnerne. Hver dag førte hun en stor kurv med sig, der indeholdt likørflasker, tobak, cigarer, piber og alt, hvad tobaksrygere ellers har brug for. Dette indfald lønnede sig rigeligt, thi for de kunstnere, der arbejdede på hele denne egn, blev Madelons kurv efterhånden manna i ørkenen. Hun fik snart en stor mængde kunder blandt disse artister, der søgte hen til hende, for der at tilbringe en halv times *far niente* efter deres møjsommelige arbejder i fri luft.

Madelon havde ikke blot arvet den afdøde røgterskes post, men også hendes hund. Det var et intelligent og fredeligt dyr med et børstet skind og et par øjne, der skinnede som gløder. Denne hund førte navnet "Korporal" og var blevet døbt sådan af soldaterne, der havde taget sig af den, da den var ganske ung. Den fulgte trolig med deres regiment og havde gjort kampagnerne med ovre i Afrika. Korporal, der var blevet afrettet af de muntre soldater, var efterhånden blevet en vel

instrueret hund. Den eksercerede som den dygtigste sergent. Den præsenterede gevær for officererne og fældede gevær, så snart man talte om Abd-el-Kader. Den kunne med lethed sætte over en geværpyramide, og, begavet af naturen med matematisk geni ligesom Munito, der var hundeslægtens Newton, spillede den ypperligt domino og kunne undertiden gætte, hvor gammel kaptajnen var. Med disse selskabelige talenter, der gjorde den til regimentets stolthed, forenede den desuden alle en jagthunds gode egenskaber, der især kommer til nytte i felten. Når dens regiment foretog en razzia hos en eller anden fjendtlig stamme, tog Korporal aktiv del i den ved at fouragere i hønsegårdene, og mere end en gang har den bødet på bivuakkostens kummerlighed ved uventet at komme med et godt stykke fjerkræ. Ligesom den havde rævens list, når den marauderede, havde den løvens mod overfor fjenden. Ved belejringen af Konstantine var Korporal den første på brechen og tog levende del i kampen, idet den straks gjorde det af med en tyrkisk hund. En nat blev ved dens årvågenhed et helt detachement, der nær var blevet overrumplet sovende af en bande arabere, frelst fra den truende undergang. Denne smukke handling skaffede den korset. En soldat, der havde været hårskærer, klippede dens bryst sådan, at den klippede del forestillede Æreslegionens stjerne. Dens daglige ration af brændevin blev forøget med et glas. Den blev fritaget for al hoveritjeneste, og skildvagterne skuldrede, når den passerede forbi dem. Efter at Korporal var vendt tilbage til Frankrig, gik den over i civiletaten, blev røgterhund og holdt nu til almindelig tilfredshed justits i den hjord, hvormed den havde opsyn.

Den industri, dens herskerinde havde fundet på, indviede den snart i en håndtering, der hidtil havde været den fremmed, på trods af den var en gammel practicus. Kunstnerne, der var spredt omkring i skoven, generede det undertiden at ulejlige sig hen til Madelon, når de trængte til noget fra hendes kurv. De havde derfor vænnet sig til at kalde på hende og forlange af hende, hvad de ønskede, hvilket var så meget lettere, som der i denne skovegn var et ekko, der med den største troskab kastede lyden tilbage selv i en meget betydelig afstand. Madelon, der havde ondt ved at løbe henover disse skrænter og fordybninger, afrettede Korporal til at gå i stedet for hende. Denne opfindelse blev en ny indtægtskilde for hende. Malerne, der fandt det originalt at se Korporal forvandlet til opvarter, gjorde bestandig flere bestillinger, for at have den fornøjelse at se det intelligente dyr springe henover klipperne med en kurv om halsen, hvori dets herskerinde havde lagt alt, hvad hendes kunder forlangte. Med sin dobbelte funktion som røgterhund og opvarter forenede Korporal endnu en tredje, der ligeledes fra tid til anden forøgede den gamle kones sparsomme indtægter.

Der er i denne skovegn en slags grotter, der har bevaret navnet "Snaphanens stuer" til erindring om en begivenhed, hvis oprindelse vi forgæves har eftersporet. Disse grotter, der for resten ikke indeholder noget særlig bemærkelsesværdigt, er beliggende i den ensomste del af dalfordybningen, og det er vanskeligt nok at finde dem, når man ikke er kendt med terrænet. De folk, der ønskede at bese dem, henvendte sig til Madelon, der i almindelighed ledsagede dem og modtog en lille godtgørelse for sin ulejlighed. Ligesom hun lod budtjenesten besørge af sin hund, benyttede hun nu også dens instinkt til at

føre fremmede hen til "Snaphanens stuer". Korporal kendte hver plet i denne skov. Man behøvede kun at udtale navnet for ham på et hvilket som helst sted der, så satte han sig straks i bevægelse i den angivne retning. Denne stedsans gjorde ham snart i stand til at udvide sin cicerone-forretning endnu længere, og når nogen tilrejsende spurgte om vejen til "Fedammen" eller "Ulvesvælget", kaldte Madelon blot på Korporal, som straks førte dem derhen ad de mest maleriske stier. Korporal havde desuden den fordel frem for alle andre ciceroner, at han var stum. Han kedede ikke de spadserende ved at opremse sin lærdom og søgte ikke som sine tobenede kollegaer at påtvinge dem sine personlige anskuelser. Hertil kom, at han gav dem, som han førte, tid og lejlighed til at beundre alle skønheder i ro. Og når et selskab af gode parisiske borgere eller en engelsk familie med behørig spleen stod et helt kvarter i begejstring foran en klippeblok af en eller anden særegen formation, ventede Korporal tålmodigt, til de var færdige med deres beundring. I almindelighed satte han sig da gravitetisk ned på sin hale, rystede foragteligt på hovedet, idet han erindrede sig bjergpasset ved Mouzala eller de stejle bjergsider ved Jernportene, og syntes at sige til sig selv: Så har jeg set ganske andre ting!

Man vil altså let kunne forstå, hvilken oprigtig hengivenhed Madelon nærede for Korporal. For hende var han langt mere end en nyttig tjener, han var en virkelig ven – en trøst i hendes sidste dage og det eneste vidne til hendes resignation og hendes fattigdom. Hvor meget hun derfor end viste en rørende omhyggelighed for ham og behandlede ham som et menneskeligt væsen, troede hun dog langtfra ikke, at det var

nok, i den grad var hun taknemmelig for de små behageligheder, der forsødede hendes ensomme tilværelse, og som hun vidste, at hun ikke kunne unde sig, hvis hun ikke havde haft Korporal. Den fortjeneste, hun havde af kunstnerne og de fremmede, forbedrede efterhånden hendes stilling og tillod hende at skaffe sig nogle enkelte bekvemmeligheder i sin fattige bolig.

For det første udskiftede hun det usle stråtag på hendes hytte, som regn og vind begyndte at trænge igennem med et tegltag, for det andet købte hun sig et lille stykke jord udenfor sin bolig, hvor hun anlagde en køkkenhave, og for det tredje fik hun sig i sit eneste værelse en virkelig seng, i stedet for den stråseng, hvormed hun indtil da havde taget til takke.

Kun de, der selv har været nødt til at leve i små kår, kunne sætte sig ind i, hvor længe Madelon var om at skaffe sig et blot nogenlunde hyggeligt hjem. Hun tabte imidlertid ikke modet, og tre år efter at hun var kommet til landsbyen, begav hun sig på en smuk dag hen til notaren i Montigny og bad ham om at modtage en sum på hundrede daler i forvaring, som hun bragte ham i en gammel pose, og som hun ønskede, at han skulle gøre indbringende for hende. Denne vigtige nyhed havde en af notarens skrivere fortalt på værtshuset "Det hvide hus", og i en hel måned talte man ikke om andet, men da man godt vidste, at kilden til denne velhavenhed var den gode handel, hun drev i det frie, forøgede det kun den agtelse, man i landsbyen havde for den gamle kone. Folk viste sig fra nu af langt mere venlige og fortrolige imod hende. Og al denne forekommenhed, der var noget nyt for hende, faldt igen tilbage på Korporal, som også fik

sin del, uden at han anede, hvorfor han engang imellem blev trakteret.

Efter at Madelon havde tilbragt ni år i Montigny bestandig på den samme måde, havde hun i løbet af disse år kunnet levere til notaren i forskellige småsummer et beløb, der med de påløbne renter allerede var vokset til en kapital af atten hundrede francs. Det var allerede meget for hende, men hun fandt ikke, at det var nok.

Alle hendes gyldne drømme gik ud på at tilvejebringe en årlig rente af et hundrede francs. Med den tarvelige levemåde, hun førte, troede hun, at hun med denne lille sum kunne sikre sig et sorgfrit udkomme for sine gamle dage, og med den stædighed, der er ejendommelig for gamle folk, når de sætter sig noget i hovedet, ville hun ikke opgive sin bestilling, før denne sum var bragt sammen. Imidlertid var der mangen en dag, hvor hun hellere ville være blevet hjemme i sit hus end drive kvæget ud på græs, men hendes hundrede francs i rente lod hende ikke have ro, og hun ville absolut, at denne drøm skulle blive en virkelighed.

Hvad Korporal angik, så blev også han gammel og skrøbelig. Han begyndte at blive grå. De længere udflugter blev ham besværlige. Han blev stakåndet, og hans hørelse og lugtesans tabte deres oprindelige finhed. Nå han skulle bringe kurven til kunstnerne, skete det undertiden, at han lod kunderne vente. Når han skulle føre tilrejsende et eller andet sted hen, tabte han hukommelsen, tog fejl af vejen og førte dem undertiden vild, som han skulle have ført på rette vej. Han glemte alle de små selskabelige kunster, hvori han tidligere havde excelleret . Når en af malerne ville have ham til at eksercere med sin stok, stod

Korporal lige så befippet som en rekrut, der bliver kommanderet til at lade på tempo. Også hjorden, der var betroet hans omhu, begyndte at lide under, at hans evner efterhånden blev svækket. Det undgik ikke sjældent hans opmærksomhed, når en ungkalv vovede sig for langt hen til de farlige klippeskrænter, hvor den så gederne græssede. Han kendte ikke længere tallet på dyrene, som han vogtede, og undertiden hændte det, at Madelons horn gav signal til at gå hjem, uden at Korporal lagde mærke til, at en kvie havde overhørt signalet, og Madelon måtte da selv give sig til at opsøge dyret, som hun var ansvarlig for. Kort sagt, Korporal måtte bøje sig under den almindelige lov, og alle hans gode instinkter kunne ikke stå sig mod den ubarmhjertige tid. Han følte denne trang til hvile, der er nødvendig for alle væsner, der nærmer sig deres ende. Når han derfor gjorde sig skyldig i en eller anden forseelse, skændte Madelon heller ikke. Hun indså, at selv den mindste bebrejdelse var uretfærdig, og at et hårdt ord ikke kunne andet end krænke dette villige dyr, der altid havde gjort langt mere end sin pligt. Hun kælede derimod endnu mere for ham og talte til ham, som om han havde kunnet forstå hende, om det rolige liv, de snart skulle føre med hinanden, for Madelon følte i sit hjerte, at den dag hun havde fortjent sine hundrede francs i rente, var halvparten i det mindste Korporals lovlige ejendom.

Endelig kom denne længe ventede dag. Notaren meddelte sin klient, at den sum, hun havde betroet ham, nu beløb sig til over to tusinde francs.

"Ønsker De at få Deres penge tilbage?" spurgte notaren hende.

"Nej," svarede hun, "behold dem kun. Jeg og Korporal har arbejdet nok for at samle disse penge. Nu er det Deres tur til at arbejde for os. Bliv de kun ved at sætte mine penge ud. Jeg forlanger ikke mere end mine hundrede francs om året, men heller ikke en skilling mindre."

"Jeg vil nu kunne anbringe dem meget fordelagtigt. Jeg vil lade Deres to tusinde francs gå ind under en større sum, som mølleren i Sorgues har bedt mig om at skaffe sig. Han låner dem på fem år og sætter sine ejendomme i pant. Da rede penge for øjeblikket er sjældne varer, og mølleren er i bekneb, vil vi låne ham dem på fem og en halv procent."

"Er det ikke alt for meget?" spurgte Madelon.

"Min kollega i Nemours forlanger seks," svarede notaren.

3. Korporal

Næste morgen gik Madelon for sidste gang til "Sovestedet". Hver aften, når hjorden vendte hjem ved solnedgang, var den vant til at sprede sig ved indgangen til landsbyen, og hvert dyr søgte da hen til den stald, som det havde forladt om morgenen, når der blev tudet i hornet, men da Madelon den aften vendte tilbage, ledsaget af Korporal, førte hun selv hver enkelt ko ind under dens tag og sagde den endnu nogle venlige ord til farvel. Korporal, der syntes at gætte, hvad det skulle betyde, blev ved at springe omkring de flegmatiske dyr, som om han ville sige: Tror I ikke, at I vil komme til at savne jeres gamle vogter, og vil I så også huske, hvor flinkt han har beskyttet jer?

Den pludselige overgang fra et arbejdsomt liv til en næsten uafhængig tilværelse vil næsten altid medføre et føleligt tryk – hvor pinligt et arbejde end er, så vil legemet dog, der i en lang række år har været vant til den daglige kamp og anstrengelse, næsten lide lige så meget i den første tid ved den hvile, som det så længe har ønsket sig. I kolonierne har man ofte set, at slaver, der er blevet frie og ikke har vidst, hvordan de skulle benytte deres frihed, af sig selv er vendte tilbage for at træde ind under svøben. I de store byer er det heller ikke sjældent, at handlende, hvis eneste bestræbelse er gået ud på at trække sig ud af handlen med formue, befinder sig ilde, når det omsider er lykkedes dem, og at de indstændigt beder deres efterfølger om, at de engang imellem må komme hen i butikken. Det samme var tilfældet med Madelon: Timerne forekom hende dobbelt så

lange, og hun, der var vant til daglig bevægelse, kunne snart ikke finde sig i denne ørkesløshed.

Hver morgen, når hun så sin gamle hjord komme forbi sig, kunne hun ikke lade være at kaste et blik på dyrene, der, idet de trak forbi hende, undertiden stod stille et øjeblik og så på hende med deres store, forundrede øjne. Hvad Korporal angik, så faldt det ham endnu sværere at leve som particulier, og fra det øjeblik af, at han havde lov til at forholde sig roligt, syntes der netop at være kommet en ny virksomhedsånd i ham. I de første dage var Madelon nødt til at binde ham for at holde ham fra at følge med køerne.

Korporal fandt sig i sin skæbne, men han kunne ikke tilbageholde en klagende gøen, når han hørte hjordens klokker lyde i det fjerne. Denne sørgmodighed havde sin kilde i en særegen sympati, som Korporal allerede i længere tid havde næret for en smuk kvie, der hørte med til hjorden. Denne kvie, der hed Bellotte og var født i dalene ved Calvados, der er så rige på krydrede urter, led øjensynlig af hjemve. Når den nippede til det fattige græs og de afsvedne lyngplanter på "Sovestedet", kunne man se, hvordan den savnede sine aromatiske og saltholdige græsgange på den normanniske kyst. Den forkærlighed, som Korporal nærede for den, udartede sig undertiden til ligefrem uretfærdighed, og han lod den tage sig mange friheder, som han ikke ville have tålt hos nogen anden. Han tillod den således at fjerne sig ud over de sædvanlige grænser, for at den i ro kunne udsøge sig en rigere og grønnere vegetation end den almindelige. Når han så Bellotte, der benyttede sig af hans overbærenhed, søge hen til træplantagerne for at nappe af de unge spirer, vendte han

hovedet til den anden side og gav den god tid til at more sig, uden han gjorde den opmærksom på dens fejltagelse. Da Bellotte havde kælvet, var Korporal uudtømmelig i sin omhyggelighed for dens kalv. Da den var kommet så vidt, at den kunne følge sin moder til græsgangen, og da kalven kort efter døde, var Korporal nedslået flere dage efter. Så snart derfor Madelon gav ham en smule frihed, styrede han altid hen til "Sovestedet" for at tilbringe nogle øjeblikke i nærheden af Bellotte.

En aften, da han spadserede omkring i landsbyen på den tid, da køerne vendte hjem, var Bellotte, ifølge den slemme vane, som Korporal havde bestyrket den i, blevet tilbage og havde givet sig til at gnave af de grønne grene på et hegn, der omgav en bondegård. Det nyttede ikke, at røgtersken kaldte og kaldte – den var og blev døv. Fortrædelig over ikke at blive lystret pudsede hun sin hund på Bellotte, for at den skulle bringe kvien med sig tilbage. I et par spring var hunden derhenne, og da Bellotte gjorde modstand, bed den hende i hasen for at få hende til at slippe det grønne. Bellotte udstødte et smerteligt brøl og fo'r af sted som en pil.

Korporal havde i nogen afstand set denne forgribelse på sin yndling, og hans hår rejste sig af forbitrelse derover. Allerede fra begyndelsen af havde Korporal fattet had til sin efterfølger, og denne brød sig heller ikke synderlig om at se Korporal så ofte indfinde sig på "Sovestedet", hvor han ikke længere havde noget at gøre. I det øjeblik, da Bellotte i sin vilde flugt og forfulgt af hunden passerede forbi sin gamle ven, som den i sin skræk ikke engang lagde mærke til, fo'r Korporal tværs hen over vejen og spærrede passagen for forfølgeren. I dette øjeblik havde han

genfundet hele det gamle heltemod, som han havde givet prøver på ved belejringen af Konstantine. Efter den første overraskelse havde den anden hund hurtigt samlet sig og beredte sig nu på at modtage angrebet. Den var yngre end sin modstander og langt kraftigere, men kendte ikke noget til al den krigskunst, som den mere erfarne Korporal var i besiddelse af. Denne, der så, at hans udfordring blev modtaget, styrtede straks ind på sin fjende, greb ham i struben, og på et øjeblik ville det været forbi med røgterskens hund.

Til ulykke for Korporal foregik denne scene udenfor et udsalg af tobak og likører, hvis ejerinde altid havde haft et horn i siden på Madelon på grund af den industri, hun med få meget held havde drevet på sin mark. Hun påstod, at denne konkurrence på en indirekte måde skadede hendes handel, idet de kunstnere, der boede i landsbyen, søgte hen til Madelon i stedet for at forsyne sig hos hende. Det nag, hun i den anledning nærede til den gamle røgterske, lod hun også gå ud over Korporal, hvis klogskab, som man erindrer, ikke så lidt havde bidraget til at bringe Madelons handel i fremkomst. Dette fruentimmer, der lige fra begyndelsen havde været vidne til dyrenes kamp, havde bemærket, at Korporal var den angribende. Det var for hende grund nok til at vende hele sin forbitrelse mod dyret, og i det øjeblik, da Korporal utvivlsomt ville have gjort det af med sin fjende, bibragte hun ham et frygteligt slag i hovedet med den høtyv, hun havde i hånden. Korporal udstødte et hyl, der genlød over hele landsbyen, gav straks slip på den anden hund og styrtede selv om på jorden. Hans modstander, der så belejligt var blevet fri for hans tænder, styrtede nu ind på ham, og Korporal, der endnu næppe var

kommet sig efter det bedøvende slag, befandt sig snart i den samme mislige situation, hvori røgterskens hund havde været et øjeblik i forvejen. Kaffeskænkersken, der uden tvivl havde svoret Korporal døden, styrtede atter ind på ham med høtyven i hånden, men det var i det samme lykkedes ham at slide sig løs fra sin firbenede modstander, og da han mærkede, hvad der truede ham, styrtede han så rasende ind på konen, at hun forskrækket kastede høtyven fra sig og fo'r ind i sin gård. Begge de sårede hunde vendte nu deres raseri imod hinanden, og der opstod en kamp imellem dem på liv og død.

Røgtersken, der var blevet urolig for sin hund, var imidlertid vendt tilbage. Da hun så den i kast med Korporal, opfordrede hun alle de bønder, der kom forbi, til at skille dem ad, men kampen havde nået en sådan voldsomhed, at enhver mellemkomst var farlig, og vidnerne til dette slagteri syntes tvært imod at finde fornøjelse i det og gav sig til at ophidse dyrene endnu mere. Midt under alt dette kom en skovbetjent forbi og spurgte om, hvad der var på færde. Kaffeskænkersken skyndte sig at forklare ham det.

"Det er et afskyeligt dyr," sagde hun, idet hun pegede på Korporal. "Det er ham, der har begyndt at bide den anden. Han overfaldt den bogstavelig talt, og da jeg ville forhindre det, kastede han sig over mig, som om han var gal."

Ved at høre disse sidste ord, som kaffesælgersken havde ladet falde uden nogen hensigt, trak alle bønderne sig forskrækket tilbage. Det var netop i de varmeste hundedage og to tilfælde af hundegalskab, der havde rygtet sig der på egnen, havde udbredt sådan en skræk, at man løb, så snart man blot hørte tale om en gal hund. Man kan begribe, hvad for en rædsel der nu opstod.

"Den må slås ihjel! Slå den ihjel!" råbtes der fra alle sider, og alles øjne fæstede sig på geværet, som forstbetjenten havde under armen.

"Det er Madelons hund," svarede forstbetjenten, "hun passer altid på den og elsker den lige så højt som sig selv. Det skulle være underligt, om den er blevet gal."

"Hør blot," fortsatte kaffesælgersken, der nu lagde mærke til, hvilket indtryk hendes ord havde gjort på de omkringstående. "Vil I blot høre et øjeblik! Forleden dag beklagede mor Madelon sig selv over, at hendes hund ikke længere var så føjelig og lydig som tidligere. Hun sagde udtrykkeligt, at da hun i søndags tog Korporal ned med sig til dammen for at vaske den, løb hunden fra hende, så snart den så vandet. Når de dyr er bange for vandet, så er det et dårligt tegn, og hvorfor skulle den også overfalde sin kammerat, hvis den ikke fejlede noget? Hvorfor skulle den kastet sig over mig som en rasende? Gode Gud! Jeg skælver endnu, når jeg bare tænker på det! – Jo, det er kun alt for vist, at den er gal," tilføjede hun, idet hun vendte sig til en gruppe af sladderkællinger, som larmen havde hidkaldt.

Denne forklaring, der var fuldkommen løgnagtig, frembragte den virkning, som kaffeskænkersken havde ventet sig.

"Hvis Korporal er gal, som der desværre er grund til at tro," sagde forstbetjenten, "så vil den anden hund snart blive det med, for den har fået så mange bid, at det kunne være nok til at give en hel hundestald vandskræk. – Øvrighedens befalinger er bestemte nok," tilføjede han, idet han pegede på en plakat, der var opslået på kaffehuset, "det er derfor bedst at gøre det af med

dem begge – det er i al fald det sikreste," sagde han og ladede sin bøsse.

Ved denne trussel gav røgtersken sig til at skrige og modsatte sig på det kraftigste, at man rørte ved hendes hund, før den var blevet synet af dyrlægen. Forstbetjenten bemærkede blot, at da det så godt som var afgjort, at Korporal var gal, kunne der ikke være tvivl om, at den anden allerede var smittet, og den offentlige sikkerhed fordrede, at man øjeblikkelig skilte sig af med disse dyr, hvis der blot var mindste mistanke om, at de var farlige. Alle bønderne var af samme mening og overdøvede røgtersken. Forstbetjenten sigtede på den, der først kom ham for skud. Geværet gik af, og røgterskens hund styrtede i det samme. Et øjeblik efter fulgte der et nyt knald, og denne gang var det Korporal, der måtte bide i græsset. Korporal blev imidlertid ikke dræbt af skuddet. Han havde gjort en pludselig bevægelse med hovedet, da forstbetjenten satte geværpiben til det, og skuddet havde kun ramt ham i halsen og ryggen.

"Det er ikke værd at spilde mere krudt på ham," sagde forstbetjenten og kastede geværet på skulderen. Han vendte sig om til bønderne, der endnu ikke var fuldkommen beroligede, og pegede på Korporal: "Faren er forbi," sagde han. "I kan klare resten med jeres høtyve."

Netop som han ville fjerne sig, kom Madelon, der af skomagerens dreng havde erfaret, hvad der foregik, ilsomt hen til stedet. Da Korporal fik øje på hende, vendte han hovedet hen til hende som for at anråbe hende om hjælp. Han forsøgte at slæbe sig hen til hende, men efter nogle frugtesløse anstrengelser faldt han tungt ned på brostenene, hvor han svømmede i sit blod. Da den stakkels kone så ham i denne

tilstand, udstødte hun det mest hjerteskærende skrig. Hun ville absolut hen til sin gamle ven, hvis blik intet øjeblik veg fra hende, men forstbetjenten holdt hende tilbage med magt.

"Mo'er Madelon", sagde han til hende i en bedrøvet tone, "Jeg forstår godt, at De er bedrøvet over at miste Deres hund, men hans død var nødvendig. Korporal er gal, og det er mig, der lige har skudt ham. Han er ikke stendød endnu, men det vil ikke vare længe."

Med disse ord tog forstbetjenten den gamle kone ved armen og søgte at drage hende med sig, men Madelon satte sig hårdnakket til modværge.

"Korporal gal?" råbte hun, "hvem har bildt Dem det ind?"

"Ih," sagde han, "I har jo selv bemærket det og burde selv have frygtet det."

"Jeg!" råbte Madelon heftigt, "jeg ved ikke, hvad De taler om."

"Ih," svarede førsteren, "da ved De dog nok så meget, at De kan gætte, hvad en hund fejler, der er bange for vandet på denne årstid. De har handlet uforsigtigt nok i ikke straks at bringe den hen til dyrlægen ved de første foruroligende symptomer. De har udsat alle for en stor ulykke, ikke at tale om at De selv kunne være blevet det første offer. Kort fortalt, Deres hund har for ganske nylig i raseri kastet sig over røgterskens hund. Man sagde mig, at den var gal, det så også ud til det, og jeg var nødt til at dræbe dem begge. Hvis min egen Tax, som jeg holder lige så meget af, som I holder af Korporal, havde befundet sig i den forfatning, så havde jeg dræbt den uden barmhjertighed." Aldrig så snart havde forstbetjenten sagt disse ord, før kaffesælgersken, der anede, at det ville komme til

forklaringer, der kunne blive ubehagelige for hendes, skyndte sig bort og gik ind i sit hus.

"Der er ingen anden gal end Dem selv," råbte Madelon, idet hun holdt på forstbetjenten, der ville gå. "Korporal var endnu i morges, hvad han altid har været, så from som et lam. Hvis man har angrebet ham, så har han forsvaret sig, og det har han gjort ret i. Hvad vandet angår, så frygter han ikke mere for det, end De frygter for flasken, og det bedste bevis på det er, at han for et par timer siden legede med møllerens lille dreng nede ved åen, og da drengen tabte sit tørklæde i vandet, sprang han straks ud og hentede det."

"Ja, det er helt sikkert," sagde en møllerdreng, der stod imellem de andre.

"Min stakkels hund havde ingen anden sygdom end alderdom," sagde den gamle kone, hvis fortvivlelse tiltog konstant, "og med den sygdom kunne han endnu i en rum tid holdt mig med selskab. Hvorfor har I skudt ham som et fordærveligt kræ? Han har aldrig gjort jer fortræd. Han legede med jeres små børn, han var taknemmelig, når I kastede et ben eller et stykke tørt brød hen til ham, og i hele femten år har han vogtet jeres kreaturer. Et dyr er kun et dyr, men når det har gjort gavn, erindrer man det dog gerne og har lidt medlidenhed med det, når det behøves. Hvis han virkelig havde fejlet noget, havde jeg bragt ham til en dyrlæge i Fontainebleau, der havde kureret ham. Det var måske blevet mig dyrt, men jeg har penge, der tilhører ham."

Mens de omkringstående endnu lo plumpt af denne naive ytring, var Madelon allerede, inden man kunne tænke på at holde hende tilbage, styrtet hen til sin hund.

"Tag Dem i agt! Tag Dem i agt!" råbte flere stemmer.

"Jeg er ikke bange," svarede hun, "I ser jo, at jeg ikke er bange!" Hun knælede ned ved den døende hund, tog dens hoved imellem sine hænder og undersøgte dens sår. Med en svag klynken vendte Korporal sine døende øjne imod den gamle. Der var i dette blik både tak og bebrejdelse, og det syntes at sige til hende: Tak fordi du kom, men hvorfor kom du så sent?

"Ak!" mumlede den gamle kone, "han kommer sig ikke!"

Han havde allerede smertelige krampetrækninger, men på engang så han på Madelon på en besynderlig måde, idet han logrede med halen.

"Han er tørstig," råbte hun, idet hun så på de omkringstående, hvis antal stadig havde forøget sig, for de to skud havde bragt hele landsbyen på benene. "Han er tørstig, ser I det da ikke?"

"Nå så giv ham noget at drikke," sagde forstbetjenten. "Vi får så med det samme at vide, hvordan det er fat med ham."

En bonde hentede vand fra en nærliggende brønd, og man hældte det i en skål, som Madelon alene vovede at holde hen til sin hund.

Alle tav. Korporal kastede sig over skålen, men hvad enten nu det kolde vand smertede hans sårede gab, eller den bevægelse, han gjorde, forøgede hans lidelser, nok sagt, han vendte sig hurtig fra det, og hans øjne antog et forvildet udtryk. Et rædselsskrig hørtes fra alle munde, fruentimmerne tog flugten, og selv mændene trak sig et øjeblik tilbage.

"Der må gøres en ende på det," sagde forstbetjenten og ladede sit gevær på ny. "Gå, Madelon. Nu kan I da selv se, hvordan det er fat."

"Han kender Dem ikke! ... Han bider ... Er De fra forstanden?" råbte flere forskrækkede stemmer på engang.

"For fanden!" råbte forstbetjenten og stampede med foden, "vil De komme væk, gamle! Har De lyst til at blive kvalt imellem to madrasser?"

Med disse ord ladede han geværet, men den modige gamle kone brød sig ikke om alle deres advarsler. En stemme sagde hende, at hun ikke havde noget at frygte af sin hund.

"Det er umuligt," gentog hun, "da jeg forlod den for to timer siden, fejlede den intet."

"Den må være blevet bidt af en omløbende hund, og galskaben har først vist sig i dette øjeblik. Vær fornuftig, gode kone, og gå."

Inden hun adlød denne opfordring, ville hun gøre endnu et forsøg på at frelse Korporal. Hun holdt skålen hen til den og pegede på den, idet hun så på hunden med et blik, der på en gang var bønligt og befalende. Den lydighedsånd, der altid havde været Korporals fornemste dyd, fornægtede sig heller ikke, og ligesom han ønskede, at det sidste, han foretog sig, skulle vidne om det samme, satte han munden til skålen, hvor meget det end var ham imod, og drak nogle mundfulde, men i det samme kom tørsten virkelig over ham, og han tømte hele skålen.

"Han har drukket! Han er ikke gal!" råbte Madelon glad. "Er I nu overbevist?" fortsatte hun, idet hun henvendte sig til de omkringstående. "Se, hvor han har drukket! Skålen er tom!"

Forstbetjenten tog ladningen ud af sit gevær. Ulykkeligvis var Madelons glæde ikke af lang varighed. Den mængde kolde vand, Korporal havde drukket uden at holde pause, kvalte ham.

Han vendte sine udslukte øjne imod Madelon, snusede til hendes kjole, vred sig i krampe, udstødte et hyl og udåndede for fødderne af forstbetjenten, der ikke kunne lade være at træde et par skridt tilbage.

"Stakkels kone," sagde han, idet han henvendte sig til Madelon, "det gør mig ondt, at det er sket, men jeg har ikke gjort andet end min pligt. Hvad Dem angår," sagde han til røgtersken, "så vil sognet give Dem en anden hund. De har kun haft den i en måned, altså kan det være Dem ligegyldigt, om De har den eller en anden, men det er ikke tilfældet med mo'er Madelon, der har levet med sin i ti år."

"Det er hendes egen skyld, at vi har mistet vore dyr!" råbte røgtersken opbragt.

"Min skyld? Hvordan mener De det?" spurgte den gamle kone, der hidtil havde stået tavs.

"Javist er det Deres skyld," svarede den anden. "Hvorfor har De gået og sladret om, at Deres hund var blevet arrig, og at den ikke kunne lide at se vand? Det er jo mere end nok til at jage skræk ind i folk."

"Jeg siger jer endnu engang," svarede Madelon, "at jeg aldrig har ladet et ord falde om det. Og da De," henvendte hun sig til forstbetjenten, "for lidt siden sagde det samme, forstod jeg det ikke, og jeg forstår det lige så lidt nu."

Forstbetjenten, der gerne ville vælte ansvaret fra sig, svarede:

"Tænk Dem godt om, mo'er Madelon! Har De ikke for nylig sagt til en her i landsbyen, at De var urolig for Deres hund, og at han ikke var som sædvanlig?"

"Det er en usandhed," råbte den gamle kone. "Jeg har aldrig sagt et ord om det. Lad den komme frem, der siger det om

mig."

"Hun er her ikke nu," sagde forstbetjenten. "Men hun var her for et øjeblik siden. Det var kaffesælgersken. Hun har for lidt siden fortalt det her til os alle, og det var det, der bestemte mig til at skyde hundene for den almindelige sikkerheds skyld."

"Hun har løjet!" råbte den gamle kone opbragt. "Det er en historie, hun har fundet på for at skille mig af med min eneste ven. Nu forstår jeg det alt sammen! Det er godt ... tålmodighed ... man skal få at se, hvordan Madelon hævner sig, hvor gammel hun end er."

Hun vendte sig hen imod kaffesælgerskens hus, strakte armen truende ud, knyttede sin gule, rynkede hånd og gentog langsommere og sagtere: "Man skal få at se." Hendes ansigt antog i dette øjeblik et frygteligt udtryk. Ved at se hende i denne stilling, der forvandlede hendes ubetydelige skikkelse til en næsten poetisk figur, hvis fremrakte arm syntes at ryste forbandelser ud, kunne man fristes til at anse hende for en fabelagtig troldkvinde, der under frygtelige besværgelser nedkaldte Himmelens vrede over sin fjendes tag. De, der hørte disse truende ord, lagde ikke videre mærke til dem, eller så i dem kun udtrykket af en øjeblikkelig forbitrelse, men kaffesælgersken, til hvis øren de nåede, for hun stod og lyttede bag et gardin, fik en sådan skræk i livet over det, at hun styrtede halvt afmægtig om i sin butik.

Da mængden havde opløst sig, lod Madelon Korporals døde legeme lægge på en karre og bringe hjem til sig. Samme aften gravede hun et dybt hul i den jord, der omgav hendes hus, og her begravede hun resterne af den eneste ven, hun havde i verden.

Omtrent tre måneder efter den scene, vi her har fortalt, var det, at Madelon, for at få bugt med ensomheden, tog tjeneste hos fader Protat, træskomageren i landsbyen. Han, der havde kendt hende, dengang hun endnu hed den smukke forpagterkone i Grez, betragtede hende ikke helt som et tyende. Hertil kom, at Madelon i sin ungdom havde været en veninde af hans afdøde kone, og alene denne omstændighed var en stor anbefaling i hans øjne. På den anden side vidste Protat, at den lille formue som den gode kone havde erhvervet sig, sikrede hende mod enhver trang, og at det derfor ikke var for fordelens skyld, men for ikke at være alene, at hun havde påtaget sig at gå hans datter til hånde i husholdningen. Ved at betro hende husvæsenet behøvede han ikke at frygte for, at hun skulle knibe til sig selv, og uden at være gerrig, var den gode Protat ikke fri for at være påholden, og han holdt nok af at lukke sig inde engang imellem og se på sine gamle guldstykker og sine nye sølvpenge. Madelon levede derfor i hans hus på en sådan fod, at en fremmed let kunne tro, at hun var et medlem af familien.

De eneste stridspunkter, der rejste sig imellem hende og fader Protat, hidrørte fra den godhed, hvormed hun tog sig af hans læredreng, Zephyr, og de bebrejdelser, hun undertiden tillod sig at gøre Adeline, når der var et eller andet i dennes karakter, som hun ikke syntes om. I disse to punkter var de slet ikke enige, for fader Protat, der, som vi har set, ikke lagde fingrene imellem, når talen var om Zephyr, kunne derimod ikke tåle, at man havde det allermindste at udsætte på Adeline. I sin uretfærdige blindhed gik han så vidt, at når der var noget i vejen mellem datteren og Madelon, gav han altid den sidste uret, uden at ville høre det mindste. Fader Protat gjorde sig her

skyldig i den samme fejl som så mange andre forældre, hvis børn har fået en opdragelse, der er over deres stand, og det var netop tilfældet med Adeline, som vi ret snart skal høre.

4. En ond fader

Træskomagerens datter var næppe tre år gammel på den tid, da hendes moder døde. Den sygelighed, barnet havde lidt af i det første år, og de anstrengelser, dette havde forårsaget moderen, bidrog ikke så lidt til at ødelægge moderens helbred. Fader Protat var blevet ubeskrivelig glad, da Adeline kom til verden, efter at de havde været gift i tolv år, men efter moderens død så han med ganske andre øjne på det skrøbelige væsen, der nu var alene tilbage. Når han så på den vugge, hvor hun lå, kunne han ikke lade være at tænke på, at hans kone måske havde levet endnu, hvis ikke hendes hyppige nattevågen ved denne vugge havde forkortet hendes dage, og til trods for sig selv beklagede han sig ikke sjældent over det øjeblik, da hans kone havde gjort ham til fader. Denne bitre følelse, hvorved han for resten selv led mest, forsvandt besynderligt nok, så snart barnet var rask. Han overvældede det da med kærtegn. Han forlod sit arbejde for at spadsere med det på marken, og i flere timer kunne han da sidde med Adeline på skødet og gøre sig umage for i hendes træk at finde en eller anden lighed med den afdøde, men aldrig så snart faldt hun tilbage i sin sygelige tilstand, før hans faderlige ømhed forvandlede sig til en vis vranten utålmodighed, der gjorde den lille tavs og bedrøvet og undertiden afholdt hende fra at beklage sig, for ikke at komme til at høre faderens barske røst. Hvor ung hun end var, kunne hendes tidligt udviklede forstand ikke andet end lægge mærke til denne forunderlige modsætning i faderens opførsel, men hun kunne ikke begribe, hvorfor han netop da var mindre mild

og overbærende imod hende, når hun mest trængte til hans mildhed og overbærenhed. Som alle væsner, der værner sig til at frygte, blev også hun lidt efter lidt frygtsom og indesluttet. Følgen heraf var, at fader Protat tit måtte savne den ynde og barnlige hengivelse, der er så ejendommelige for børn i den alder. Hun kendte ikke til det barnlige sprogs naive udtryk eller til den højrøstede latter, der er så karakteristisk hos børn, når de ikke har andet middel til at udtrykke deres glæde og deres lykke over at vide sig elskede. Den lille Adeline tog imod faderens kærtegn og gengældte dem med en vis uro og frygt. – Fandt Protat hende tavs, når han ønskede, at hun skulle være snaksom, blev han først bedrøvet, derpå ærgerlig, og til sidst gjorde han sig vred for at tvinge sin datter til at være snaksom og lystig. Han befalede hende da at lege med den samme barske stemme, hvormed han ellers forbød hende det, når hendes leg kedede ham. Adeline adlød, for hun vidste allerede at adlyde i en alder, hvor man ellers ikke engang kender betydningen af dette ord. Men denne lydighed var forbundet med en så besynderlig tankefuldhed, at fader Protat med sin sunde forstand kunne indse, at barnet allerede grublede over det besynderlige i hans opførsel. Han blev da forskrækket, når han lagde mærke til den forandring, der syntes at foregå med dette skrøbelige væsen, som afholdt sig fra at udtale noget som helst ønske, af frygt for at man ikke ville opfylde det eller kun opfylde det med ulyst.

Når han så sin datter påtage sig en munterhed og lystighed, der i virkeligheden var hende fremmed, for at behage ham, bebrejdede han sig, at han havde lært hende den kunst at forstille sig i en alder, hvor man ellers kun finder frimodighed

og åbenhjertighed. Han var da vred på sig selv, og når han var i enrum, sagde han sig selv ordentlig besked. Men hvad han end kunne sige sig selv, så sagde man dog rundt på egnen endnu mere, for i stedet for at sige om ham, at han var kold imod sin lille datter, beskyldte man ham ligefrem for at hade hende. Denne onde omtale grundede sig på nogle ord, han engang havde ladet falde i anledning af doktorens recepter, der ruinerede ham, havde han sagt, uden at kurere barnet, der kun gik og svandt hen. Det er for resten en vane, der er meget almindelig blandt bønder, at de ti gange vender og drejer de penge, som de skal give ud til medikamenter. I deres øjne er enhver udgift, der ikke bringer dem nogen reel fordel, enten til nytte eller fornøjelse, en unødvendig ødselhed, der får deres hjerter til at bløde. De har, siger de, råd til at være fattige, men ikke råd til at være syge. Derfor ser man dem også ofte skjule deres sygdom, lige til den nøder dem til at gå til sengs, hvor de endnu venter, at hvilen alene skal kurere dem, hvilket de på grund af et falsk ræsonnement anser for billigere end at sende bud efter doktoren. I de tre måneder, Protats kone måtte holde sengen, havde hendes sygdom kostet mange penge, men Protat havde aldrig på mindste måde beklaget sig herover. Da han ikke havde tillid til doktoren i Montigny, havde han ladet tilkalde en læge fra Fontainebleau, hvis besøg ingenlunde var billige, og for at få medikamenter af bedste slags, lod han dem komme fra Paris. – Han havde ganske sikkert med glæde solgt sin sidste tønde land, hvis han dermed havde kunnet forlænge sin kones tilværelse. Alt dette havde man vidst på hele egnen, og der var blevet talt vidt og bredt om den omsorg, han havde haft for hende lige til hendes sidste time, og om hvor meget han havde

sørget over hende efter hendes død. Derfor var det måske netop erindringen herom, der gjorde det dobbelt uforklarligt, hvordan han havde kunnet udtale sig således om sin datter.

"Er det det stakkels barns skyld," sagde nogle, "at hun er så lidende? Det er ikke de dråber, hun får, der skulle ruinere hendes fader, siden han ved sidste St. Hans har udvidet sig og købt et stort stykke jord til, som han har udbetalt på en gang for at få det desto billigere."

"Ih," svarede en anden, "om han ikke havde mere end et halmstrå tilbage, om han også skulle fortjene sit brød i sit ansigts sved, skulle han da ikke hellere det end have sådant et ondt hjerte. Når alt kommer til alt, er det nok et stort spørgsmål, om han også har holdt så meget af moderen, siden han ikke kan udstå datteren."

I alt dette var der overdrivelse nok, og ved at gå fra mund til mund blev her, som så tit, en flue til en elefant. En dag blev der fortalt fader Protat, at man havde sagt på egnen, at den sorg, han havde båret til skue efter sin kones død, ikke var oprigtigt ment, siden han tyranniserede sit barn, efter at have mistet hende. Dette rygte bragte ham i et raseri, hvori han godt kunne have taget livet af folk. Han udforskede, hvem der havde udbredt denne snak, og svor på, at han skulle tvinge ham til offentligt at tage det i sig igen. Da han havde erfaret, at det var en af hans naboer, blev han stående den efterfølgende søndag og ventede på ham på pladsen udenfor kirken, til messen var endt. Aldrig så snart fik han øje på ham, før han fo'r ind på livet af ham og gav sig til at mishandle ham frygteligt uden at sige ham hvorfor.

Præsten, der netop kom ud af kirken, søgte at lægge sig imellem og mægle fred.

"Hr. pastor," sagde træskomageren, "jeg forlanger kun retfærdighed. Den kæltring har sagt, at jeg ikke har holdt af min kone, og at jeg tyranniserede mit stakkels barn. Jeg giver ikke slip på ham, før han her udenfor Guds hus beder Vorherre om forladelse for sin afskyelige løgn, og hvis han ikke gør det straks, skal jeg rive ham hans giftige tunge ud af halsen."

Naboen, der så, at fader Protat var opsat på at udføre sin trussel, efterkom opfordringen, men protesterede naturligvis bagefter, da han var sluppet fra ham, mod den overlast, der var tilføjet ham. Dagen efter denne scene, der blev meget forskelligt omtalt uden dog at medføre nogen forandring i den offentlige mening, rejste fader Protat til Nemours. Han kom hjem igen samme aften og havde med sig en smuk lille vogn, for hvilken der var spændt en hvid ged med et meget smukt seletøj. Vognen var fyldt med dukker og legetøj. Fader Protat havde brugt mere end hundrede francs for at bevise hele verden, at han tilbad sin datter. Man så da snart den lille Adeline køre igennem landsbyen Montigny i sin lille vogn og trukket af den hvide ged. Dette frembragte naturligvis stort røre overalt, især iblandt børnene, der ikke kunne blive kede af at beundre vognen og dens nydelige forspand, men på dette triumftog syntes den lille Adeline ingenlunde at føle den glæde, som man skulle tro, at en så kostbar foræring måtte forårsage hende.

Træskomageren, der havde taget ideen til denne foræring af et kobberstik, der forestillede kongen af Rom i en lignende ekvipage, blev forbavset over, at den ikke gjorde datteren langt

større glæde. Den lille lå tilbage i sin lille vogn og så sig betragtet og misundt, uden at der var noget tegn til, at hendes egenkærlighed i nogen usædvanlig grad var tilfredsstillet ved det. Da de just passerede forbi et hus, ville en lille pige, der legede ved siden af sin moder, gå nærmere og kærtegnede geden, og da hun tydeligt nok forrådte, hvor gerne hun ville være i Adelines sted, kaldte moderen hende hurtigt tilbage, tog hende i sine arme, kyssede hende tre, fire gange og sagde til hende, sådan at træskomageren godt kunne høre det: "Du skal ikke bryde dig om det, mit barn. Din moders kærtegn er mere værd end al verdens legetøj."

Fader Protat mærkede straks, hvordan det kogte i ham, for disse ord, der var møntet på ham som en indirekte bebrejdelse, var blevet hørt og forstået af flere end ham. Han standsede vognen, gik hen til Adeline og kyssede hende, idet han sagde: "Kys din fader, mit barn." Men den bevægelse, han var i, og som han søgte at beherske, gjorde, at hans ord kom til at lyde kort og befalende. Den lille pige blev forskrækket og kunne ikke skjule sin frygt. Mens hun kyssede faderen, bemærkede han, at hun skælvede i armene på ham, og da han, i den tanke at hun var syg, betragtede hende nøjere, så han, at hun var ganske bleg og gjorde sig umage for ikke at græde.

Denne scene var heller ikke gået tabt for dem, der holdt øje med faderen og barnet.

"Det var et rigtigt judaskys," hviskede den lille piges moder til sin naboerske.

Lykkeligvis hørte træskomageren ikke dette forfærdelige ord. Han kørte sin lille pige hjem, og da geden ikke gik så hurtigt, som han ønskede det, slog han den hårdt, for at få den til at gå

hurtigere. Endelig kom han da hjem ude af sig selv af sorg og forbitrelse.

"Hvor jeg er ulykkelig!" råbte han, idet han med knyttet næve slog sig for panden. "Man tror, at jeg ikke elsker mit barn, og jeg ved, at det er mit barn, der ikke elsker mig."

Den lille Adeline var imidlertid kommet til sengs og led af en nervøs smerte, der overfaldt hende til forskellige tider, men af skræk for at hendes fader, der var i stuen, skulle skænde på hende, hvis hun gjorde nogen larm, vovede hun hverken at give sig eller at røre sig, på trods af den slags kriser hos børn så vel som hos voksne lindres, når man lader smerten få luft.

Hvor meget hun end imidlertid tvang sig, var der dog et øjeblik, hvor smerten var så voldsom, at der undslap barnet en undertrykt jamren, der nåede hen til faderens øre. Han fo'r øjeblikkelig hen til hendes vugge, men da den lille Adeline hørte hans fodtrin, krøb hun ned under tæppet og bed i sit lagen for at kvæle de skrig, som smerten aftvang hende. Da hun følte, at tæppet blev trukket til side, troede hun, at faderen var misfornøjet over den støj, som hun havde gjort, og for at formilde den vrede, som hun troede at læse i hans sorgfulde træk, foldede hun hænderne og sagde til ham med en bedende stemme:

"Vær ikke vred på mig, lille fader! Jeg lover dig, at jeg aldrig mere skal blive syg."

Disse simple ord, der på en så uskyldig måde syntes at bebrejde faderen den mangel på tålmodighed, som han under lignende omstændigheder flere gange havde lagt for dagen, forstenede ham næsten af skræk. Dette stakkels barn, der i de fem år, hun havde været i verden, ikke havde kendt til andet end

smerte, og som anklagede sig selv for det, som om det var en forseelse af hende, var et alt for rystende syn for den ulykkelige fader.

"O, jeg ulykkelige!" råbte han badet i tårer, "du, som er i Himlen, og som kender sandheden, o, min dyrebare hustru, bed til den gode Gud, at han har medlidenhed med mig og giver mig mit barns hjerte tilbage!"

Træskomageren tilbragte hele natten ved Adelines seng. Næste morgen vågnede hun med en foruroligende feber. Lægen blev tilkaldt over hals og hoved og syntes forlegen. Han skrev en recept og gik sin vej uden at sige et eneste beroligende ord. Protat kyssede sin datter medens hun sov, sørgede for, at der hele tiden var en til at våge hos hende, og gik hen til kirken. Træskomageren var ikke noget hængehoved, men han havde en fast, religiøs tro, der sætter sit håb til Forsynet og ved, at selv for de største onder her nede er der hjælp fra oven. Mens hans kone levede, havde hun vænnet ham af med at tale ondt om præsterne, hvilke i visse egne af landet endnu stadig må lide under de fordomme, der har rodfæstet sig hos menigmand som levninger af det forrige århundredes filosofiske lærdomme. Når træskomageren mødte præsten i Montigny, undlod han aldrig at hilse ham og vise ham al den ærbødighed, som den gamle mand kunne gøre fordring på. Præsten var en irlænder, der var ordineret i Frankrig. Sin menneskekærlighed og kristelige tænkemåde havde han først haft lejlighed til at give beviser på i sit ulykkelige fædreland, som Forsynet synes at have hensat midt i havet, for at det ikke skal smitte andre folkeslag med sin elendighed. Denne fromme og retskafne gejstliges uegennyttighed var årsag til, at han undertiden var lige så

trængende som den fattigste af sine sognefolk. Han ejede næsten intet selv, for den smule, han besad, tilhørte alle andre, og hans dør var aldrig lukket. Af den grund plejede også træskomageren, der tit i den værste vinterkulde så, at præstens skorsten var den eneste, der ikke røg, at sende ham fra tid til anden et risbundt eller en favn brænde.

Da Protat begav sig hen til kirken, mødte han præsten, der kom ud af den, og denne syntes at blive meget forundret over at se ham på denne vej, da han ellers kun plejede at søge til kirken, når der ved udgangen af hvert år blev læst messe for hans kone.

"Vil De tale med mig?" spurgte præsten.

"Nej, hr. pastor, ikke med Dem, men med den gode Gud. Jeg kommer for at bede ham se i nåde til min datter, der er meget syg."

"Gud vil bønhøre Dem!" svarede præsten. "Jeg vil også bede ham at bevare Deres barn," og han tilføjede blidt med en hentydning til træskomagerens sparsomme kirkegang. "Gud er ikke således som menneskene, hvem man aldrig møder, når man trænger til dem. Hvor sjældent man end søger ham, er man altid sikker på at træffe ham. – Træd indenfor, fader Protat," tilføjede han, idet han pegede på kirkedøren, "De vil være alene."

"Jeg er ikke bange for, at man skal se mig," svarede træskomageren i en fast tone. "Jeg vil tvært imod ønske, at hele landsbyen var derinde og kunne høre min bøn – så vil man måske ikke sige så meget ondt om mig, som man gør."

Også præsten havde hørt, hvad der forblommet blev snakket om Protat.

"Jeg ved, at De er en brav mand og en kærlig fader," sagde han til ham. "Han, som De vil bede til, ved det også, og derfor vil han høre Deres bøn."

"Tak for hvad De sagde mig der, hr. pastor," sagde træskomageren rørt, "det vil give mig fortrøstning."

Han trådte ind i kirken.

Det var en lille landsbykirke uden al luksus. Murene var for nylig hvidtede og uden anden prydelse end nogle dårligt kolorerede litografier i plumpe rammer, der forestillede de tolv stationer på vejen til korset. Hovedalteret i baggrunden af skibet var uden al kunstnerisk udsmykning. Alterklædet var hvidt, men uden broderi og lappet på mangfoldige steder. Lysestagerne var af drejet træ, korset af et metal, der skulle se ud som sølv, og for at spare på det, var det svøbt med flor, som man kun tog af på søn- og helligdagene. Rundt omkring koret var der et halvt dusin stolestader af bonet egetræ, uden billedhuggerarbejde. Midt i koret brændte tabernaklets lampe, den eneste værdifulde genstand i kirken, for den var af sølv og var blevet foræret kirken af sognets biskop ved en visitats. I dette beskedne hus, der var indviet til at dyrke Gud, syntes Gud lige så fattig som den dag, da han kom til verden i en stald. Det indtryk, som denne store simpelhed frembragte, var måske ikke det samme som det, der bemægtiger sig sjælen i de store basilikaer, men her adspredtes man dog heller ikke ved disse mangfoldige mesterværker, disse det menneskelige genis underværker, der i hovedkirkerne skal forhøje andagten og følelsen af det guddommeliges storhed, men som i stedet for ikke sjældent tiltvinger sig beundring på andagtens bekostning.

Den, der her knælede ned på de hvide fliser for at anråbe Gud, følte sig nærmere ved Ham, der skulle høre hans bøn.

I det øjeblik, da fader Protat trådte ind i kirken, forstyrrede en besynderlig larm tavsheden på det hellige sted. Det var et helt regiment rotter, der rumsterede under det faldefærdige tag. Disse ubehagelige gæster var blevet så påtrængende, at klokkeren var nødt til hver aften at tage vokslysene af stagerne, for at de ikke skulle spise dem om natten.

Træskomageren gik hen og knælede foran den hellige jomfrus kapel. Det var netop på dette sted, at han var blevet gift for sytten år siden. Det var netop i maj måned, da kapellet ganske særskilt var indviet til Mariadyrkelse og var udsmykket med blomster, hvis stærke vellugt opfyldte hele denne del af kirken.

Adelines fader bad længe med en sand inderlighed og med denne rørende veltalenhed, som en dybtfølt smerte undertiden lægger selv de mest udannede på læben. Han græd brændende tårer og fandt udtryk for sin smerte, der ville have rørt den mest følelsesløse. Der var et øjeblik, hvor et spil af lyset, der gennem et af kapellets malede vinduer kastede sit rosenfarvede lys på den hellige jomfrus ansigt, fik den hvide statue til at se ud, som om den levede.

I sin eksalterede stemning troede faderen, der bønfaldt den hellige jomfru, hvis moderlige hjerte var blevet gennemboret med syv sværd, om datterens liv, at hun havde medfølelse med hans lidelser, og det forekom ham, at han med et barmhjertigt smil lovede ham sin bistand. Inden han derfor forlod kapellet, afgav han det løfte, at han, hvis hans datter kom sig, ville tage

den første forældreløse, der kom ham for øje, til sig og sørge for hans opdragelse.

Protat gik ud af kirken med et ubestemt håb, der næsten skulle blive til virkelighed ved hans hjemkomst. Han fandt Adeline langt mere rolig, end han havde forladt hende. Hun smilede, da han spurgte til hendes velbefindende, og for første gang i lang tid så hun munter ud og bad ham om sit legetøj, uden at der i hendes stemme kunne spores nogen angst eller frygt. For hver dag, der kom, blev hun mærkbart bedre, og efter et par ugers forløb syntes hun, i det mindste for nogen tid, fuldkommen helbredet.

5. Adoptivdatteren

Træskomageren, der havde ret til at fiske ved flodbredden, gik en dag over floden i en lille færge for at se til sine snører. Idet han nærmede sig til en træbro, der siden er blevet afløst af en hængebro, hørte han et frygteligt skrig. Det kom fra to damer, der stod på træbroen og syntes at være i den skrækkeligste fortvivlelse. Årsagen var, at et barn, en lille pige på fem år, der var datter af den yngste af de to damer, var faldet i vandet. Idet barnet havde støttet sig til en slags gelænder, der var skrøbeligt i forvejen, var dette gået i stykker, og barnet var styrtet i vandet. Loingstrømmen er ikke særlig dyb, men på det sted, hvor ulykken havde fundet sted, var flodlejet snævert, og strømmen mere rivende. Barnet var allerede en snes skridt borte, da træskomageren fik øje på det og gjorde tegn til moderen, at han ville ile den lille til hjælp.

Protat var netop midt ude på floden og på et sted, hvor den er så overgroet af planter og siv, at selv den letteste båd er nødt til at betjene sig af bådshagen. Træskomageren indså, at det ville være ham umuligt at ro her, og at den lille pige kunne være druknet mange gange, inden han slap igennem. Til største bekymring for begge damerne, der ikke forstod sig på denne manøvre, styrede han ind til flodbredden, i stedet for at lade båden følge med strømmen, men aldrig så snart havde han foden på landjorden, før han gav sig til at løbe af alle kræfter, og på få sekunder havde han nået det sted, hvor den lille pige, der hidtil var blevet holdt oppe af sine klæder, kom drivende med strømmen. Protat kastede sig i vandet, og med få tag nåede han

barnet, der allerede begyndte at synke. Da han nåede den modsatte flodbred, stod de to damer der allerede. Den unge moder var ude af sig selv af fortvivlelse, men da hun så, at barnet åndede endnu, var hun nær blevet afsindig af glæde.

Træskomageren bad dem om at træde ind i sin bolig for at den lille pige kunne få den hjælp, hun behøvede. Han lod straks fyre stærkt i sin store kamin og stillede Adelines garderobe til damernes rådighed. Efter et par timers forløb var barnet fuldkommen ved sin bevidsthed.

Dets bedstemoder, der et øjeblik var gået udenfor for at forklare bønderne, som havde flokket sig derude, hvad der var passeret, var uudtømmelig i at rose sin datterdatters frelser. En af dem mumlede:

"Hvad den træskomager har for et held! For den smule fodbads skyld vil han da få en ordentlig belønning."

"Javist," tilføjede en anden, "men havde det været hans egen lille pige, der var faldet i vandet, havde han måske nok betænkt sig to gange."

Den gamle dame var netop kommet til at tale med nogle af dem, der var allerværst stemt imod Adelines fader, og hun kunne derfor ikke få andet ud af de ytringer, hun hørte rundt omkring sig, end at den samme mand der havde frelst den lille pige, var en unaturlig fader, og at det ikke var så meget menneskekærlighed, der havde bevæget ham dertil som tanken om den fordel, det muligvis kunne bringe ham.

Da hun igen gik indenfor, betragtede hun med større opmærksomhed den lille Adeline, som hun hidtil næppe havde haft lejlighed til at lægge mærke til, og da hun opdagede, at hun så bleg og dårlig ud, betragtede hun dette som en følge af

faderens dårlige behandling. Midt under alt dette trådte den gamle dames svigersøn, der havde været inde i et hus i nabolaget, da ulykken skete, ind i stuen som et fortvivlet menneske. Da han fandt sit barn levende og så det oprømt smile sig i møde, kastede han sig i Protats arme og omfavnede bonden med en oprigtighed, der rørte ham dybt.

"Hvad kan jeg gøre for Dem, brave mand? De har frelst min lille Cecilie, og De beviser mig en ny tjeneste, hvis De siger mig, hvordan jeg kan vise Dem min taknemmelighed i gerningen."

I den mand, der talte således, havde Protat genkendt en af de rigeste godsejere på egnen, marquien af Bellerie, der ejede et slot i Moret, hvor han tilbragte den smukke årstid.

"Hr. marquis," svarede han med en vis værdighed, "jeg har ikke gjort andet, end hvad den første den bedste ville have gjort i mit sted, og jeg har ikke været udsat for nogen fare. Jeg er desuden tilstrækkelig belønnet ved min glæde over at kunne gengive et barn til sine forældre, for jeg er selv fader og kan fatte denne lykke," tilføjede han, idet han gik hen og kyssede Adeline.

"Hvilket hykleri!" sagde de to damer, der allerede havde haft lejlighed til at tale med hinanden, og den unge marquise, der havde taget sin mand til en side, talte et par minutter sagte og ivrigt med ham. Uden tvivl gentog hun for ham, hvad hun for nylig havde hørt af sin moder, for marquiens ansigt udtrykte den stærkeste indignation, og da han igen trådte hen til træskomageren, kunne denne ikke andet end lægge mærke til, hvilken forandring der var foregået med ham.

"Vi har gjort Dem ulejlighed, og det er rimeligt, at De får erstatning for den," sagde marquien, der søgte at gøre vold på

sin naturlige venlighed og at påtage sig et stolt væsen, hvorover Protat straks følte sig fornærmet.

"Siden De absolut vil betale mig, hr. marquis ..."

Ved disse ord fra træskomageren fløj der et hånligt smil over marquiens ansigt. Han tog en lille portefølje op af lommen og kastede en pengeseddel på bordet, mens hans blik syntes at sige til sin kone og svigermoder: "Det var kun det, han ventede på! Alle disse folk er besat af den samme gerrighedsdæmon." Skomageren gættede betydningen af dette øjekast. Det indgroede nag mod et overmodigt aristokrati vågnede hos ham. Hans pande blev farvet. Han så på adelsmanden med et stolt blik, og, efter et øjebliks tavshed, svarede han med en fast stemme, idet han pegede på pengesedlen:

"Siden De absolut vil betale mig *på den måde*, hr. marquis, så skal jeg gøre regningen op for Dem – og det skal være snart gjort. Jeg har brændt to bundter ris à tre skilling for at tørre Deres frøken datter, det er tilsammen seks skilling. Jeg har lånt hende af min datters klæder, der igen skal vaskes, en særk, en nattrøje og et skørt – ligeledes seks skilling – det giver i alt tolv skilling – dertil kommer endnu to glas sukkervand til damerne – fire skilling – det er tilsammen seksten skilling. Hvad den tid angår, jeg har spildt, så regner jeg den for ingenting, for jeg har råd til at dovne. Heraf følger altså, hr. de Bellerie, at De skylder mig seksten skilling. Hvis De ikke har kobber," tilføjede han, idet han tog sedlen, "så skal jeg veksle den."

Han sagde disse ord med en vis ufordulgt glæde over at kunne ydmyge den stolte adelsmand, men denne nøjedes med at svare koldt:

"Marquisen og jeg er ikke vante til at modtage tjenester gratis. Behold derfor det hele," tilføjede han, idet han pegede på pengesedlen.

"Jeg plejer ikke at lystre andet end min egen vilje," svarede Protat, "og jeg lystrer den altid, når den tilskynder mig til at gøre noget, der er godt. For lidt siden tilskyndede den mig til at frelse en stakkels skabning, der var i fare, og jeg lod mig det ikke sige to gange. Nu forbyder den mig at modtage betaling for en handling, som De før kaldte en ædelmodig opofrelse, men som De nu synes at betragte som et levebrød – den skal heller ikke behøve at forbyde mig det mere end en gang."

"Men hvad forlanger De da af os?" spurgte marquien i en noget venligere tone, for han syntes allerede at føle, at der var sandhed i dette sprog, og han frygtede for, at han havde såret en skikkelig mand.

"Ikke andet end et "tak", der kommer fra hjertet og et venligt ord til min lille datter, der har lånt Deres sine klæder og sin seng, og som De næppe engang har kastet et blik på."

Marquien så på de to damer, der igen betragtede Protat med forundring.

"Men hvad er det dog for historier, du har fortalt mig?" sagde hr. de Bellerie til sin kone, idet han pegede på Protat, der stod og kælede for sin datter.

Træskomageren vendte sig om ved disse ord, og de fremmedes forlegenhed og overraskelse undgik ikke hans opmærksomhed. Han slog sig i det samme for panden og råbte:

"Jeg vil vædde på, at man har løjet for Dem om noget om mig!"

Fru de Bellerie og hendes moder tav, men marquien besvarede Protats spørgsmål med et bekræftende nik.

"Guds død!" råbte træskomageren og sank om på en stol. "De kæltringer bringer mig til at begå en forbrydelse."

Marquien og de to damer, der blev bekymrede over hans lidenskabelige heftighed, ilede hen til ham for at berolige ham. Imidlertid legede den lille pige, der nu befandt sig fuldkommen vel, henne i en krog med Adeline, der viste hende sine dukker.

Da Protats hidsighed havde lagt sig, var det ham en let sag at forjage sine gæsters forudindtagede mening. Den gamle dame, der ikke holdt af bønder, og som bestandig talte i ordsprog og sentenser, forsikrede længe nok, at der ikke var røg, uden at der også var ild. Det nyttede ikke, for både marquien og hans unge kone var enige om, at den varme og retfærdige indignation, hvormed Protat havde udtalt sig om sine bysbørns bagvaskelser, ikke kunne være forstilt.

Da marquien og hans kone ville tage bort, havde de ondt ved at få den lille Cecilie med, for hun og Adeline var allerede blevet veninder, og hun ville på ingen måde forlade hende. Træskomagerens datter, for hvem det var ganske nyt at lege med andre, syntes ligeledes med sorg at se på, at de fremmede gjorde sig rede til at tage bort. Da de endelig steg op i vognen, der ventede dem udenfor Protats dør, bevidnede Cecilies forældre endnu engang Protat deres taknemmelighed, og den unge kone tog Adeline i sine arme og kyssede hende med en sand moderlig ømhed.

Tre eller fire dage efter denne begivenhed blev Protat ikke så lidt forundret, da han ved sin hjemkomst fra marken fandt fru de Bellerie, ledsaget af en aldrende herre, hjemme i sin stue.

Efter at de gensidigt havde hilst hjerteligt på hinanden, sagde fru de Bellerie, idet hun pegede på sin ledsager.

"Denne herre er doktor E…, en af de berømteste læger i Paris og en ven af vor familie. Han er kommet for at tilbringe nogle dage hos os, og jeg har fået den idé at tage ham med herhen, for at han skulle undersøge Deres datter. Jeg havde i forvejen sagt ham alt, hvad jeg vidste fra Dem selv om barnets sygdom. Han har nu set på hende og vil sige Dem sin mening."

En pinlig uro afspejlede sig i træskomagerens ansigt, mens han skiftevis så på doktoren og den unge dame.

"Har herren noget ondt at sige mig om min stakkels lille?" spurgte han, idet han bukkede for doktoren, hvis kolde ydre ikke havde noget beroligende ved sig.

Inden denne svarede, pegede han med fingeren på den lille Adeline, der legede inde i værelset med marquisens datter. Barnet, hvis opmærksomhed var blevet pirret ved doktorens eksamination, inden faderen kom, syntes, alt som det legede, at lytte efter hvad der blev sagt. Fru de Bellerie, der uden tvivl gættede doktorens tanke, tog begge børnene ved hånden og førte dem ud i den lille have, der lå bagved huset. Da de var alene, spurgte doktoren, idet han så stift på Protat:

"Har De mod til at høre, hvad jeg har at sige Dem?"

"O, min Gud," råbte denne, idet han tumlede om på en stol. "Det samme spurgte doktoren i Fontainebleau mig om, da jeg ville rådføre mig med ham om min afdøde kone … og tre dage efter lå hun i den sorte jord! … Skulle min lille pige?"

"Tag det roligt," svarede doktoren, "Deres barns tilstand er ikke fortvivlet, men De må bestemme Dem til at tage en beslutning, der kan være hård nok for en fader. Derfor var det,

at jeg spurgte Dem, om De har mod. Hør da på mig! Deres datter er angrebet af det samme onde, der dræbte hendes moder. Den af mine kollegaer, der er hendes læge, må vide det lige så godt som jeg."

"Men for ganske nylig gav doktoren i Montigny mig ligesom noget håb. Han sagde, at den lille, eftersom hun blev ældre og stærkere, måske ville komme sig."

"Min kollega har ret i, hvad han siger, skønt han næppe tror på sine egne ord," sagde doktor E... "For det første er det vor pligt, selv om vi har en sørgelig vished, ikke at lade os mærke med det. Dertil kommer endnu tusinde tilfældigheder, der undertiden spotter videnskaben. Deres barn kan reddes, men hvis hun bliver hos Dem og i denne egn, ser De hende aldrig blive voksen."

Ved at høre disse ord, der blev udtalt med en sådan overbevisnings at de klang som en dødsdom, overfaldt der træskomageren en gysen. Han så skarpt på doktoren, som om han ville udforske, hvad det var, der havde bestemt ham til at sige disse frygtelige ord: "Deres datter dør, hvis hun bliver hos Dem."

"Hr. doktor," sagde Protat, idet han søgte at bekæmpe sin bevægelse, "jeg elsker mit barn med lidenskab. Det er det eneste, der erindrer mig om en kone, som jeg savner lige så meget i dag som den dag, da hun døde. Der er mig intet for kostbart, hvis jeg kan frelse denne stakkels skabning, der ikke har gjort andet end lide og græde fra den dag, hun kom til verden. Hvis jeg engang skal se hendes seng tom, så sværger jeg Dem til, at der for mig ikke er andet at gøre end at kaste mig i floden derude, hvor den er dybest. Jeg vil derfor gøre alt, hvad

der kan gøres, hr. doktor! Skønt De bor i Paris, vil jeg lade Dem hente og betale Dem, hvad De forlanger. Jeg er ikke så fattig, som jeg ser ud til ... jeg ejer et godt stykke jord, for ikke at tale om en slump rede penge, der ikke er at kimse af! Hvis det behøves, ofrer jeg alting lige til min sidste hvid. Hvis jeg engang kan få min Adeline at se med et par tykke, rødmossede kinder, vil jeg endda betragte det, som om de var fundet for de penge. Men hvad jeg ikke forstår, hr. doktor, det er, at De mener, hun ikke kan komme sig hos mig. Mener De, at jeg skal sende hende til Paris, for at hun kan få bedre pleje? Hvis De tror det, så vil jeg pakke på øjeblikket."

"At bo i Paris ville ikke være bedre end at bo på landet, og næppe engang så godt," svarede doktoren, "men lad mig tale ud. Fru de Bellerie, der har taget mig med sig herhen, står netop i begreb med at tage ophold i det sydlige Frankrig i nogen tid. Da hun for nylig spurgte mig om Deres datters tilstand, sagde jeg til hende: Der er kun en ting, der kan frelse dette barn, det er den varme sol og den friske luft i et sydligere klima, men hvad kan det nytte at sige til den stakkels mand: "Deres datter dør, hvis hun ikke kommer til Italien eller til de hyeriske øer?" Marquisen afbrød mig: Vi rejser til Provence om kort tid og agter at tilbringe to vintre der. Denne brave mand har reddet mit barns liv, hvis hans datters liv afhænger af en smule sol, så sig til ham, at vi tager hende med os. – Det har jeg nu gjort," tilføjede doktoren. "Marquisen er den bedste kone af verden, og hun vil være en sand moder for Deres barn. Lige så sikkert som jeg med sandhed kan sige Dem, at Deres barns liv her svæver i fare, lige så sikkert kan jeg forsikre Dem, at der er håb om hendes helbredelse, hvis De lader hende tage herfra med fru de

Bellerie. – Både hun og jeg troede, at De ikke ville betænke Dem et øjeblik," tilføjede doktoren, da han så, at træskomageren tav.

I dette øjeblik trådte marquisen ind i værelset med begge børnene.

"Deres lille pige fryser," sagde hun til Protat, idet hun pegede på Adeline, som hun havde svøbt ind i datterens pelerine. Protat tog Adeline på skødet og kyssede hende tavst. Marquisen så på doktoren, og denne kastede et blik på hende, der omtrent ville sige, at han endnu ikke havde givet noget svar. Adeline, der ikke syntes at befinde sig vel, begyndte at hoste, og fortrak ansigtet smerteligt. Da denne krise, som hun syntes vant til, var overstået, blev hun igen munter og gav sig til at beundre den dejlige silkepelerine, som hun var svøbt ind i.

"Nå?" henvendte marquisen sig til Protat, "Har doktoren sagt Dem, hvad De må bestemme Dem til?"

"Skilles fra hende!" hviskede faderen sørgmodigt, og i det samme så han på doktoren, som om han ville sige til ham: "Er det også sandt, hvad De der har sagt mig?"

Et nyt anfald af hoste, der var endnu voldsommere end det foregående, overfaldt i det samme Adeline, og en mørk rødme farvede ligesom i forbigående hendes indfaldne kinder.

"Genkender De moderens onde i datterens lidelser?" sagde lægen spørgende til Protat.

"Ja," svarede han i en forsagt tone, "det er ganske det samme, men hvis min stakkels kone levede endnu, så tror jeg ikke, at hun lod den lille rejse. Hun ville være alt for bange for aldrig at se hende igen."

I dette øjeblik trådte præsten fra Montigny ind af døren for at høre til Adeline, som han jævnligt plejede at se til. Da han fik øje

på de fremmede, ville han øjeblikkelig gå igen, men marquisen og doktoren bad ham om at blive og sagde ham i få ord, hvad der var tale om.

"Som fader og som kristen, er det Deres pligt at tage imod dette tilbud," sagde præsten alvorligt til fader Protat. "Det er kun kort siden, at De gik hen i kirken og bad Gud om at frelse Deres barn. Han har uden tvivl hørt Deres bøn, for det er ganske sikkert en Forsynets styrelse, der har ført denne dame til Dem. Hvis De tilbageviser hendes tilbud, begår De en dobbelt synd: Imod hende, der vil vise Dem sin taknemmelighed, og imod Forsynet, der har indgivet hende denne tanke. Protat, jeg befaler Dem at betro Deres datter til denne dame."

"Og hvis jeg gør det, vil man da ikke igen sige overalt, at jeg var glad ved at blive af med hende?"

"Hvad magt ligger der på nogle onde tunger over for Deres datters liv?" spurgte præsten, "og desuden ville man ikke med mere grund sige det samme, hvis man fik at vide, at De havde afslået et tilbud, der måske kunne frelse Deres datter?"

Disse sidste ord syntes at bestemme Adelines fader. Han tog den lille pige ved hånden og førte hende hen til marquisen.

"Tag hende da med Dem, frue!" sagde han, idet han med bagen af hånden tørrede et par store tårer bort, der rullede ned af hans kinder, "tag hende med Dem."

"Vi rejser ikke straks," sagde den unge kone, "men for at forberede Deres datter til en skilsmisse, der kan blive langvarig, gør De måske bedst i at lade hende tilbringe nogle dage på slottet inden vor afrejse. Jeg skal sørge for, at De et par gange om ugen kan se til hende, så vil skilsmissen blive mindre hård, når øjeblikket er inde."

"Det er rigtigt," sagde lægen. "Et barn i den alder har i almindelighed ingen vilje, men forsigtighed skader ikke." Han så til præsten, der nikkede bifaldende.

"Men jeg må dog have lidt tid til at sørge for hendes tøj," sagde Protat.

"Bryd Dem blot ikke om det," afbrød marquisen ham. "Adeline har engang lånt min datter klæder, nu vil hun låne hende sine. – Fra i dag af," tilføjede hun, idet hun tog begge børnene i sine arme og kyssede dem begge, "er de søstre."

Uden at begribe, hvad der foregik omkring hende, fulgte Adeline med marquisen. Da hun sad i den smukke vogn, gjorde det faderen ondt at se, hvor utålmodig hun var efter at vognen skulle rulle af sted. Da hun var forsvundet, stod Protat endnu længe udenfor døren, uden at vove på at gå ind.

En måned efter rejste Adeline til Provence.

Før hendes afrejse havde faderen besøgt hende adskillige gange, og hver gang han havde set hende, var han blevet bestyrket i den overbevisning, at hun var fuldkommen ligegyldig ved at forlade det fædrene hus. Stedforandringen, som børn i almindelighed synes så godt om, synet af så mangfoldige nye genstande, den luksus, der omgav hende, hendes elegante påklædning, som hun bar med et vist barnligt koketteri, alt dette havde imidlertid allerede haft en gavnlig indvirkning på hendes tavse og indesluttede karakter. Trangen til at blive kælet for – en trang, som en digter har kaldt for *barndommens brød* – fandt rigelig tilfredsstillelse i dette hus, hvor hun først var blevet modtaget af taknemmelighed, men hvor hun snart blev elsket for sin egen skyld. Da hendes fader sagde til hende, at hun snart skulle rejse langt bort, og at det så

ville vare længe, inden hun så ham igen, blev den lille pige tankefuld og svarede ikke. Protat blev da bedrøvet over denne tavshed, for han kunne ikke forstå, at et barn ikke har nogen ide om rummet og tiden.

"Lær hende blot ikke at glemme mig," sagde han til marquisen den dag, han sagde farvel til sin datter.

"Hun skal lære at elske Dem som den ømmeste datter," sagde marquisen, der selv havde lagt mærke til Adelines tilbageholdenhed overfor faderen.

I den første tid efter datterens afrejse var træskomagerens sorg så heftig, at han ikke kunne holde ud at være hjemme. Han var endogså begyndt at søge hen på værtshusene for at fordrive kedsomheden.

En begivenhed, hvorved vi lærer en af personerne nærmere at kende i denne fortælling, fik ham til at holde op med dette.

En dag, da Protat havde været længe i Fontainebleau, hvor han havde haft forretninger, besluttede han, hellere end vende tilbage ad skovvejen, at vælge landevejen. Herved undgik han at passere foden af Mont Merle, hvor man for nylig havde set en flok ulve, der på denne årstid er dobbelt glubske.

Da træskomageren omtrent nåede hen til korset ved Saint Hérem, troede han at høre en svag klynken fra et træskur ved vejen. Ved hjælp af måneskinnet søgte Protat at finde hen til hytten, og der fandt han i et laset svøb et lille barn, der syntes at være halvdød af kulde.

Protat stak den stakkels skabning ind under sin kofte og løb så stærkt, han kunne, hen til landsbyen Bourron, der kun ligger en lille fjerdingvej fra korset ved Saint Hérem. Et værtshus for fragtmændene var endnu åbent, og træskomageren søgte

derind for at få hjælp til den lille, han lige havde fundet. Det var en dreng, der syntes at være femten eller seksten måneder gammel og så svagelig ud.

"Det er lige meget," sagde Protat, "Jeg tager ham, som han er. I morgen skal jeg, når det bliver dag, anmelde ham for mairen, og hvis man ikke finder hans forældre, så beholder jeg ham selv."

"Og folkene i Montigny siger, at I ikke holder af børn!" sagde værten. "Det skulle man ikke tro!"

Protat rynkede panden uden at svare, og, da den lille var blevet opvarmet, lånte han gæstgiverens karriol for at komme desto hurtigere til Montigny. Dagen efter gjorde han sin anmeldelse for mairen, der bemyndigede ham til at beholde barnet.

"Han er rigtignok styg som bare fanden," sagde han til præsten, da han fortalte ham om sit eventyr, "men jeg har lovet at tage en forældreløs til mig, hvis min datter fik sit helbred igen. Siden hun tog bort, har jeg bestandig fået gode efterretninger, og jeg griber derfor denne lejlighed til at holde mit løfte. Et forladt barn er omtrent det samme som en forældreløs. For resten skal den stump der holde mig med selskab. Jeg er kommet i den slemme vane at gå på værtshus, men han skal holde mig hjemme. Jeg har lagt ham i Adelines seng, og mit hus vil nu ikke forekomme mig så trist mere, når den seng ikke står tom. Når han bliver gammel nok til det, skal jeg lære ham at lave træsko. Nå! Det er lige meget, den lille slubbert har haft det held, at jeg netop er kommet forbi ved nattetid, og siden hans moder har ladet ham ligge der, må hun

sagtens have haft noget ondt i sinde, for alle ved jo, at der er ulve i skoven."

Som vore læsere sagtens allerede har gættet, var dette forladte barn ingen anden end Zephyr, som vi gjorde bekendtskab med i det første kapitel, og som vi snart igen vil møde.

Omtrent femten måneder efter den lille Adelines afrejse modtog træskomageren nytårsaften et brev fra Provence. Det var fra marquisen, og inden i lå et andet, hvis uregelmæssige, men læselige skrift lignede et barns, der begynder at skrive.

Dette brev, der kun indeholdt nogle få linjer, var underskrevet Adeline Protat.

Det var ganske rigtigt fra Adeline, der, efter fru de Belleries diktat, ønskede sin fader et glædeligt nytår. Brevet endte således: "Du skal få at se, kære fader, hvor jeg er blevet køn, og jeg hoster slet ikke mere."

Træskomageren løb straks hen og viste brevet til alle sine bekendte. Han havde gerne slået det op på mairens port så alle kunne se det. Da han mødte røgteren, der netop var i færd med at udtromme en bekendtgørelse på byens offentlige plads, standsede han ham i udøvelsen af hans funktion for at vise ham Adelines brev.

"Jeg tør vædde på," sagde han med en vis faderlig stolthed, "at det er lige så godt skrevet som Deres bekendtgørelser, fader Talbot."

"Ja det har De ret i! Og det har den lille skrevet, der dengang hverken kunne gø eller gabe! Hun må altså være fuldkommen rask nu! – Og ortografien er såmænd ikke så gal!" tilføjede han med en mine som den, der forstår sig på sådant noget.

Protat forlod ham for at vise brevet til notaren, der netop kom ud af sit kontor.

Otte måneder efter kom Adeline tilbage efter mere end to års fravær. Protat kendte hende ikke igen, så forandret var hun. Dette skrøbelige væsen, der ikke syntes at hænge fastere ved livet, end et blad, der er pisket af stormen, hænger ved grenen, var blevet et smukt barn, ikke firskårent og pluskindet, som hendes fader havde ønsket, men yndigt og fint, så det var umuligt i hende at se en bondepige. En ytring fra den skikkelige Protat skildrer bedst det indtryk, hun gjorde på han.

"Jeg kunne næsten fristes til at kalde hende frøken," sagde han til marquisen.

"Jeg bringer hende tilbage til Dem," sagde denne, "men jeg giver hende ikke fra mig."

Det var marquisens ønske at beholde Adeline hos sig og lade hende opdrage med sin datter, og for at bestemme Protat hertil, vidste hun at finde på tusinde grunde, hvoraf nogle smigrede træskomagerens forfængelighed.

"Men hvorfor skal hun lære alt det, og hvad skal hun bruge det til?" spurgte han.

Marquisen, der et øjeblik blev slået af det rigtige i denne bemærkning, vidste imidlertid snart at gendrive alle træskomagerens indvendinger.

Efter at have tilbragt nogle dage i Montigny, fulgte Adeline med marquisen til Paris. Den følgende sommer kom hun tilbage med familien til Moret, og her besøgte Protat hende ofte. Som marquisen havde lovet, var hun virkelig blevet den kærligste og ømmeste datter. Faderen ville gerne have taget

hende med sig, men hver gang han ytrede lyst hertil, bemærkede marquisen:

"Spørg blot Cecilie, om hun vil miste sin søster?"

Protat vendte da altid alene tilbage, og halvt var han glad, og halvt var han bedrøvet. Glad, fordi hans faderlige storhed følte sig smigret ved at se sin datter opdraget og behandlet som en fornem dame. Bedrøvet, fordi han syntes, at Adeline ikke heller selv var særlig begærlig efter at vende tilbage til hjemmet.

Således gik det i hele seks år. Adeline tilbragte sommermånederne i Moret og vendte om vinteren tilbage til Paris.

De personer, der kom i hr. de Belleries hus, var blevet så vant til at se hende behandlet på den ømmeste og kærligste måde af familien, at ingen længere undrede sig over, at hun blev der så længe. Hvad Cecilie angik, da var hendes hengivenhed for sin veninde oprigtig og alvorlig, og det var ikke blot vanens magt, der gjorde, at hun foretrak hendes selskab for alle andres. Uinteresseret, som man er i den alder, hvor man endnu ikke kender noget til livets tvang og til de forpligtelser, som forholdene pålægger os, havde hun med glæde givet sin halve formue, for at træskomagerens datter kunne blive hendes virkelige søster. Hun var derfor også grædefærdig, når Adeline i deres fortrolige samtaler lod hende forstå, at der ville komme en dag, hvor de nødvendigvis måtte skilles.

"Hvorfor skulle du forlade mig?" spurgte Cecilie. "har du det da ikke godt her i huset?"

"Du kan jo ikke selv blive her bestandig," svarede Adeline. "Man vil snart tænke på at gifte dig bort, hvis man ikke allerede har tænkt på det. Og din mand ..."

"Men jeg vil ikke gifte mig med nogen, der ikke vil lade mig have min vilje," svarede hun heftigt, "og det første, jeg vil forlange, er, at du bestandig skal blive hos mig."

Adeline smilede.

"Og min fader?" tilføjede hun, "skal han da altid være alene?"

"Det er også sandt!" sagde Cecilie og begyndte at hænge med hovedet.

"Det er tids nok at græde, når skilsmissens øjeblik er der," bemærkede Adeline. "Lad os ikke tænke på det nu!"

Da frøken de Belleries opdragelse omsider var fuldendt, tænkte hendes forældre på at indføre hende i den store verden. Adeline, der altid havde taget del i enhver fest, der blev fejret i hjemmet, kunne naturligvis ikke følge med sin veninde i alle de parisiske selskaber, hvor marquisen indførte sin datter. Da Adeline af naturen havde en god forstand, der ved undervisning var blevet endnu mere udviklet, led hun på ingen måde ved denne ostrakisme, der imidlertid i den grad bedrøvede Cecilie, at hun undertiden gjorde sig syg for ikke at deltage i glæder, som hendes veninde ikke kunne dele. Hendes fortræffelige hjerte ønskede at kunne omstøbe selskabets former, og hun oprørtes over disse fordomme, der, som hun sagde, stammede fra korstogenes tid, og som forbød hende at føre Adeline med sig i den store verden, mens hun godt kunne ledsage hende i teatret, til koncerter og spadsereture.

En dag var hun i sin moders nærværelse yderligt opbragt på en ung herre, der havde mødt hende med Adeline og havde hilst langt mere skødesløst på Adeline end på hende. Da hun senere igen mødtes med denne unge herre på et bal, besluttede hun, at hun aldeles ikke ville danse med ham, og hun gjorde det heller

ikke. Aldrig så snart var hun blevet seksten år gammel, før hendes forældre tænkte på at få hende gift. Den første frier, der meldte sig, var netop en person, for hvem hun selv nærede nogen sympati. Efter at familierne havde afgjort det fornødne, blev brylluppet bestemt til seks måneder efter. Kort før brylluppet måtte hun tage på en rejse til en slægtning, der boede i Touraine. Hun ville absolut have Adeline med sig, men denne lod hende forstå, at det ikke lod sig gøre, og at skilsmissens øjeblik endelig var kommet.

Afskeden imellem de to unge piger var rørende. De svor hinanden med lige oprigtighed et evigt venskab, og inden Cecilie rejste, forlangte hun af sin brudgom, at Adeline skulle være med ved hendes bryllup. Denne, der i dette forlangende kun så et barnagtigt påfund af et sentimentalt pigebarn, samtykkede naturligvis.

En morgen i november måned bragte Cecilie, i selskab med alle sine pårørende, Adeline tilbage til hendes fader. Hr. de Bellerie, der aspirerede til at blive deputeret for departementet og af den grund ville gøre sig populær, inviterede sig selv til at spise til middag hos fader Protat. Præsten i Montigny blev også indbudt. En time efter vidste hele landsbyen, at Adeline var kommet hjem, og at træskomageren havde en marquis hos sig til middag. Det gav den nok at tale om for lang tid.

Et par dage efter bragte en møbelvogn fra Paris alt det bohave, der fandtes i Adelines værelse. Da hun trak en af skufferne ud i sin kommode, fandt hun ti tusinde francs i en lille portefølje, som Cecilie havde broderet. Porteføljen indeholdt tillige følgende linjer:

Jeg sender dig her, hvad jeg har sparet sammen i mine forældres hus. Denne formindskelse i min formue er kun en dråbe imod den tomhed, som adskillelsen fra dig har efterladt i mit hjerte. Du vil fornærme mig, hvis du tror at behøve at takke mig for denne bagatel. Jeg må da tro, at jeg ikke længere er det for dig, som jeg altid ønsker at være, hvad enten jeg er hos dig eller langt fra dig – din søster

Cecilie.

Adeline rådførte sig alligevel med sin fader, om hun turde modtage en så betydelig sum. Protat var en smule forlegen over at blive taget til dommer i en sag, hvor han selv var part, og hvor hans dom allerede var fældet i forvejen. Han lod imidlertid, som han delte hendes tvivl, han anførte grunde både for og imod, men resultatet af denne diskussion blev dog, at han fik Adeline til at modtage pengene, navnlig ved at forestille hende, hvilken sorg det ville være for Cecilie, hvis hun afslog dem.

"Hvis hun havde stukket denne sum til dig som en almisse, så kunne vi tale om den ting," sagde han, "Men hvordan kan man afslå, hvad der bydes en på en sådan måde? Vi er jo desuden heller ikke så fattige, at vi behøver at vise os hovmodige. Enten du havde fået de penge eller ej, havde du dog ikke behøvet at blive pebermø, men når du engang får i sinde at gifte dig, vil min svigersøn ikke have noget imod at finde de lapper i din brudekurv, og med dem har du desuden lov til at være lidt kræsen i dit valg."

Den unge piges tilbagekomst til det fædrene hus var signalet til en almindelig forstyrrelse. Protat ville, at hun skulle bo i det

smukkeste værelse, og da han ikke fandt det smukt nok, lod han den flinkeste tapetmager komme fra Nemours, for at værelset skulle svare til møblementet.

Adeline lod sin fader råde i alt, hvad værelsets forskønnelse angik, men til hans store forundring lagde hun alle sine damеklæder i skuffen og klædte sig som de øvrige landsbypiger. I begyndelsen ville hun også overtage hele bestyrelsen af huset, men hvad enten det var, at hun var for svag eller for uvant med de forretninger, nok sagt, hun fik snart et tyende til hjælp, og, som vi allerede ved, blev det mo'er Madelon.

Træskomageren var så lykkelig over at have sin datter hos sig, at han i de første dage var nær ved at tabe hovedet. Han lagde sit håndværk til side og morede sig alene ved at se sin datter hoppe syngende omkring i den stue, hvor hun havde tilbragt en så glædesløs barndom. Han tænkte på, hvor tit han havde været hård og ukærlig imod hende. I særdeleshed tænkte han med bekymring på, at erindringen om den tid kunne have efterladt nogen bitterhed i hendes hjerte. Han vovede næppe engang at lede talen hen på det forbigangne af frygt for, at han skulle komme til at høre en eller anden ytring, der sagde ham, at dette barn, som nu blomstrede af sundhed, og som han var nær ved at tage livet af med sine kærtegn, erindrede sig den tid, da hun kvalte sine smertelige skrig for ikke at vække hans misfornøjelse. Om natten stod han tit op for at se, om hun sov, og han lyttede da til dette regelmæssige åndedrag fra et bryst, der tidligere var blevet sønderrevet af hosten. Han dækkede hende til med den største omhu, og hverken den ømmeste moder eller den varmeste elsker kunne være mere opmærksom imod hende.

En nat vågnede Adeline, da faderen stod ved hendes seng.

"Jeg syntes, at du hostede," sagde han forlegen.

"Du ved, at jeg ikke hoster mere," sagde hun smilende, "og selv om hosten kom, skulle jeg nok holde mig."

Hvor naturligt og ligefrem hun end sagde disse ord, troede Protat dog deri at høre en hentydning til det forbigangne. Han blev så nedslået, at Adeline indså, at han betragtede det som en bebrejdelse, men det lykkedes hende snart ved sine kærtegn at overbevise ham om, at han havde taget fejl.

Hvor kærligt Adeline end var blevet behandlet i fru de Belleries hus, havde hun dog ofte måttet bemærke, at der var et andet, endnu ømmere forhold imellem Cecilie og hendes forældre. Da hun nu følte sig forgudet af sin fader, indså hun snart, hvor meget hun havde savnet i al den tid, hun havde levet mellem fremmede. Som et pigebarn, der havde hovedet og hjertet på rette sted, forstod hun, at hun kun var en beskeden landsbyskikkelse, som tilfældet for nogen tid havde sat ind i en glimrende ramme. Hun gjorde sig derfor også umage for at glemme al den luksus og glans, hun så længe havde levet imellem, og hvis hun ikke glemte det aldeles, så sørgede hun dog for, at hendes fader i det mindste aldrig mærkede, at hun savnede sit tidligere liv.

Ved sin tibagekomst havde hun truffet det barn, hendes fader havde taget til sig, den lille Zephyr, der dengang var elleve år gammel, og som man af ironi havde givet dette navn på grund af hans dovne og langsomme bevægelser. Dette lille menneske havde en afgjort forkærlighed for at bestille ingenting, og denne tilbøjelighed åbenbarede sig allerede i hans tidligste alder. Da hans adoptivfader, træskomageren, sendte ham til

landsbyskolen for at han der skulle lære at læse og skrive, kom han næsten aldrig hjem uden at have fået sig en ordentlig dragt prygl. Alle træskomagerens formaninger nyttede intet – han hadede at bestille noget, ja han brød sig ikke engang om at lege, fordi også det forekom ham en anstrengelse, og han gav med den største fornøjelse afkald på et måltid mad, hvis han blot kunne få lov til at sove en time længere.

Da den gode Protat ville lære ham sit håndværk, dels for at bruge ham til sit fag, dels for at han senere kunne tjene sit brød ved det, var han mere end et år om at lære navnene på de forskellige værktøjer at kende. Når hans mester vendte ryggen til ham, løb han ud af huset for i hele timer at stirre på vandet, der boblede nede ved møllen. En anden af hans hovedfornøjelser var at lægge sig på ryggen i solskinnet ude på marken. Når han lå der begravet i det høje græs, stirrede han på skyerne, der blev pisket af sted af vinden. Når han blev alt for sulten, drev han hjem og hørte der på Protats skældsord med den mest fuldkomne ligegyldighed.

Zephyr var imidlertid langt fra ikke dum, men han brød sig ikke om at lade nogen mærke det, ja han syntes endog at frygte, at hans plejefader skulle mærke det og benytte sig af det. Et træk vil bedst skildre dette besynderlige barns karakter, der syntes født til at leve som en neapolitansk lazaron. En dag, da han havde vist sig endnu mere forsømmelig end sædvanlig, sagde Protat til ham i en alvorlig tone:

"Gå ned i ellekrattet og skær mig en god kæp til at varme din ryg med."

Zephyr gik ned i ellekrattet og kom tilbage med seks forsvarlige kæppe.

"Jeg bad dig kun om en," sagde træskomageren, "hvorfor kommer du da med et halvt dusin?"

"Så behøver jeg ikke at gå så snart igen," svarede han i en flegmatisk tone.

Adeline havde interesse for Zephyr og søgte at kurere ham for hans ladhed, og han, på hvem fader Protats indtrængende formaninger intet nyttede, lystrede derimod den unge pige øjeblikkelig.

Alt dette var gået forud, da maleren Lazare for to år siden første gang trådte ind i træskomagerens hus, som vi nu har set ham vende tilbage til for tredje gang.

6. Fader Protats tjenestefolk

Vi tager atter fat på tråden i denne fortælling, hvor den virkelig begynder, det vil sige ved maleren Lazares ankomst til Montigny, og vore læsere vil måske erindre sig, hvor hjerteligt han blev modtaget der af fader Protat. Måske har De heller ikke glemt, at den unge Adeline ikke var helt rolig ved malerens tilbagekomst, og det på trods af, at familien flere dage i forvejen var blevet underrettet om hans komme. Selv den gamle Madelon havde gjort sit til at gøre malerens modtagelse så festlig som muligt, idet hun havde taget hele sin kogekunst i brug for rigtigt at behage ham.

Efter at den gode kone havde modtaget sin fortjente tak for den glimrende frokost, vil man ligeledes erindre, at hun havde taget Adeline med sig og var vendt tilbage til komfuret, for at denne skulle undervise hende i brugen af den nye kaffemaskine, som i anledning af malerens ankomst var blevet anskaffet. Endelig må vi ikke undlade at minde om, at læredrengen Zephyr var den eneste i huset, som slet ikke syntes glad over dette komme, og at han, uden at nogen kunne tænke sig grunden, havde forladt maleren i nærheden af Protats hus og var forsvundet med det samme.

"Men," spurgte Lazare sin vært, idet han nødte ham til at klinke med sig, "hvorfor gik den lille Adeline så hurtigt fra os? Jeg har jo næppe engang fået lejlighed til at sige hende en behagelighed i anledning af, at hun ser så godt ud."

"Jeg er vis på," svarede Protat, idet han nippede til vinen som en kender, "at hun og Madelon er henne og lave et og andet til

Dem nu."

"De beværter mig, som om jeg kunne være Deres ven og ikke Deres kostgænger," sagde den unge mand.

"Tager De os det ilde op? Og er det Dem ubehageligt at stå i et venskabeligt forhold til os, fordi vi er simple folk?"

Lazare gjorde hurtigt en benægtende bevægelse.

"Nej, det ved jeg meget godt," fortsatte træskomageren. "Det ville heller ikke være smukt. Da vi for tre dage siden fik Deres brev, faldt det ned imellem os som en raket. Min lille pige vidste ikke, hvor hun skulle gøre af sig selv af glæde, og den gamle Madelon blev ganske ung igen. Den eneste, der ikke blev glad over det, var Zephyr, og da det kedede mig at se ham se så tvær ud, når vi andre var fornøjede, blev jeg nødt til at høvle ham lidt for at få ham i godt humør."

"Hvordan er jeg kommet til at mishage hr. Zephyr?" spurgte kunstneren smilende. "Syntes jeg ikke nok, at han slet ikke var glad over, at jeg kom tilbage til Montigny! Men hvad i alverden kan det gøre ham?"

"Å, jeg kan nok tænke mig," svarede Protat, "at han er bange for, at han ligesom de andre år skal komme til at bære Deres malersager efter Dem, når De går ud i skoven. Og han er jo så doven, at han næppe gider bære sig selv. Hør, ved De hvad, hr. Lazare, jeg havde ikke held med mig, da jeg fandt ham rystende af kulde på vejen til Bourron. Det er ikke for at sige noget ondt, men Vorherre kunne godt have ladet mig finde en anden, jeg kunne have nogen fornøjelse af. Ja! Hvis jeg ikke havde lovet at tage mig faderligt af sådan en stakkel, så havde jeg for længe siden sagt til ham: 'Hør, min dreng, du må vel have pårørende

et eller andet sted i verden. Du vil måske sige, at verden er stor, men du har gode ben – gå du ud og opsøg din familie!'"

"Nå, nå, fader Protat! Det mener De slet ikke! De skal ikke bilde mig ind, at De fortryder, hvad De har gjort for den knægt. Han vil også nok vise sig taknemmelig, når han engang får bedre forstand."

"Taknemmelig! Jo, det skal jeg lige love for! Jeg er vis på, at han ikke engang ved, hvad det vil sige. Skulle han måske ikke have haft lejlighed nok til at vise sin taknemmelighed i de tretten år, han har været i mit brød? Man kan ikke engang sige, at han synder af uvidenhed, for han er langt fra dum. Det er også af den grund, at jeg er noget hård imod ham, mere end jeg bryder mig om, men jeg gad nok se den, der ikke måtte tabe tålmodigheden her. Skulle De tro det, at jeg ikke engang endnu har kunnet bringe det til at lære ham at lave et par træsko? Nej, det er en slem krabat! Men det er ikke værd at tale om ham!"

"Det er dog underligt nok!" svarede Lazare. "Jeg husker godt, at jeg i fjor kunne få ham til alt, hvad jeg ville."

"Det er ganske rigtigt," svarede træskomageren, "der var også en kort tid, hvori han tegnede godt, og det var også i den tid, at han fik lært den smule, han kan af at læse og skrive, men Gud ved også, hvor megen tålmodighed og hvor meget fint brød det kostede Adeline at få ham så vidt! Jeg var skam også ganske fornøjet med ham, efter at De var taget bort. De gode råd, De havde givet ham, og den vane, han var kommet i med at trave omkring i skoven, havde bragt ham til at aflægge noget af sin dovenskab. Han syntes dog at forstå mig, når jeg sagde til ham, at der nok ville komme den dag, da han ville glæde sig over, at han kunne et håndværk og jeg begyndte allerede selv at tro, at

jeg kunne få nogen nytte af ham. Da jeg lagde mærke til denne heldige forandring, der fornemmelig skyldtes min datter, som altid har behandlet ham som en broder, sagde jeg til mig selv: Jeg må have taget ham forkert. Jeg har banket ham, det bryder han sig ikke om. Adeline tager ham med det gode, og hun kan få ham i trit. Sådan gik det i et halvt års tid ganske godt. Når man sagde til ham, at han skulle gøre det eller det, lod han ikke længere, som han var døv, og når han engang imellem fortjente en lille lussing, lod jeg nåde gå for ret. Men på en smuk dag syntes det, at han på en gang blev ked af at have det godt. Han begyndte igen på alle sine gamle unoder, og man var nødt til at sige ham en ting tre gange, og så gjorde han det dog ikke. Jeg greb atter til stokken, men det var det samme som at slå vand på en gås. Adeline gav sig til at snakke for ham, men det hjalp lige så lidt. Til sidst blev vi begge to enige om, at der var intet at stille op med ham. Jeg er derfor også fast besluttet på, at han en af dagene skal få løbepas. Adeline skal pakke hans bylt, jeg lægger 10 daler på bunden, og så farvel min dreng og hils dine forældre!"

"Det er løjerligt nok," sagde Lazare, der havde hørt på denne fortælling med øjensynlig interesse. "Jeg kan ikke nægte, at jeg til trods for det puds, han har spillet mig selv, og til trods for alt, hvad jeg hører, har nogen interesse for den knægt. Jeg tror ikke, at man fødes slet, ligesom en giftplante. De har jo haft ham, lige fra han lå i svøbet. De er en brav mand, der aldrig har rådet ham andet end til det bedste, Deres datter har altid behandlet ham som en søster – det kan altså ikke være i Deres hus, at han er blevet fordærvet."

"Jeg er ikke af den mening, hr. Lazare!" svarede træskomageren, idet han rystede på hovedet, "jeg tror, at der er folk, som er onde fra fødslen af. Vi har en naboerske, der lever af at opfostre pattebørn. Hun havde for ganske nylig en, der aldrig så snart havde fået den første tand, før han brugte den til at bide med. Der kan De jo selv se!"

Dette bevis, som træskomageren var naiv nok til at støtte sin påstand på, fik kunstneren til at smile. Han ville imidlertid ikke fortsætte en diskussion med ham over et så alvorligt tema. Hans system var, at enhver særegenhed havde sin årsag, enten åbenbar eller hemmelig, og han bad træskomageren endnu i nogen tid at have tålmodighed, inden han jog sin læredreng bort.

"Han har ikke noget ondt hjerte og heller ingen dårlig forstand," sagde Lazare. "Navnlig forrige år har jeg tit på vore udflugter snakket med ham, som man kan snakke med en dreng, og jeg kan forsikre Dem om, at han mere end en gang har forundret mig ved at komme med bemærkninger, der var dobbelt så gamle som han selv. Han har i særdeleshed en høj grad af følsomhed, og det er næsten altid et tegn på et godt hjerte. Han er doven, det kan ikke nægtes, men det er kun legemlig dovenskab: Der er den dovenskab, der søger hvile og ubevægelighed, for at arbejde med tanken. Han er doven som folk, der drømmer."

"Hvad har han at drømme om?" spurgt træskomageren forundret.

"Det er hans hemmelighed," svarede Lazare. "Jeg kunne udbrede mig endnu mere om en hel del andre ejendommeligheder, som jeg har lagt mærke til hos ham, men

jeg måtte så gå ind på forklaringer, som, uden at fornærme Dem, fader Protat, dog ikke ville forklare Dem noget."

"Og hvorfor ikke det?" spurgte træskomageren tvivlende.

"Hvorfor?" fortsatte kunstneren. "Ih min Gud ... fordi ... nå rent ud sagt, fordi De ikke ville forstå det."

"Jeg forstår alt, hvad en mand kan begribe, der har en jævn forstand og er vant til at bruge den til nytte for sig og for andre," svarede Protat en smule ærgerlig. "Jeg forstår således for eksempel, at De er en god ung mand, der interesserer Dem for dette lille drog, og at De derfor gerne vil besmykke hans fejl, der snart vil blive til laster. Jeg forstår også, at De vil benytte Deres ophold her til at moralisere for ham og gøre ham begribeligt, at han ikke gør gavn for et stykke tørt brød, men jeg tror ikke, at han vil forstå Dem. Og der kan De selv se! Skulle man ikke tro, at han har gættet Deres hensigt? For der løber han som en hare, der har hundene efter sig!"

"Det er meget sandt, at han ikke har taget imod mig, som jeg ventede," sagde Lazare, "og at min nærværelse synes at være ham imod. At han undgår mig, står uden tvivl i forbindelse med den hemmelighed, jeg omtalte før, og det er sagtens også denne hemmelighed, der udøver en så forunderlig indflydelse på hans karakter og hans handlemåde. For resten har det jo intet at betyde, at han løber sin vej. Han kan ikke være langt borte og han kommer nok igen."

"Ja vist kommer han igen!" sagde træskomageren. "Han kommer nok, når han lugter, at maden er på bordet."

"Godt," sagde kunstneren, "når han kommer, skal jeg tage ham til side, og så skal jeg nok få ud af ham, hvorfor han løber, når jeg kommer."

"Jeg er bange for, at De ingen ting får ud af ham, og at han er så stum som en fisk. Når han har sat sig i hovedet ikke at svare, lader han sig hellere slå ihjel, end han lukker munden op – ikke engang for at sige en løgn."

"Nej, lyve gør han ikke," sagde Lazare, "det har jeg lagt mærke til, og det er allerede en god egenskab. Et barn, der ikke lyver, bliver meget sjældent et slet menneske. Det er så nemt og bekvemt at sige andet, end man har tænkt eller gjort, når sandheden skader os. Hvis Zephyr løj, hvor mange gange ville han da ikke, når han har båret sig galt ad, kunne finde på undskyldninger, der havde befriet ham for straf! Nej, ved De hvad, det er allerede en god egenskab."

"Men hr. Lazare," sagde træskomageren, "De overrasker mig virkelig. Hvis De bliver sådan ved, så er jeg sikker på, at De inden et kvarters forløb ser et mønster på alle mulige dyder i den slemme knægt."

"Nej, så vidt går jeg ikke," sagde kunstneren smilende. "Jeg beder Dem blot om ikke at slå hånden af ham, inden jeg tager bort. Jeg tror, at De til den tid, og måske endnu tidligere, skal se, at der er foregået en stor forandring med ham. Hvis De går ind på dette, vil jeg samtidig bede Dem om i den tid slet ikke at bekymre Dem om ham, men overlade ham til mig."

"Jeg er ikke nysgerrig," svarede Protat, "men jeg gad nok vide, hvordan De vil bære Dem ad med det. Tænk blot på, hr. Lazare, at jeg, som han burde lystre – ikke blot som husbond, men som fader – ikke kan få ham til at gøre den mindste gavn."

"Det er måske netop følelsen af denne myndighed, som De vil nøde ham til at erkende, der vækker hans modstand. Men det er netop det, som jeg skal se at finde ud af. Hvordan jeg vil bære

mig ad? Ganske anderledes end De, det er vist nok. Da jeg kun er en fremmed, vil han være mere fri over for mig. For at vinde hans fortrolighed, vil jeg, hvis det behøves, gøre mig til kammerat med ham. De kan være ganske rolig. Jeg har lagt min plan."

"Hør, ved De hvad, hr. Lazare, De er alt for god, at De vil bryde Dem om den krabat."

"Alt for god!" svarede kunstneren smilende, "nej, fader Protat, De må ikke gøre mig bedre, end jeg er. Hvis jeg har nogen interesse for Deres læredreng, er det ikke så meget min godhed, der er med i spillet, som min nysgerrighed. Den knægt pirrer mig. Det er en slags gåde, som jeg vil gætte. Ih for pokker, når man er på landet, og det er dårligt vejr, ved man ikke, hvad man skal bestille, og man keder sig. Her er ikke overflod på adspredelser. Jeg vil da more mig med at granske hr. Zephyr – det er i al fald lige så fornøjeligt som at gå hen i *Det hvide Hus* og spille piquet."

"Gør, som De vil, hr. Lazare," sluttede træskomageren, "men tjen mig blot i ikke at tale mere om den lømmel!"

"Det forstår sig," svarede kunstneren, "vi vil ikke tale om ham, før vi har noget godt at sige om ham, og det, håber jeg, skal ikke vare længe."

I det samme kom Adeline ind med kaffen.

Lazare, der satte særdeles pris på denne drik, havde under sit tidligere ophold hos træskomageren, ofte beklaget sig over den måde, hvorpå Madelon lavede kaffe. Madelon, der var en ven af det gamle, fortsatte at koge den på den gamle måde, og hun havde bestandig under alle slags påskud sat sig imod at lave den efter Lazares forslag, men da Adeline netop den morgen skulle

ind til Moret, erindrede hun sig kunstnerens ønsker og købte den eftertragtede kande, som Madelon nu blev nødt til at bruge. For at overbevise hende om den nye metodes fortrinlighed, ønskede Adeline, at den gode kone skulle smage på kaffen først. I begyndelsen ville hun ikke. Endelig gjorde hun det, men hvad nu end årsagen var, fandt den gamle kaffen afskyelig – påstod, at den smagte af tinnet og gav en skrækkelig mængde ondt af sig. Endelig udspandt der sig en diskussion mellem hende og Adeline, der i begyndelsen var fredelig, men snart blev mere og mere højrøstet. Adeline, der var vant til Madelons særheder, svarede hende i begyndelsen undvigende for ikke at ophidse hende, for når det skete, sagde hun i almindelighed meget mere, end hun selv ville eller kunne forsvare. Hun fortrød da gerne bagefter, hvad hun havde sagt, men da var det for sent og havde allerede gjort sin virkning. I almindelighed var der da intet andet at gøre for Adeline end at gå af vejen for den gamle, der mente, at hun på ingen måde burde give efter for et *forkælet barn*. Hun havde endogså flere gange sagt sådanne ting til Adeline, som denne aldrig ville have vovet at sige, hvis hun havde været tyende og den anden hendes madmoder. Protats datter gjorde sig da umage for at overhøre det, men det gjorde hende dog ondt, at Madelon ikke lagde mærke til den overbærenhed, man havde med hendes alder, og det smertede hende, at hun skulle være nødt til at købe sig til fred i huset ved at gøre tavse indrømmelser, der måtte svække hendes autoritet. Det endte da som oftest med, at Madelon tog denne svaghed til indtægt og gik så vidt i sin uforskammethed, at Adeline blev nødsaget til at betyde hende kort og godt, at hvad enten hun havde ret eller uret, så var hun den, der havde ret til at

kommandere, og at hun ville adlydes. Når dette skete, vidste Madelon ikke, hvordan hun bedst skulle udgyde al sin bitterhed og galde.

"Kommandere!" råbte hun. "Nej, vil man blot høre! Fordi man er blevet opdraget i fløjl og silke og har gået klædt som en pariserdame, så tror man, at man aldrig har uret og bilder sig ind at vide alting, skønt man intet har lært! Fordi man har tilbragt hele sin tid med at vaske sine hænder i eau de Cologne, at stikke sig store nåle i håret og at se sig i spejlet; fordi man har en skikkelig mand til fader, der slider fra morgen til aften, mens man selv sidder med hænderne i skødet eller læser bøger, der ikke duer noget, så skal man, for at få tiden til at gå, holde hus med sine tjenestefolk! Og når en stakkels gammel kone som jeg til husets bedste drister sig til at sige et eller andet sandt ord, som man kunne have godt af at høre på, så skal det først og fremmest gå ud over hende!"

"Men hvordan er det, du står der og snakker, Madelon! Hvor har du lært at tjene, siden du ikke ved, at herskabet har altid ret?"

"O hvad," udbrød Madelon da endnu mere forbitret. "Jeg har såmænd ikke altid gået så kummerligt klædt som nu og set ud som et fugleskræmsel! Jeg har selv haft et hus, hvori der godt kunne have stået tre som Deres, og jeg og min mand har på et år sendt mere korn til møllerne i Esonne end Deres fader på ti – hvor stolt han end er af, at han bruger flest folk i høsttiden. Jeg har også haft tyende, ikke en eller to, men hen imod ti, og ved at befale over dem har jeg selv lært at tjene. Når en, der tjente i mit brød, viste mig, at jeg havde uret – hvad der jo, når alt kommer til alt, var til min egen fordel – så brugte jeg ikke mund på ham

for det, som De på mig, jomfru! Så søgte jeg ikke at ydmyge ham, fordi han var gammel og fattig, mens jeg var ung og rig og smuk oven i købet, men jeg sagde blot: Ja, det ved du jo bedre, for det er jo din bestilling og ikke min. Gør derfor, som du vil, og lad os ikke tale mere om det … og huset led min tro ikke noget derved, og det ville endnu have været den første og bedste forpagtergård i hele landet, hvis ikke ulykken havde slået til … Men nu er man fattig, og årene er gået, og fattigdom og alderdom har giftet sig sammen, og så er man nødt til for en bid brøds skyld at tåle og tie! – Hvor den fremmedes brød er hårdt, og hans trappe stejl!" udbrød Madelon uden at ane, at hun talte i Dantes stil.

Alt dette gentog sig bogstavelig talt, hver gang Adelines tålmodighed var udtømt, og hun påtog sig en befalende tone. Protats datter vidste meget godt, at når Madelon først begyndte at tale i den tone, så var det umuligt at standse hende, og hun tog da gerne det parti, hverken at høre efter eller at svare. Hun blev derfor slet ikke vred, når Madelon lod hende høre, at hun havde kniplinger om sin hovedpude, eller når hun bebrejdede hende, at hun gik med silkeskørter på festdagene, men når den gamle lod sig rive hen af sin arrighed og begyndte at give ondt af sig over hendes faders blindhed og abekærlighed, så rejste den unge pige sig i sin stolthed, hendes stemme blev kort, hendes holdning bydende, og på et øjeblik vidste hun da at bringe hende til at tie.

Den gode Protat havde engang imellem hørt lidt til disse huslige scener. I begyndelsen ville han have blandet sig, men Adeline vidste nok, at hans mellemkomst ville skade mere end gavne. Det er ganske vist, at han havde ikke med tålmodighed

hørt på den gamles uartigheder. Den unge pige havde derfor bedt ham om at lade, som han aldrig hørte det mindste, idet hun angav som grund, at det var bedst, at der kun var en, der havde at befale. Protat, der var vant til at adlyde sin datter i alting, måtte derfor holde sig skadesløs hos Zephyr, der også sjældent lod nogen dag gå hen, uden at han gav ham rigelig anledning til at bruge sin mund og sine hænder.

Under træskomagerens samtale med den unge kunstner havde han flere gange lyttet til skænderiet oppe i køkkenet. Den gamle Madelons skarpe falset dominerede, men Protat brød sig kun lidt om, hvad der foregik deroppe. Han nøjedes med at sige til sig selv: "Der er klammeri deroppe! Det er nok min datter, der læser Madelon teksten. Hun bliver gal i skralden over det, og det kommer til at gå ud over middagsmaden."

Striden oppe i køkkenet, der havde rejst sig i anledning af tragtekanden, havde gået sin sædvanlige gang. Madelon havde erklæret kaffen for afskyelig, uden at tænke på, at hun havde drukket hele koppen lige til den sidste dråbe. Den unge pige, der greb hende i denne selvmodsigelse, kunne ikke bare sig for at le af fuld hals. Denne lystighed ærgrede Madelon, der stadig blev hidsigere. Adeline lo endnu højere. Madelon blev som ude af sig selv. Adeline holdt op at le, men hun var i dette øjeblik så lidt fortrydelig over den gamles fjantethed, at hun, hvor stor ret hun for resten havde, dog langt hellere ville have givet efter – i den grad var hendes tanker optaget af andre ting. Madelon havde allerede sagt så meget dumt vrøvl, at hun hverken vidste ud eller ind, men hendes egenkærlighed forbød hende dog at tie. Hun ventede hvert øjeblik på, at Adeline skulle afbryde hende med sin prinsessemine og tvinge hende til at holde op,

men Adeline var hundrede mile derfra. Hun stirrede ud af vinduet på det rolige landskab, der bredte sig på begge sider af Loingflodens bredder, og hendes tanker var lige så langt fra det dumme kævleri med Madelon, som hun selv var borte fra den sky, der svømmede over hendes hoved.

Madelon blev bestandig mere forbitret over denne tavshed, der overbeviste hende om, at hun talte for døve øren. Hun styrtede ind på Adeline, rev hende kaffekanden ud af hånden og råbte:

"Mens De står der som en sten, bliver kaffen kold, og når jeg så skal skænke for *Deres elsker* dernede, så får jeg ubehageligheder ... Jo det var en net opfindelse med den Satans kaffemaskine. Man kan jo ikke snakke et øjeblik sammen, uden at kaffen bliver så kold som is. Nu ser De da selv, at jeg havde ret i ikke at ville vide af den! Nej, det er dog i de gamle gryder, at man koger den bedste suppe! Havde jeg holdt mig til min egen kedel, så havde kaffen været kogende endnu, i stedet for at jeg nu skal varme den op, så den må tabe sin smag."

Ved de første ord af mo'er Madelons lange tale havde Adeline pludselig rejst sig. Hun tilkastede hende et talende blik. Madelon, der havde lagt mærke til det indtryk, hun havde gjort på den unge pige, slog pludselig om, som vi har set, i en fortrolig tone, for at udslette dette indtryk, men hvor behændigt hun end bar sig ad, havde hendes ord dog ikke den virkning, hun ventede sig. Adeline tænkte stadig kun på et eneste ord og hørte intet af resten.

"Mo'er Madelon," sagde hun endelig efter nogen betænkning, "denne strid må være den sidste."

"Strid? Mit kære barn!" sagde den gamle kone i en indsmigrende tone, "har der været nogen strid imellem os? Det er da nok Deres spøg! Vi har være en smule højrøstede, som jo så let kan ske, men det er det hele. De ved, at jeg er noget stædig og lidt heftig, men det er en fejl, jeg er født med, og jeg er alt for gammel til at forandre den. – De vil ikke være vred på mig derfor, det er jeg vis på – det er De en alt for god, lille pige til."

"Jeg er alligevel vred på dig, Madelon," svarede Adeline rolig. "Det er netop, fordi jeg er god og ønsker at være det imod alle, og i særdeleshed imod dig, at du har uret i at misbruge min godhed. Det er ikke den første gang, at vi har ligget i kiv sammen. Det er sjældent, at jeg giver nogen anledning, og endnu sjældnere, at jeg ikke søger at undgå det, når du finder på at begynde. Du er urimelig imod mig, der altid gør mig umage for at være tålmodig og eftergivende, og som aldrig ville tilgive mig selv, hvis jeg sagde noget, der kunne gøre dig sorg, fordi du er gammel og har gået så meget igennem. Men alligevel lader du aldrig nogen lejlighed gå forbi til at sige mig, at jeg ikke har den respekt for din alder og dine ulykker, som de fortjener. Det er allerede strafværdigt nok at tænke sådan, men endnu mere at sige det, for du ved meget godt, at jeg ikke gør mig til af, at jeg har det godt, og at jeg heller ikke har nogen grund til det. Hvad der også bedrøver mig er, at du altid taler ondt om de mennesker, jeg har levet iblandt tidligere. Det er folk, som du ikke kender, og som jeg må være glad ved at have lært at kende, siden de, da jeg var et sygt og svageligt barn, optog mig iblandt sig og skænkede mig den kærligste pleje og omgang. Det eneste, der hidtil har kunnet bringe mig op imod dig, er når du begynder på at dadle min fader for den godhed,

han viser mig. I al den tid, jeg har tilbragt iblandt fremmede, har jeg måttet savne hans kærlighed, og han min. Er det da så underligt, at vi begge søger at indhente det forsømte? Du kunne have ret i dine udfald, hvis jeg søgte at misbruge hans godhed. Det er sandt nok, at jeg kan få ham til at gøre alt, hvad jeg vil; men gør jeg da andet end bidrage til at han kan føle sig så lykkelig som muligt i den tid, han endnu har tilbage? – Hvad det ord angår, som du sidst lod dig forlyde med," tilføjede Adeline med nedslagne øjne, "så har du overskredet alle grænser. Du har været både uretfærdig og grusom imod mig ... du har næsten forhånet mig. De folk, jeg har levet iblandt, har lært mig at have ærbødighed for alderdommen, lad mig da sige dig, at der er visse forhold, hvori gamle folk også bør have agtelse for de unge, og det er den, som du tilsidesætter imod mig."

Under denne straffeprædiken havde Madelon stået som forstenet. Hvert øjeblik havde hun haft lyst til at kaste sig om Adelines hals, kysse hende og sige til hende: "Ja vist, mit barn, ja vist har jeg haft uret." Men egenkærligheden holdt hende tilbage. Hun skammede sig for at blotte sig for Adeline, og denne kamp mellem hendes gode og onde følelser endte desværre med, at de sidste fik overhånd.

Madelon holdt sig tappert. Hun begyndte forfra og anvendte dette afskyelige system, der altid benyttes af folk, der har uret, og som består i, at de omgår det egentlige spørgsmål og begynder på tusinde andre, så at man til sidst ikke har anden udvej end at blive opbragt.

Det var også tilfældet med Adeline. Hendes åbne og ærlige natur blev harm over, at man ikke ville forstå hende. Skælvende

og dødbleg af forbitrelse værdigede hun ikke engang at svare Madelon på hendes fornyede angreb, men i en kort og afgørende tone befalede hun hende at berede sig på at forlade deres hus.

"Det er godt," sagde Madelon, der ikke syntes at have ventet sig dette udfald, "men det kan vi altid tale om. Det er der tid nok til i morgen eller en anden dag – ikke sandt, jomfru?"

"Der er hverken tale om i morgen eller en anden dag, men det er på øjeblikket, at du skal gå," sagde Adeline.

"Jeg vil dog nok først høre, hvad Deres fader siger dertil," svarede Madelon i en tirrende tone.

"Min fader har ingen anden vilje end min," sagde Adeline.

"Ja, det er såmænd ikke godt for nogen her i huset," svarede Madelon.

"Godt eller ikke godt, det vedkommer ingen og allermindst dig."

"Om De også kan forbyde mig at sige det, kan De da ikke forbyde andre at tænke det."

"Vi bryder os ikke om andre – hverken min fader eller jeg. Det er noget, vi kan hæve os over."

"Ih," sagde Madelon med et ondskabsfuldt smil, "ja, man ved nok, at De er stolt, jomfru, og det er godt, at Deres hovmod kan få luft engang imellem, for ellers kvalte det Dem nok i sengen. Nej, mit barn! Man må være meget stor for at kunne hæve sig over alle andre, og selv om man kan det, er det ikke engang godt, for jo højere man står, desto dybere kan man falde, og desto mere støder man sig i faldet. – Er det ikke sandt, jomfru?" tilføjede Madelon og så på den unge pige med et så stikkende blik, at hun ikke kunne lade være at rødme og slå øjnene ned.

"Hvad vil du sige med det?" spurgte Adeline, der i det samme skammede sig over sin egen forvirring, som let kunne få Madelon til at tro, at hun virkelig havde noget at frygte for.

"Jeg behøver ikke at gentage mine ord. De har jo hørt, hvad jeg sagde," svarede Madelon.

"Og jeg befaler dig at forklare, hvad du mener," råbte Adeline.

"De har ikke ret til at befale mig noget, jomfru, siden jeg ikke længere er i Deres tjeneste."

"Du skal lystre mig, så længe du er her," sagde den unge pige.

"Men jeg er her ikke længere, for nu går jeg," svarede den arrige, gamle kone, idet hun løste sit forklæde af sig og kastede det på stolen.

"Madelon," sagde Adeline i en mild tone.

Og i det samme så hun på den gamle med et blik, der fortalte, at hun blot behøvede at lade falde et ord, for at denne scene for altid kunne være glemt.

Madelon misforstod dette blik og tænkte, at den unge pige var blevet bange over hendes hentydninger og frygtede for, at hun skulle gå ud af huset med hendes hemmelighed. Hun vendte sig derfor om til hende og svarede blot i en tør tone:

"Jomfru!"

Adeline fik tårer i øjnene, men hendes stolthed trængte dem tilbage.

Når man er ung, er ethvert brud med dem, man har levet sammen med, pinligt og smerteligt, og den unge pige havde virkelig godhed for Madelon.

Den gamle, der godt så Adelines bevægelse, blev også rørt, men mere erfaren end den unge pige, vidste hun bedre at skjule

sine følelser, og ikke et træk forrådte, at der rørte sig noget hos hende.

"Vi har et lille mellemværende at afgøre, hvornår skal jeg komme for at bringe det i orden?" spurgte hun ligegyldig.

"Når du selv vil, Madelon," svarede Adeline i samme tone. "Da du ikke har fået din ..." Hun ville have sagt "din løn", men forandrede det hurtigt til: "Da du ikke har fået dine penge, skylder vi dig en hel sum ..."

"Hvor meget tror De vel, at det kan beløbe sig til?" spurgte den gamle, der godt vidste, hvad hun havde til gode.

"Det kan være en fyrretyve francs."

"Nej, De regner fejl, jomfru."

"Det er muligt," svarede den unge pige. "Hvis det er mere, skal du få det."

"Det mener De ikke, men det er ti francs mindre. Tre måneder af ti francs, det giver akkurat tredive."

"Ja vist," svarede Adeline, "men vi lægger ti francs til for den næste måned – det er jo skik og brug."

"Ja, iblandt fine folk måske," sagde den gamle, "men her på egnen betaler man kun, hvad man skylder. Det vil jeg kun have, og ikke en hvid mere. Gud ske lov, jeg trænger ikke til at tage imod almisse. Når jeg går herfra, så ved jeg, hvor jeg kan gå hen, og jeg behøver ikke at være nogen til byrde. Gud ved også, hvorfor man kan finde på at ty til andre, når man kan være hos sig selv. Da jeg tog til Dem, gjorde jeg det kun for at tjene Deres fader. Dengang var jeg ikke tilovers, men nu er det en anden sag. Man ved, at jeg har øjne i hovedet, og derfor lukker man døren op for mig som for en hund og siger: Skrub af! ... Det er godt! Jeg går, og Deres kaffe går med, som De har ladet stå der

henne på ilden! Skynd Dem nu selv og bring den ned til maleren i stedet for at stå og stirre på mig! Vil De så også hilse Deres fader, for jeg pakker nu."

7. Adelines hemmelighed

Da Adeline kom ned i spisestuen, var hun endnu ganske forstyrret af den snak, der havde fundet sted i køkkenet. Protat ville netop til at spørge hende, hvad der var i vejen, men med et hurtigt blik på Lazare lagde hun fingeren på munden, for at lade faderen forstå, at der var vidner til stede. Den skikkelige Protat forstod, hvad hun mente, og tav, men Adelines tvang og faderens uro bredte en vis forlegenhed ud over den sidste del af frokosten. Den ulykkelige kaffe, der havde fremkaldt uvejret, blev af den unge pige skænket med rystende hånd. Faderen slugte sin i et eneste drag uden at lægge mærke til, at den var kold, og Lazare behøvede ikke at være nogen fin iagttager for at se, at fader og datter havde noget at tale med hinanden om. Han foregav, at han var træt efter rejsen og ville tage sig et par timers hvile.

"Værelset har stået parat siden i går!" sagde træskomageren, idet han rejste sig og gav kunstneren nøglen. "Vi skal nok kalde på Dem til middagstid."

Efter Adelines værelse var kunstnerens det smukkeste i hele huset. Det var på første sal og vendte ud til floden, som man så slynge sig igennem det muntre landskab. Da Lazare trådte ind i det, lagde han mærke til, at det siden sidst var undergået betydelige forandringer. I henhold til et ønske, han tidligere havde udtalt, var det blevet indrettet til et atelier. Papiret, hvis skrigende farver tidligere havde generet ham, havde fået en grågul stenfarve, og vinduet var blevet betydelig forstørret og forsynet med jalousier. Lazare, der virkelig var udmattet af

heden og spadsereturen, kastede sig på sengen og sov straks ind.

Aldrig så snart var maleren borte, før Adeline fortalte faderen, hvad der var passeret mellem hende og mo'er Madelon.

"Men af alt det kan jeg ikke forstå, hvorfor du ser så forgrædt ud," sagde træskomageren. "Hvis Madelon plager dig og ikke vil gøre, hvad du forlanger, så har du gjort ret i at lade hende gå, men derfor behøver du da ikke at græde dig øjnene ud af hovedet. Der er noget andet, som du ikke vil sige mig."

Adeline svarede, at det havde gjort hende ondt at skulle bruge sin myndighed, og at det var en virkelig sorg for hende at skulle skilles fra den gamle kone. Den unge pige løj ikke i, hvad hun der sagde, men hun vovede ikke at tilstå for sin fader – ja næppe engang for sig selv – at hun led ved de ondskabsfulde ord, som den gamle i sin hidsighed havde ladet falde imod hende.

For desto hurtigere at få faderen til at tro, at hendes bedrøvelse ikke havde nogen anden grund, bønfaldt hun ham om at tale med den gamle kone og formå hende til at blive.

"Nej min tro, om jeg vil!" råbte fader Protat, "tror du, at jeg vil holde på sådan en skændselsgæst, der ikke kan begribe, at hun ikke har lov til at gå efter sit eget hoved, når hun tjener hos andre. Du havde såmænd ikke vist hende døren, hvis hun ikke ti gange havde fortjent det."

Adeline rødmede. Hun kendte godt sin faders karakter og vidste, at hvis han fik sat sig i hovedet, at Madelon havde fornærmet hende, ville han holde ordentlig hus med hende, og følgen heraf ville da være, at hun i sin ophidsede stemning

måske ville sladre af skole til hendes fader. Hun så allerede i tankerne, hvordan Madelon ville gå fra dør til dør og bagtale hende, og hun besluttede for enhver pris at formå faderen til at beholde hende.

"Hvis jeg tænker mig rigtig om," sagde hun til ham, "så er det egentlig mig selv, der har været noget kort for hovedet. Jeg har været alt for opfarende imod hende, og hun er en gammel kone, der er noget pirrelig af sig selv. Jeg skulle hellere selv have tiet stille, men jeg var ikke i godt humør, da jeg stod op."

"Ikke i godt humør! Hvad er det for noget!" sagde Protat. "Jeg tror, at jeg aldrig har set dig så glad og så overgiven som i morges. Du var så let som en fugl, og hun må have været så ondskabsfuld imod dig, at du ikke engang tør komme ud med sproget! Men jeg skal nok snakke med hende, kan hun tro."

"Men jeg forsikrer dig, at det er ikke tilfældet," svarede Adeline, "og hvis du vil gøre mig lige så glad, som jeg var i morges, så må du få fat på Madelon og se til at beholde hende."

"Hvis det kan glæde dig, skal jeg gerne gøre det, men hun får kun lov at blive her på et vilkår ..."

"Ingen vilkår!" udbrød hun, "siden det er mig, der har haft uret ... Jeg forsikrer dig, at det er sandt," tilføjede hun, da hun så at faderen rystede på hovedet med en tvivlende mine. "Det er netop derfor, at jeg er bedrøvet over det ... Hun er desuden meget nyttig i huset ... og vi kan ikke så godt undvære hende ... sig kun, at du har skændt på mig, da du hørte, jeg havde sagt hende op. Gå du blot hen og sig til hende i en venlig tone: 'Hvad er det, jeg hører, at du vil tage fra os, Madelon? Det er noget, som jeg ikke giver mit minde til. Hvad er det for dumheder? Jeg

skulle dog tro, at jeg også har et lille ord at sige. Jeg er dog vel herre i mit hus, jeg!'"

"Ja, så vil hun da nok le mig lige op i øjnene!"

"Du kan også bande en lille smule," forsatte Adeline, "og sige til hende, at hun ikke behøver at bryde sig om, hvad sådant et barn siger, der ikke har fået nogen ordentlig opdragelse."

"Har du ikke fået nogen ordentlig opdragelse! Du, der er blevet opdraget som en prinsesse."

"Ja, men ikke som en bondepige! Sig kun det til Madelon, det vil glæde hende, og når man trænger til folk, skader det ikke at smigre dem lidt."

"Trænger? Ja, men jeg trænger slet ikke til Madelon, og det gør du heller ikke!" udbrød Protat.

Adeline indså, at hun havde været uforsigtig og bed sig i læberne.

"Du må dog lade hende være i den tro, at du trænger til hende, når du ønsker, at hun skal blive her," stammede Adeline.

"Hvad er det for noget! Men det ønsker jeg jo slet ikke. Om Madelon går eller bliver, er mig det mest ligegyldige af verden."

"Nej vist ikke," sagde Adeline indsmigrende og slog sin arm om hans nakke. "Det er dig ikke ligegyldigt, for du vil jo godt, hvad jeg vil jeg, og jeg vil jo netop, at Madelon skal blive her."

"Ja det er en anden sag," mumlede Protat, der allerede var halvt overbevist. "Men du må dog tilstå, at det er en egen sag at skulle gøre undskyldninger for et tyende, mens det dog tvært imod er hende ..."

"Ja, gå nu blot!" sagde Adeline smilende og skubbede faderen hen imod havedøren, for de så begge i det samme et glimt af Madelon ude i haven.

"Jeg går," sagde Protat, men i sit stille sind tænkte han. "hvad pokker skal dog alt det betyde, og hvad stikker der under?"

Adeline ilede op på sit værelse, der kun var skilt fra Lazares ved et aflukke, hvor læredrengen Zephyr havde sin seng.

Dette værelse var udstyret med en smag, der nærmede sig til luksus, og de dobbelte vinduesgardiner lod kun et dæmpet lys trænge ind i stuen. Møblerne og alle de andre smukke ting, der fandtes derinde, vidnede om den omhu, hvormed de blev behandlet. Ingen fik lov til at røre ved dem uden Adeline. Det var hendes daglige fornøjelse at tage hvert et støvgran bort fra disse livløse genstande, der undertiden syntes at få stemme og tale til hende om den veninde, der havde givet hende dem, og erindre hende om en tid, som hun nok ikke ønskede sig tilbage, men som hun dog ikke kunne tænke på uden et suk.

Blandt disse møbler var der især et, som hun havde en særegen forkærlighed for – det var et lille skrivebord af rosentræ, hvorover der var anbragt et spejl med et våbenskjold over, og i feltet var der indgraveret begyndelsesbogstaverne A. P. Cecilie, der selv havde et lignende skrivebord, havde ladet Adelines udføre helt efter sit, og hun havde drevet efterligningen så vidt, at selv den heraldiske udsmykning ikke havde måttet mangle. I dette møbel gemte Adeline sine få kostbarheder og de breve, som hendes veninde fra tid til anden havde sendt hende.

Da hun trådte ind i sit værelse, faldt hendes øjne straks på dette møbel, der gemte hendes skatte og hendes erindringer, og hun blev ikke så lidt overrasket ved at se, at nøglen, som hun altid omhyggeligt gemte, sad i en af skufferne.

Denne opdagelse vakte imidlertid endnu ingen frygt hos hende. At nøglen sad i skuffen tilskrev hun sin egen forglemmelse, der var så undskyldelig i disse sidste dage, da malerens ankomst havde skaffet hende så meget at tage vare på.

Adeline elskede Lazare. Det vidste hun, det følte hun, og for at overbevise sig derom, behøvede hun ikke at ty til erindringen om de romaner, som Cecilies bedstemoder undertiden havde ladet de unge piger læse. Denne følelse var opstået hendes hjerte og ikke i hendes fantasi, hvor de fleste unge pigers lidenskab vågner. De bøger, som en uforsigtig gammel kone havde givet hende i hænderne, havde hverken pirret hendes nysgerrighed eller forstyrret hendes sjælsro. Hun havde læst dem, men de havde ikke været farlige for hende, for i disse romaner, der var efter den gamle dames smag, var lidenskaben fremstillet under en eksalteret form, begivenhederne var fulde af usandsynlighed, og sproget var så overlæsset, at det for et barnligt sind som hendes var fuldkommen uforståeligt. "Paul og Virginie" eller en anden fortælling af samme slags, hvor følelsens simpelhed forbinder sig med fremstillingens sandhed, ville have været langt mere farlig for en ung indbildningskraft end disse romaner, der er beregnet på en ganske anden slags forkvaklede væsner.

Da Lazare første gang kom til dem for at tilbringe de tre måneder af året i hendes faders hus, var hun lykkelig over at bo under tag med ham, lykkelig over at se ham flere gange om dagen og at sidde til bords med ham. Hver gang hun om aftenen hørte hans jernbeslåede stok, der underrettede hende om hans hjemkomst, så skælvede hendes hænder, når hun

lagde hans kuvert til rette, og hun følte, at hun rødmede, når han broderligt kyssede hende på kinden til godaften, men denne lykke var så rolig, det indtryk, som disse malerens fortroligheder efterlod, så blidt, at hun ikke tænkte på at blive forskrækket derover.

Hvad den gode Protat angik, så faldt det ham allermindst ind, at hans datter i den unge kunstner kunne se andet end han selv, nemlig en behagelig omgangsven, som det var både morsomt og belærende at tale med, og en fortræffelig ung mand, der betalte sin kost og sit ophold i rette tid. Dette var ham så meget mere naturligt, som han selv endnu stadig – lige så vel som Lazare – i Adeline ikke så andet end et barn.

Det var først under malerens andet ophold i Montigny, at den unge piges følelser antog en mere bestemt karakter. Hun sank hen i drømmerier. På en overstadig lystighed fulgte der tit ondt lune og misstemning. Hun var da pirrelig og lunefuld. Hun skændte på Madelon – hun skændte på Zephyr, og når maleren spurgte fader Protat: "Men hvad går der dog af den lille?" svarede træskomageren: "Å, det er ikke andet, end at hun vokser."

Han vidste ikke, hvor sandt han talte. Det var virkelig hendes kærlighed, der voksede og virkede ind på hendes ellers så jævne humør. Denne forandring foregik pludselig med hende en dag, da Lazare fortalte hendes fader ved middagsbordet, at han om otte dage agtede at vende tilbage til Paris. Et lille uheld indtraf under måltidet. Da Lazare havde talt, bemærkede Protat, at datteren, i stedet for at skænke i det glas, han rakte hen til hende, hældte vinen ud over dugen.

"Men, pigebarn, hvad er det, du gør?" spurgte han og så på Adeline, der var så bleg som et lig.

"O det er ingenting," svarede hun og pegede på drengen, der sad lige over for hende. "Det var Zephyr der, som trådte mig på foden og fik mig til at spilde."

Det nyttede ikke, at Zephyr benægtede det. Han fik alligevel et lille spark under bordet af sin husbond og blev nødt til at gå ud og spise i køkkenet.

Den nat sov Adeline slet ikke, men hun græd lige til den lyse morgen.

Da Lazare dagen før sin afrejse kom ind i sit værelse for at pakke sin kuffert, fandt han Adeline derinde. Han blev ikke nær så forundret over det, som over at se den forlegenhed – han kunne godt sige den skræk – der malede sig i den unge piges ansigt ved synet af ham. Adeline foregav stammende, at der var noget, hun søgte derinde, og gik derpå ud af døren. Da Lazare var alene, ville han skrive et brev færdigt, han havde begyndt på om morgenen, og som han havde ladet ligge på bordet. Brevet var ikke til at finde, men da der hist og her i værelset lå spredt nogle tegninger, som ligeledes havde ligget på bordet, troede han, at blæsten havde ført hans brev ud i haven og fra haven ud i floden. Han søgte derfor ikke videre efter det, men gav sig til at skrive brevet om igen.

Mens han skrev, var Adeline gået ind i sit værelse, og der gemte hun i det møbel, vi lige har omtalt, kunstnerens brev. Ved siden af dette brev lå der en itubrækket skildpaddelorgnet og en lille pennetegning, der forestillede Lazare, og som en af hans venner engang havde tegnet på et blad i hans lommebog.

Med disse erindringer havde Adeline næret sin kærlighed i det år, der fulgte efter.

Man kan altså forstå, hvorfor hun var så omhyggelig med at låse for disse relikvier, som hun dagligt havde fremme, men aldrig uden først at låse døren og trække gardinerne for vinduet for at være sikker mod enhver overraskelse.

Man kan nu dømme om, hvor glad Adeline var over malerens tilbagekomst, og vi har jo hørt af hendes fader, hvor lidt hun var i stand til at skjule denne glæde. I de tre dage, der gik forud for kunstnerens ankomst, havde hun haft håndværksfolk i hans værelse og selv skyndet på dem for at få værelset forvandlet til et atelier, inden han kom. I alt dette så den gode Protat ikke andet end et uskyldigt forsøg på at gøre deres gæst opholdet behageligt, og han lod hende råde i dette som i alt andet.

Den gamle Madelon, der havde mere erfaring i dette kapitel, så, hvad der stak under. Hertil kom, at hun havde været i Moret med Adeline for at gøre indkøb, og i sin glæde over Lazares forestående ankomst havde Adeline ikke lagt bånd på sin tunge. Madelon fandt det alt sammen ganske naturligt, og måske var det heller ikke andet, end hvad hun havde forudset, da Lazare første gang kom i huset. Hun havde imidlertid haft øjnene med sig, og således havde hun snart måttet lægge mærke til, at Lazare slet ikke havde øje for hendes jomfru. Beroliget i den henseende havde hun heller ikke talt et ord om det til Protat.

Mens Adeline tænkte på, hvordan Madelon vel kunne være kommet til at opdage hendes hemmelighed, opdagede hun pludselig, at nøglen til hendes skrivebord netop sad i den skuffe, hvori hun gemte malerens brev, lorgnetten og pennetegningen.

"Det er er besynderligt," hviskede hun noget urolig, "jeg er dog helt sikker på, at jeg havde lukket skuffen og taget nøglen af som sædvanlig."

Hendes uro steg. Pludselig lagde hun mærke til, at et tæppe, der var trukket for en dør, som førte ind til Zephyrs aflukke, bevægede sig sagte. Adeline rejste sig, trak tæppet til side og opdagede nu, at denne dør, der ellers altid var aflåst, stod på klem. Hendes uro forvandlede sig nu til mistanke og frygt.

"Der har nogen været herinde hos mig og igennem denne dør!" tænkte hun, og i det samme ilede hun hen til skrivebordet, trak skuffen ud og kastede et hurtigt blik i den.

Den var tom.

"O," råbte hun, idet hun udstødte et skrig, "nu forstår jeg det hele! Det er Madelon der har spillet mig dette puds!"

Hendes forbitrelse og hendes skræk var nær ved at kvæle hende. Tårerne styrtede ud af hendes øjne. Hun ville skrige, men hendes mund blev stum, hendes øjne lukkede sig, og hun besvimede.

Mens dette skete i Adelines værelse, havde Lazare taget sin siesta i sit og havde derpå sat sig hen til vinduet, hvor han røg sin cigar og holdt med det samme øje med fader Protat, der syntes at have en meget levende samtale med Madelon nede i haven .

"Der må være noget på færde," tænkte Lazare. "Den lille Adeline græder, mo'er Madelon skriger, og Protat bander. Det er kedsommeligt nok, for følgen deraf er, at stegen bliver brændt, og min ven Zephyr får sine hug."

Den gode Protat havde allerede i en halv times tid anvendt al mulig list for at lokke ud af den gamle, hvorfor hans datter var

så forgrædt. Hos Madelon, der i grunden var en god kone, havde vreden imidlertid sat sig og hun indså nu selv, at hun havde haft uret, og at hun havde tvunget Adeline til at vise hende døren.

"Jeg har været ond imod det stakkels barn, meget ond!" tænkte hun, mens hun gik nede i haven og ventede. "Hun er noget stolt og noget kort for hovedet, men hvad ondt er der i det, når hun ikke har noget at bebrejde sig? Det er ganske sandt, hvad hun sagde til mig, at der er enkelte lejligheder, hvor de gamle folk skulle have respekt for de unge. Hvad behøvede jeg også at tale til hende om sådanne dumheder? Det er den slemme tunge, som jeg aldrig kan få til at lystre, når tid er!"

Så vidt var hun kommet i sin monolog, da træskomageren traf hende. Da hun hørte af ham, at han havde forladt Adeline glædende, begyndte hun at skænde på sig selv igen, dog denne gang højt og lydeligt.

"Hvad pokker går der af Dem?" spurgte træskomageren forundret.

"Åh, Protat," svarede den gamle kone, "lad mig straks komme hen til det kære barn, at jeg kan bede hende om forladelse, for hvad jeg har gjort. Jeg ved heller ikke, hvordan jeg har haft det i denne morgenstund, men jeg har plaget hende sådan, at selv en engel måtte tabe tålmodigheden derover. Lad mig endelig komme hen til hende og sige hendes at jeg har uret. Det er noget, som vi gamle folk ikke holde af at se, at de unge er rappere end vi. Det kan jeg ikke heller, for jeg har også været ung! Men hver har sin tid, det er i naturens gang."

"Hvad er alt det, I står der og våser om?" spurgte Protat utålmodig. "Det er altså Dem, der har haft uret!"

"Ja, vist er det mig! Hvem siger vel andet?"

"Men hvorfor pokker vil da min datter have, at jeg skal bede Dem om forladelse?"

Madelon var ikke dum. Hun kunne begribe, hvor bekymret Adeline havde været, siden hun, der var så stolt og aldrig gav efter, når hun havde ret, havde kunnet bekvemme sig til dette skridt.

"O, det stakkels barn!" mumlede den gamle kone, "jeg må da have fornærmet hende grueligt, siden hun kunne tro mig i stand til at forråde sig!"

"Lad os straks gå hen til Deres datter!" sagde hun til fader Protat.

"Men vil De da ikke sige mig, hvad alt dette skal betyde?"

"Jo, senere," svarede Madelon i en tone, der syntes at bestyrke fader Protat i, at der virkelig var noget at forklare.

Idet de gik hen imod spisestuen, udstødte Lazare, der stod i vinduet, et højt skrig.

Madelon og hendes husbond så i vejret på en gang.

"Hen til Deres båd! Gør den løs i en fart," råbte Lazare til træskomageren, "der er en, der drukner sig!"

Lazare ilede hurtigt fra vinduet. Den larm, han gjorde, idet han løb ned ad trappen, og de skrig, der lød op nede fra haven, vakte Adeline af hendes bedøvelse. Hun slæbte sig hen til vinduet og åbnede det. Et frisk vindpust, der viftede hende i møde, gengav hende hendes fuldkomne bevidsthed.

Nede i haven så hun Madelon fægte med armene og udstøde det ene skrig efter det andet. Ude på floden roede hendes fader så rask som muligt hen imod et sted som Lazare, der stod foran

i båden, halv afklædt og med en bådshage i hånden, syntes at angive ham.

"Endnu et tag ... herhen! ..." råbte maleren, der følte sig for med bådshagen. "Her er det," råbte han, og i det samme kastede han sig ud i floden.

Adeline ilede ned i haven.

"O mit barn!" råbte Madelon, da hun fik øje på hende. "Kom ikke herhen! Det vil gøre dig alt for ondt! Han er ganske bestemt død!"

"Hvem? Hvem?" spurgte den unge pige.

"Ih, Zephyr, der har kastet sig i vandet! Hr. Lazare er sprunget ud for at fiske ham op!"

Adeline blev dødbleg, og Madelon måtte holde på hende, for at hun ikke skulle segne.

"Vær ikke bange!" sagde hun sagte til hende. "De behøver ikke at være bange for ham."

Ved disse ord fo'r Adeline langt bort fra Madelon, idet hun kastede hende et blik fuldt af foragt.

"For fanden!" råbte Protat, der stod rejst i sin båd og havde taget årerne ind. "Hr. Lazare kommer jo ikke op igen!"

Han gav sig allerede til at kaste klæderne. Netop som han ville springe ud, åbnede vandet sig, og Lazare kom til syne. Han holdt ved hårene et legeme, der var halvt indviklet i søgræs og tang.

"Hjælp mig! hjælp mig!" råbte han til træskomageren, "ellers synker han igen."

Endelig lykkedes det Lazare ved Protats kraftige hjælp at trække den druknede helt op af floden.

"For pokker, hvor han er tung!" råbte fader Protat, der blev ganske bleg, da han så, at det var hans læredreng. Øjnene var allerede lukkede, og munden var blå.

"Ja det tror jeg nok!" sagde Lazare. "Han har bundet sten til fødderne! Lad os bare komme i land."

Et par åretag førte båden ind til flodbredden, og drengen blev bragt i land.

"Lad os komme hjem i en fart! Der er endnu liv i ham!" råbte Lazare, der havde lagt sin hånd på drengens hjerte og følt, at det bankede endnu.

Adeline ville hjælpe Madelon, men hun stod som fastnaglet af skræk og medlidenhed.

"Hvad er det!" råbte Lazare, der tog noget søgræs til side og fik sat på en lærredspose, der i en snor hang ham om halsen. "Hvad er dog det? Se blot, jomfru Adeline! Og De, fader Protat, løb De efter en doktor!"

Træskomageren forsvandt.

Adeline åbnede posen og tog tre genstande frem, der var gennemblødte af vandet. Da hun så, hvad det var, tog hun hurtigt hånden til hjertet og besvimede anden gang. Lazare, der så hende synke om på en bænk, ville vide årsagen til denne besvimelse. Han greb posen, der var gledet Adeline ud af hånden, og fremtog af den et brev ... en knækket lorgnet ... og en lille tegning, som fugtigheden næsten helt havde udvisket. Et sekund var nok til at forklare ham alt, hvad der her foregik, og han gættede, hvad der var årsagen til det drama, han for nylig var blevet vidne til.

"Stakkels barn," sagde han, idet han så på Zephyr, der ikke gav noget livstegn. "Stakkels pige!" tilføjede han, idet han

betragtede Adeline, der endnu lå besvimet. Efter at have tænkt sig om et øjeblik stoppede han posen i den unge piges lomme, og et øjeblik efter kom Protat tilbage med doktoren.

8. Adelines finhed

Ligesom den rekrut, der gik modigt i ilden og efter en hård kamp kom sund og frisk tilbage, men faldt i afmagt, da han så, hvor mange kugler der var gået igennem hans mundering, således fo'r der også en rædsel gennem Zephyr, da han kom til sig selv og så, hvilken alvorlig fare han var undsluppet. Da han slog øjnene op, så han den brave Protat, der havde bøjet sig over ham og med bekymring spejdede efter det første livstegn. Knøsen tænkte, at det var Protat, der havde trukket ham op af vandet. Han ville først takke Protat og så med en vis forlegenhed på den, som han anså for sin frelser, men da han uden tvivl ikke vidste, hvad han skulle sige, slog han armene omkring hans hals med en heftighed, der var langt mere veltalende end alle mulige ord. Protat blev rørt. Også han ville tale, men tungen gik i baglås. Han syntes at være bange for både at sige for lidt og for meget. Hans samvittighed sagde ham, at han ikke kunne sige sig ganske fri, og at han måske havde givet nogen anledning til dette forsøg på et selvmord. Denne indre stemme, der kun taler til os ved højtidelige lejligheder, og som da taler så meget mere bydende, spurgte ham ganske sagte, om han så virkelig havde opfyldt det løfte, han havde aflagt ved alterets fod, da hans datters liv svævede i fare, og om han ikke havde vænnet den dreng, han havde taget til sig, til i ham at se en husbond i stedet for en fader. Idet træskomageren holdt knøsen, hvis ansigt endnu syntes mærket af døden, i sine arme, tænkte han med gysen på, hvordan han ville have været til mode, hvis Zephyr virkelig havde taget livet

af sig. Ved at høre hans faste og regelmæssige åndedrag blev han grebet af faderlig følelse. Han lagde Zephyrs hoved til sit bryst, kaldte på Adeline, der stod i nærheden, og, idet han slog på sit brede bryst, sagde han: "Kom, mit barn – her er plads nok til jer begge!"

I det øjeblik, da de to unge mennesker hvilede i træskomagerens arme, og det så tæt ved hinanden, at deres ansigter næsten berørtes, stod Lazare tavs og betragtede denne scene. Som alle alvorlige kunstnere, der altid tænker på deres livsopgave og i naturen søger kilden til deres inspirationer, sagde han til sig selv:

"For pokker, det var et godt motiv til et maleri, hvis man blot vil lade det blive, som det er! Det var noget for Greuze. Træskomagerens skikkelige, gamle ansigt midt imellem de to børn, Madelon der sidder på hug i skorstenen og puster til ilden, de plumpe bjælker i loftet, der er sværtet til af røgen, køkkenrækkerne med det brogede porcelæn og det stærke solskin, som derhenne falder ind på bunden af kobberkedlen, alt det kunne en genremaler være ypperlig tjent med. Det er kedeligt, at min ven Bonvin ikke er her med et stykke tolvtommerslærred."

Malerens tanker fik imidlertid snart en anden retning, og han beskæftigede sin fantasi med at granske, hvilke følelser der rørte sig i dette øjeblik hos de tre personer, han her havde for øje.

Som alle åbne karakterer, der ikke kan tage nogen forstillelsesmaske på uden at kvæles, skjulte Protat slet ikke sin glæde over at have fået Zephyr tilbage. Denne, hvis blege ansigt havde fået farve, da han så Adeline i nærheden, stirrede på

hende med denne stumme henrykkelse, hvormed en from katolik stirrer på Madonna. Endnu i morges var han i dette hus en paria, til hvem man kun talte med stokken i hånden og med eder i munden, og nu kælede man for ham, som han ti gange kunne være en søn af huset. Fortumlet over denne pludselige overgang og over alle disse afvekslende sindsbevægelser, var hans hoved endnu så svagt, at han ikke vidste, om det var en drøm eller en virkelighed, men hvad enten det var det ene eller det andet, så følte han sig så lykkelig i dette øjeblik, at han hverken vovede at tale eller røre sig af frygt for, at hans lykke skulle forsvinde.

Hvad den unge pige angik, så anede Lazare, der betragtede hende med nysgerrighed, at hendes ansigts skuffende ro kun var en maske, bag hvilken der skjulte sig uro og bekymring. Adeline var også langt fra at tænke på sin fader i dette øjeblik. Det eneste, hun tændte på, var indholdet af den lille lærredspose, som hun havde troet, at Madelon havde været nedrig nok til at berøve hende, men Madelon havde ikke spillet hende dette puds. Det var Zephyr, der var den skyldige. Det var den eneste tanke, der i dette øjeblik opfyldte hendes sind med harme og bekymring. Zephyr havde *frastjålet* hende disse erindringer om Lazare. Hvordan? Hvorfor? Hun kunne ikke tænke sig nogen som helst årsag. Et bytte for sin lidenskab formåede hun ikke at samle alle disse enkelte tråde, hvoraf hver enkelt måske ikke havde nogen betydning, men som i deres helhed kunne have givet hende lys i sagen.

Hvor henrykt end Zephyr var, kunne han dog ikke andet end blive lidt urolig over den besynderlige måde, hvorpå Adeline betragtede ham.

I stedet for den venlighed og forekommenhed, som han ellers til daglig var vant til at finde hos hende, betragtede hun ham med et hårdt og frastødende blik, som han aldrig før havde set hos hende. Der var næsten noget truende i dette blik, som syntes at ville gennemskue ham. Hvad var der dog foregået? Fader Protat, der altid var hård og barsk imod ham, var nu blevet venlig og kærlig, og Adeline, der ellers var godheden selv, viste ham nu kulde og foragt. Hvad havde foranlediget denne pludselige forandring hos den unge pige? Med et fik han øjnene op! Han tænkte sig om! Og hans allerførste tanke fik ham til at søge efter noget, som han ikke fandt. Nu stod det hele tydeligt for ham, og savnet af den lille lærredspose forklarede ham tilstrækkeligt, hvorfor Adeline behandlede ham sådan.

Den bevægelse, knøsen havde gjort, da han førte hånden op til brystet, var ikke undgået Adeline. I det øjeblik, da han trak hånden til sig, greb hun den heftigt, og, idet hun klemte den hårdt, bøjede hun sig ned til hans øre og hviskede til ham i en kort tone, men så sagte, at ingen anden end han kunne høre det: "Hvorfor har du bestjålet mig, Zephyr?"

Zephyr blev bleg, lukkede øjnene og havde nær givet et højt skrig. Adelines hånd, denne lille og spinkle hånd, klemte hans fingre imellem sine, som om de sad i en tang. Da Adeline så ham blegne, gav hun slip, og straks efter sank hun tilbage i sin tidligere ubevægelighed.

Hele denne scene undgik aldeles den gode Protats opmærksomhed og foregik på ti gange kortere tid, end vi har brugt til at beskrive den.

"Nå," råbte endelig den skikkelige Protat. "Nå, Zephyr! Hvordan har du det, min dreng?"

Han så på Zephyr, der ikke vovede at lukke øjnene op af frygt for at møde Adelines fortørnede blik. Adeline gik hen til en side og talte med Madelon. Zephyr svarede med en usikker stemme, at han havde det ganske godt.

"Er det det hele?" fortsatte træskomageren. "Du siger ikke engang tak til den, der har trukket dig op af floden, og det med fare for at blive der selv!"

Træskomageren tog Lazare ved armen og ville trække ham hen til Zephyr, men denne trak sig tilbage og gjorde et hemmeligt tegn til Protat, som denne syntes at forstå.

"Det er anden gang, at De har frelst mit liv, fader Protat," svarede Zephyr, "og det er meget sandt, at De kan have god grund til at tro, at jeg har glemt alt, hvad De har gjort for mig. – Men fra i dag af skal De se en forandring," tilføjede knøsen. "Så doven og ulærvillig jeg har været hidtil, så flink og påpasselig skal jeg blive for fremtiden. – Vi har ikke kendt hinanden rigtigt," sagde han mere langsomt og i en let bebrejdende tone, som træskomageren meget godt forstod, "men det er alt sammen min skyld," fortsatte han heftigt. "Det er min skyld alene ... jeg har ikke forstået at vise ... men man skal nok få at se, at jeg hverken er slet eller utaknemmelig."

Ved disse ord fæstede Zephyr sit blik på Adeline, der stod hensunket i tanker.

"Lad os ikke tale mere om, hvad der er sket, min dreng! For det første er du hverken et tyende eller en arbejder her, som du hidtil har troet," svarede træskomageren og så ned for sig, "men du skal betragte dig som søn af huset, og jeg vil, at du i mig for eftertiden kun skal se en fader, men da tillid er den første pligt imellem fader og søn, så skal du begynde med at sige mig, hvad

der har stukket dig, at du kunne finde på at ville drukne dig og binde sten til fødderne."

Under dette forhør syntes Adeline ligesom at vågne og lægge øre til Zephyrs svar, og en pinlig uro viste sig i den unge piges ansigt. Hvad Zephyr angik, så syntes han at være aldeles fortabt og at tænke på et svar, som han slet ikke kunne hitte på. Lazare lagde mærke til Adelines uro og Zephyrs forlegenhed. Da han kendte de to unge menneskers hemmelighed, frygtede han for, at dette forhør skulle tvinge knøsen til en tilståelse, der måske kunne lede Protat på rette spor. I det håb, at det endnu kunne være tid til at kurere Adeline for hendes drømmerier og Zephyr for hans dårskab, besluttede han at gøre ende på denne scene.

"Fader Protat," sagde han i en afgørende tone til træskomageren, der havde sat sig til rette i sin lænestol, "det er sent på aftenens og i morgen er der atter en dag. Zephyr har egentlig haft en temmelig drøj tur i dag og holder vist mere af at sove end at snakke. Den ting kan De jo tale med ham om i morgen, hvis De finder det nødvendigt. – Hører du det, min dreng," sagde kunstneren til Zephyr, "sig du kun godnat til selskabet og gå hen og læg dig!"

"Skal han ikke have nogen aftensmad først?" spurgte Protat.

"I det mindste har han da drukket nok," sagde Lazare smilende, "men Madelon kan jo give ham en skefuld suppe at sove på, så vil han have desto bedre appetit i morgen. Hvad os angår, der ikke som han har været på vej til den anden verden, så kan det aldrig skade os at få lidt varmt i livet – tvært imod! Altså suppen på bordet, Madelon, og det i en fart! – Mens den bliver rettet an, skal jeg bringe Zephyr til sengs og det under lås

og lukke," hviskede han til træskomageren, "og jeg skal straks sige Dem, hvorfor."

Zephyr fulgte med ham. Da de kom ind i hans aflukke, sagde Lazare hurtigt til ham:

"I morgen tidlig, før nogen er på benene, banker jeg på din dør. Klæd dig så på og vær færdig – jeg har noget at tale med dig om."

"Med mig?" spurgte Zephyr forbavset.

"Ja, med dig, og måske kan jeg give dig efterretning om noget, du har tabt. Det kan ikke nytte, at du søger efter det," sagde kunstneren til Zephyr, der mekanisk havde taget sig til brystet. "Du ser nok, at din lille lærredspose ikke længere er der."

"Har De fundet den?" råbte Zephyr med et næsten udfordrende blik.

Lazare lod, som han ikke hørte det og fortsatte:

"Hvis du i morgen ikke er på benene, når jeg banker på døren, så underretter jeg Protat om alting. Nu ved du, hvad du har at rette dig efter. Sov vel!"

"Ak, hr. Lazare," sagde Zephyr. "Tror De virkelig, at jeg nu kan sove?"

"Vel sagtens ikke så godt, som hvis man havde ladet dig ligge mellem sivene, men du falder nok i søvn. Godnat og drøm behageligt."

Lazare gik ud af døren og låste den omhyggeligt efter sig. Da han kom ind i spisestuen, var bordet allerede dækket. Adeline og hendes fader sad hver på sin sædvanlige plads, men Adeline syntes at være i en heftig bevægelse, trods hendes tilsyneladende rolighed.

"Lad gå!" sagde maleren til sig selv. "Nu har jeg beroliget den lille Zephyr. Jeg vil se, om det ikke også kan lykkes mig med Adeline."

I det samme pegede han på en lille snor, der hang ud af hendes lommer og sagde i den roligste tone af verden:

"Vi tabte nok noget, min rare, lille Adeline!"

Adeline stak hånden i lommen og følte noget vådt mellem sine fingre. Det var posen, som Zephyr havde haft om halsen. Det var den pose, der indeholdt hendes hemmelighed, som hun troede, at Lazare kendte, og derfor vovede hun ikke at se på ham. Denne hemmelighed var altså stadig hendes, og hun havde intet at frygte for! Men på engang vendte hendes uro tilbage og med forøget styrke. Ligesom en anklaget, der allerede tror sig frigjort, men hvis hele frygt vender tilbage ved det sidste spørgsmål fra forhørsdommeren, sådan gik det også Adeline, da hun stillede sig selv det spørgsmål: Hvordan var denne pose kommet i hendes lomme? Hun søgte at genkalde sig alt, hvad der var foregået. Da Lazare havde fundet posen, kastede han den hen til hende for at hun skulle se, hvad den indeholdt. Da hun åbnede den og så indholdet, havde hun udstødt et skrig og var besvimet – her standsede hendes erindringer. Hvad var der passeret, mens hun lå afmægtig på havebænken? Først langt om længe lykkedes det hende at vælte denne byrde fra sit sind. Hvor lyksalig følte hun sig ikke ved den tanke, at hun intet havde at frygte! Hvor har jeg dog kunnet være så afsindig! tænkte hun, idet hendes hånd krampagtigt klemte sig om den lille pose i hendes lomme. Hvis hr. Lazare havde set, hvad der var i den, så ville han jo på øjeblikket have gættet det hele, for så ville han have erindret sig den dag, da

han traf mig inde i sit værelse, og da han ikke kunne finde det brev, han havde begyndt på. Men hvis han havde gættet det, ville han da ikke helt have forandret sin opførsel imod mig?

Mens hun i al stilhed anstillede disse betragtninger, klemte hendes hånd sig stadig fastere om den lille pose, så papirerne, der var i den, raslede og Lazare, som hørte det, sagde til sig selv: "Mit kølende pulver har allerede virket." Men hvad kan da have bevæget Zephyr til at bemægtige sig disse ting? tænkte hun ved sig selv. Hun kunne umuligt tro, at han var fjendtligsindet imod hende, da hun altid havde taget ham i forsvar. Og selv om så var, hvordan har han da kunnet finde på at hævne sig på den måde? Hvordan har han kunnet gætte, hvad betydning jeg tillægger disse småting?

Måske er det ikke overflødigt her at gøre opmærksom på, at Adeline, lige fra det øjeblik hun igen vendte tilbage til Montigny, altid havde betragtet Zephyr på samme måde, som Lazare betragtede hende, nemlig som et barn. Det er derfor ikke underligt, at hun ikke havde lagt mærke til en mængde småtræk, der måske kunne have vakt hendes mistanke. Fortrolig med Zephyr, ligesom Lazare var det med hende, havde hun aldrig lagt mærke til, at den stakkels knøs blev bleg og skælvede, når hun spøgte med ham, ligesom hun selv blev bleg og skælvede, når Lazare engang imellem tog hende om livet og løftede hende i vejret. Det gjorde hende derfor ondt, at Lazare havde forhindret hendes fader i at fortsætte forhøret. Imidlertid beroligede hun sig med den tanke, at hun selv havde en så høj stjerne hos Zephyr, at hun nok skulle få ud af ham, hvad hun ønskede at vide. Under disse betragtninger endte måltidet i al stilhed, og Adeline havde sagt godnat til sin fader

og den unge kunstner og stod allerede i døren, da Lazare pludselig sagde til hende:

"Men det er sandt, lille Adeline! Hvad var der så i Zephyrs pose! – Nej, vil man se til den knægt! Han går hen og drukner sig med sine skatte, for at ingen skal arve ham!" tilføjede han med en høj latter.

Adeline blev forvirret og kunne ikke få et ord over læberne.

"En pose!" udbrød Protat. "Hvad for noget! Har Zephyr penge? Og dem vil han drukne sig med?"

"Ja ligesom den gerrige på Girodets fremstilling af *Syndfloden*," fortsatte kunstneren.

"Men hvad er det, De siger mig der?" fortsatte Protat. "Hvor pokker har han fået penge fra? Tjent dem har han bestemt ikke, dertil har han været alt for luddoven, det ved jeg."

"Vær De kun ganske rolig!" sagde Lazare, "de penge, han har, det er småsten fra Loingfloden, som han morer sig med at samle, når de har en usædvanlig form eller farve. Det er en af hans mange galskaber! Forrige år, da vi var på udflugter sammen, stod han stille hvert øjeblik for at rode i sandet, og da jeg før fiskede ham op, havde han en slags pose eller pung om halsen, som jeg gav til Deres datter. Jeg formodede, at det var det skrin, hvori hr. Zephyr skjuler sine kostbare sten."

"Nå?" sagde Protat og så på Adeline, der ved disse ord fra Lazare følte sig fuldkommen beroliget. "Nå, du små? Hvad fandt du så i Zephyrs pose?"

"Hvad hr. Lazare formodede – småsten," svarede Adeline med stor sikkerhed. Og hun tilføjede ligesom for at overbevise kunstneren, "Forleden dag, da Madelon lagde rene lagner på

hans seng, fandt hun også en bunke småsten under hovedpuden."

Dette forholdt sig fuldkommen rigtigt, og Adeline anførte det netop, fordi Madelon kunne bekræfte det. Kun betød "forleden dag" det samme som for seks måneder siden.

Lazare kunne ikke lade være at lægge mærke til Adelines åndsnærværelse, og for første gang forbavsedes han over den koldblodighed og den forstandighed, den unge pige, i hvem han hidtil kun havde set et barn, netop havde givet prøve på. "God nat, hr. Lazare!" sagde hun, idet hun gik. "God nat, papa."

"God nat, mit barn!" svarede Lazare og fulgte hende med øjnene.

"Sov vel, lille!" råbte træskomageren efter hende.

"Vær De kun rolig," sagde Lazare, da Adeline havde lukket døren, "hun vil nok sove godt nu."

Hvad han mente med det, forstod træskomageren ikke.

9. Lazares diplomati

"Men det er sandt!" sagde Protat på en gang, idet han lagde sig på begge albuerne og så nysgerrigt på sin kostgænger, "hvorfor vil De for pokker ikke tillade mig at få sandheden ud af Zephyr?"

"Er vi ikke blevet enige om," sagde maleren, "at de skal overlade ham til mig alene, så længe jeg er her?"

"Jo, det er vi, og det har jeg intet imod," svarede Protat, "men hvad er der i vejen for, at jeg alligevel godt vil vide, hvorfor knægten har fundet på at drukne sig. Det gør mig noget urolig, hr. Lazare, det vil jeg ikke nægte, og jeg tror, at De selv også er nysgerrig efter at kende grunden."

"Det er jeg også," svarede Lazare, "men jeg er tålmodig."

"Har De da ikke spurgt ham om det, da De fulgte ham op før?"

"Jeg har ikke talt et ord til ham om, hvad der er sket i dagens løb. Jeg fulgte ham blot op for at lukke ham inde."

"Ja, det sagde De, men hvorfor har De sat ham under lås og lukke?"

"For at han ikke skal komme til at snakke med nogen og give folk noget at rende med."

"Men alle mennesker ved jo, hvad der er sket," svarede træskomageren, der fandt denne forholdsregel overflødig.

"Man ved, at Zephyr har været nær ved at drukne," sagde Lazare, "men man ved ikke, at han selv har villet drukne sig. – Jeg var jo den eneste af jer alle sammen," fortsatte maleren, "der ikke tabte hovedet. Jeg tænkte nemlig straks, at det ikke var nødvendigt, at sandheden kom for lyset, for så vil man måske

ikke glemme at komme med formodninger og forklaringer, der kan blive ubehagelige for Dem, fader Protat."

"Har De tænkt på det, hr. Lazare?" sagde træskomageren, hvis ansigt synligt formørkedes.

"Ja det har jeg," svarede kunstneren. "Man ved nok, hvordan folk er, og de vil helst lægge alting ud til det værste."

"Til det værste," gentog træskomageren, der lyttede opmærksomt til malerens ord og syntes i sit hjerte at være af samme mening. "Hvordan mener De det?"

"De forstår mig nok. Sæt, at vi ikke havde været ved hånden og kunnet frelse den krabat, og man havde trukket ham op af vandet med en sten ved hver fod, tror De da ikke, at der ville blevet en skrækkelig sladren om det på hele egnen? Der er onde tunger overalt og her mere end noget andet sted. Jeg behøver blot at holde mig til, hvad De selv har fortalt mig om Deres tidligere historie."

"Ja vist," sagde træskomageren heftigt, "men hvad kunne man da have sagt, hvis Zephyr virkelig var død? ... Man ville dog vel ikke beskylde mig for, at jeg havde kastet ham i vandet?"

"Nej, det tror jeg dog ikke, men ..."

"Men hvad?" råbte Protat og slog i bordet.

"Ih for pokker," sagde kunstneren, "en ondskabsfuld knægt, der ville jer til livs, kunne altid finde på at sige: Det er ikke så underligt, at drengen har druknet sig, om ikke for andet, så for at blive fri for sådan en husbond!"

"Tror De, at man ville have sagt det! ... Men hr. Lazare, jeg havde drejet halsen om på den første, der ..."

"Det er nok muligt," svarede kunstneren roligt, "Hvis man ikke slog sig sammen og gjorde det samme ved Dem først. Men

det er sikkert nok, fader Protat, at det, som man ville have sagt, hvis Zephyr var død, det samme vil man sige, når han er i live, hvis vi ikke behørigt sikrer os, at man kun betragter det hele som en ulykkelig hændelse og ikke som et overlagt selvmord. Derfor har jeg straks gjort alt for at bortlede enhver mistanke, og derfor må også alle her, det vil sige Madelon og Deres datter, fortsætte, hvad jeg heldigt har begyndt på. Jeg har instrueret Madelon. Efter min anvisning må hun allerede være i færd med at instruere Adeline, og nu gør jeg det samme her, for som fremmed er jeg den, der bedst kan overskue sagen og beregne, hvilke følger den kunne føre med sig. Når jeg gjorde miner til Dem, at De skulle tie stille, da De for nylig ville sige til Zephyr, at det var mig, der havde frelst ham, så var det, fordi det var nødvendigt at lade ham blive i den tro, at det er Dem, han skylder sin frelse. De har jo også set, hvordan han allerede har vist Dem sin erkendtlighed, og De har hørt, hvilke gode løfter han har giver med hensyn til fremtiden. Dem vil han ikke glemme, det er jeg sikker på, lige så lidt som De vil glemme, hvad De har lovet."

"Hvem har jeg lovet noget, og hvad har jeg lovet?" spurgte træskomageren med en påtaget forundring.

"De har lovet Dem selv noget," sagde Lazare, uden at lade sig forstyrre, "dengang De selv troede, at De dog måske kunne have nogen andel i, hvad der var sket, og dengang De følte en smule samvittighedsnag over det, som tabte sig, efterhånden som knøsen kom mere og mere til kræfter. Hvis jeg har gættet rigtigt, hvad der foregik i Deres tanker, fader Protat, så er det, fordi De er mere åbenhjertig, end De selv ved af, og fordi man kan læse i Deres ansigt, hvad De tænker, selv om De ikke siger

det med ord. Det var netop det, jeg bestilte, da De holdt Zephyr i Deres arme, og hvis jeg ikke tog fejl, lovede De at være mere tålmodig for fremtiden og mere overbærende mod den stakkels knøs, som livet dog må være gået hårdt imod, siden han ikke kunne holde det ud længere. – Var det ikke det?" sluttede Lazare.

Protat svarede ikke, men han nikkede langsomt og samtykkende et par gange med hovedet. Efter en kort pause så han op og sagde til maleren: "Det er altså også Deres mening, hr. Lazare, at Zephyr ..."

"Hvad?" spurgte denne ham.

"Ih nå!" svarede træskomageren med en gestus som en, der tager sig en dukkert, "at det er fordi ... nok sagt, fordi han ikke har haft det godt herhjemme?"

"Ja, hvor kan De tvivle på det? Hvad anden grund skulle han vel have haft?"

"Det er meget sandt ... jeg skal også bære over med ham i fremtiden."

"Det vil falde Dem så meget lettere," svarede Lazare, "som jeg håber, at jeg i de to eller tre måneder, jeg skal have med ham at gøre, skal styrke ham i hans gode forsætter og gøre et ganske andet menneske af ham."

"Men," spurgte træskomageren, der på engang syntes at få en ny idé, "finder De det dog ikke meget besynderligt, at det netop er den samme dag, da De kom, at han har kastet sig i vandet?"

For pokker! tænkte Lazare, hvor kommer han på det indfald at blande mig ind i det? Skulle jeg forgæves have gjort mig så megen umage for at bestyrke ham i hans vildfarelse?

"Desuden," fortsatte fader Protat, "forstår jeg ikke heller, hvorfor Zephyr netop den dag, da vi hørte, at De ville komme, blev endnu mere uregerlig, end han plejer. Han var netop inde i stuen, da Adeline læste Deres brev, og da pigebarnet hoppede og dansede af glæde, blev han så bleg som et lig. Og fra det øjeblik var der intet udkomme med ham."

"Nej stop, fader Protat," sagde Lazare med en tvungen latter, "hvor vil De nu hen? Uden at nogen har sagt Dem det mindste, er De selv kommet på den tanke, at De måske for en del kunne være skyld i, at Zephyr har båret sig sådan ad, og nu vil De vælte hele ansvaret fra Dem og give min nærværelse skylden! Er det rigtigt og fornuftigt? Når jeg er her, tager jeg Zephyr med mig på mine udflugter. Hvor doven han end er, må han dog foretrække dette liv for at være hos Dem, for bortset fra at han må bære mine sager, så kan han, så snart jeg har opslået mit stade et eller andet sted, sove lige så længe han vil. Hvorfor skulle han være misfornøjet med min ankomst, da jeg både befrier ham fra Deres stok og skaffer ham syv søndage om ugen? I stedet for at være misfornøjet over min ankomst burde han jo egentlig danse af glæde."

"Ja, men det er jo netop det, jeg tænker på. Det er ikke ham, der har danset, tvært imod! Det er Adeline, der dansede af glæde, og jo gladere hun var, og jo mere hun havde travlt med at indrette alt for Dem deroppe, desto mere misfornøjet var Zephyr."

Av, av! tænkte Lazare, jeg er bange for, at han kommer på sporet.

"Ved De hvad," fortsatte træskomageren, "Hvis man havde set, hvor sur han var, hver gang Adeline talte om Dem, og det

gjorde hun fra morgen til aften, så skulle man virkelig tro, at han var jaloux på Dem ...."

"Deres skål, fader Protat!" råbte Lazare og klinkede med træskomageren i det håb, at han skulle lade det blive derved og ikke forfølge tråden videre, som let kunne bringe ham på et nyt spor, men da træskomageren havde tømt sit glas, satte han det på bordet og fortsatte, som om han slet ikke var blevet afbrudt: "Ja, Vor Herre død, man kan let finde på at tro, at Zephyr var jaloux på Dem."

Hvad der beroligede Lazare noget var, at den gode Protat sagde dette simpelt hen, uden at der i hans stemme, hans blik eller hans holdning syntes at være noget som helst bitanke. Han indså imidlertid, at han ved at opponere imod denne betragtningsmåde af Protat udsatte sig for at bestyrke ham i hans mistanke, og at han derved kunne lede ham hen på sandheden.

"Såmænd," sagde han til Protat. "Det er nok muligt, at De kan have ret. Det er nok muligt, at Zephyr foruden den bevæggrund, De først nævnte, også kan have haft en anden, og det er måske også af den grund, at han har bundet sten til *begge* ben," tilføjede han spøgende.

"Å, ser De nu, at De er også af min mening," råbte Protat, "og at der er en grund foruden den anden. "

"Det er mere end sandsynligt, ja, jeg kunne godt sige, at det er ganske vist, at det er netop denne anden grund, der har drevet ham til dette skridt."

"Tror De?" spurgte Protat, der blev meget lykkelig over denne beroligelse. "Men hvad forbindelse er der da vel imellem denne

grund og det, at Deres ankomst har sat Zephyr i dårligt humør?"

Der er han igen! tænkte Lazare. Derpå svarede han: "Ikke så meget forbindelse ved det første øjekast, men når man ser lidt dybere i tingen ...."

"Det er rigtigt! Hvad så?"

"Så finder man det nok! Nu skal De høre!"

"Jeg hører," sagde Protat og støttede sig igen på sine albuer.

"De ved, at om fjorten dage er der stor fest her i Montigny. Iblandt de andre forlystelser, hr. mairen har givet sit samtykke til, er der også en "stikken til gåsen", og De ved, at det anses som en stor ære her på egnen at vinde prisen."

"Meget rigtigt! Og Zephyr, der ellers hele året igennem er så ubehændig, har et godt greb på den leg, for han har tre år efter hinanden fået bugt med gåsen, og musikken har måttet spille op uden for hans vindue."

"Hvad der også gav ham ret til selv at vælge sin danserinde."

"Ja," fortsatte Protat leende, "og fyren var slet ikke så dum, for han tog altid den smukkeste af alle pigerne og den, der samtidig var mest pyntet. Det må jeg dog sige, at da min datter kom tilbage til Montigny, så var han så artig både at forære hende gåsen og byde hende op til dansen. Og dengang var hun dog noget bleg endnu og gik ikke med røde bånd."

"Ih, hvad!" råbte Lazare, der helst ville lede talen hen på andre ting, "Adeline var dog alligevel den smukkeste pige i landsbyen, og gik hun ikke med røde bånd, så havde hun velsagtens brocher og armbånd."

"Ja, og det af guld," afbrød Protat ham, "af det pure guld!"

"Og ørenringe," fortsatte kunstneren.

"Ja, med diamanter!" tilføjede Protat, "med rigtige diamanter. Hun har en værdi af hele tre tønder land i en lille rød æske."

"Ja, så kan jeg da nok forstå, hvorfor Zephyr så gerne ville danse med hende. Der faldt jo altid lidt glans tilbage på ham, for forfængelig er han, den fyr!"

"Lad os komme tilbage til teksten," fortsatte træskomageren. "Hvad forbindelse er der da imellem alt det og de ting, som vi talte om for nylig?"

"Vent blot lidt! Det ene knytter sig til det andet. I flere år har Zephyr været vant til at vinde prisen i at stikke til gåsen og fået al den ære, der følger med. Men, når De nu tænker Dem om, så var der sidste år en vis Lazare, som både De og jeg kender, der kom ham i forkøbet og bragte gåsen triumferende hjem til Deres bradepande, til stor ærgrelse for Zephyr, der ikke engang ville spise med af den, skønt jeg højmodigt bad ham om at gøre mig den fornøjelse."

"Ja, det er alt sammen rigtigt," sagde Protat og foldede hænderne.

"Nu kan De selv se, hvor De havde ret, da De sagde før, at Zephyr var jaloux på mig. Zephyr, der er den overvundne, har ikke kunnet glemme sit nag til mig, der har besejret ham. Måske havde han et hemmeligt håb om, at han denne gang skulle være heldigere, men nu får han at vide, at jeg kommer, og det går ud over hans gode humør, hvad der er ganske naturligt. Når De nu tilføjer, at jeg, da jeg for nylig mødte ham i Bourron, var så uheldig eller uforsigtig at minde ham om hans nederlag og fortælle ham, at ... jeg også i år agtede at være med, så vil vist det hele blive Dem soleklart."

"Så De tror virkelig, at det er årsagen?"

"Ja naturligvis! Det er i det mindste den eneste, som jeg synes har rimelighed på sig. At det overrasker Dem, kan jeg godt begribe, men mig overrasker det mindre. Egenkærligheden har tit bragt anderledes folk end Zephyr til at begå sådanne dårskaber, og det for endnu langt større bagateller. Han, der ellers bliver hundset af alle og af Dem med, fader Protat, har haft en dag om året, hvor han bliver smigret og berømmet. Det var den eneste dag om året, hvor han følte sig lykkelig, og som holdt ham skadesløs for alle ydmygelser. Nu kommer der en fremmed faldende ned til Dem, som for at more sig berøver den stakkels djævel hans eneste lykke. Jeg kan da nok forstå, at det har gået ham grueligt nær, for den fattige, der ikke har mere end en skilling, og som man berøver denne skilling, lider lige så meget som millionæren, som man berøver hans million. Denne magre og forpinte gås, som jeg har taget fra ham, var hans glædeskapital for hele året, og erindringen betalte ham renten. Hele året igennem drømte han om den; han kunne ikke se en gås. uden at han tænkte: den bliver måske fedet op til mig. Måske har han også gjort sikker regning på, at jeg skulle blive borte i år, og nu kommer jeg lige bag på ham. Om fjorten dage er festen i Montigny – læg nu alt det sammen, føj så dertil den årsag, som De selv har fundet – og som jeg ikke kan nægte, at jeg deler med Dem – så tror jeg, at regningen er rigtig."

"Det er meget muligt, meget muligt!" sagde træskomageren og rystede på hovedet.

"Det er ikke blot meget muligt, men det er ganske vist," fortsatte Lazare.

"Ja såmænd, det er også min mening," sagde Protat og gjorde sig umage for at bekæmpe sin gaben.

"Nå," tænkte Lazare, "det var min tro svært at få ham overbevist!"

Klokken på tårnet i Montigny slog halv ti. Den gode Protat, hvis sengetid allerede var gået over, syntes at trænge til søvn, og Lazare ønskede at være alene. Træskomageren rejste sig. Lazare fulgte hans eksempel, tog nøglen til sin kammerdør på sømmet og tændte sit lys.

Protat syntes imidlertid endnu at trænge til en yderligere beroligelse, for inden han sagde godnat, spurgte han endnu engang kunstneren:

"Tror De så, hr. Lazare, at denne sag ikke vil have videre følger, og at alt vil være endt med det?"

"Jeg har brugt alle mulige forsigtighedsregler," svarede maleren. "Madelon har jeg selv instrueret, og hun har uden tvivl sagt det fornødne til Deres datter. På mig kan De stole som på Dem selv. Hvad Zephyr angår, så vil han næppe sladre af skole, og selv om han ville, kan han dog ikke, efter som jeg har lukket ham inde."

"Ja det er godt nok nu ... men i morgen?" spurgte Protat.

"Det har jeg også tænkt på. I morgen tidlig ved daggry tager jeg Zephyr med mig til "Fedammen", hvor jeg vil tage nogle studier. Folkene fra Montigny plejer ikke at komme der hen, og hvis Zephyr skulle have lyst til at fortælle, så har jeg hele dagen til at bearbejde ham, men jeg tror, at det slet ikke vil behøves. Han mener, at det er Dem, der har frelst ham, og efter hvad han selv har sagt Dem, vil han jo undgå at give Dem nogen som

helst grund til misfornøjelse. Til gengæld vil De jo også holde, hvad De har lovet."

"Ja det kan De stole på," svarede Protat. "Jeg behøver jo ikke at nægte det, siden De selv har lagt mærke til det, men da jeg før holdt ham halvdød i mine arme, skar det mig formelig i hjertet. Jeg har ikke haft sådan en følelse siden min kones død, og jeg syntes allerede at høre, at man igen kaldte mig "en ond fader" og "en børnetyran", for når alt kommer til alt, Zephyr jo egentlig mit eget barn, siden jeg har taget ham til mig. Det kan jeg også forsikre Dem, at inden han endnu havde lovet at blive skikkelig, havde jeg allerede lovet mig selv at blive en ganske anden."

"Det så jeg meget godt, da De holdt ham i Deres arme og kaldte Adeline hen til Dem. Ved De, hvad jeg kom til at tænke på?" spurgte kunstneren og så Protat fast i øjnene.

"Nej, hvad tænkte De på?" spurgte han.

"Jeg tænkte på, at De så ud, som om De ville gifte ham med Deres datter!"

Kunstneren henkastede disse ord, ligesom man kaster en sten ned i en afgrund for at måle dybden. Protat anede ikke, at det kun var Lazare om at gøre at udforske, hvilket indtryk denne tanke ville gøre på ham, og han gik ganske rigtigt i snaren.

Han slog en umådelig skoggerlatter op: "Ha ha! Ha – nej, det var da det naragtigste indfald, jeg nogen sinde har hørt. Å! Ved De hvad ... hahaha! ... nej, det var da alt for galt!" blev han ved og holdt sig i siderne. "Zephyr og Adeline! Nej det er jo til at dø af ... hahaha ... Hvor kan De dog finde på sådan noget!"

"Tænkte jeg det ikke nok!" sagde Lazare til sig selv. "Hvor jeg kan komme på det! Jo, det skal jeg sige Dem. Der er i Louvre et

maleri, som hedder "Forlovelsen", der forestiller en gammel bonde ligesom Dem, der giver sin datter til en ung knøs der fra egnen. Den gruppe, De før dannede med Zephyr og det lille pigebarn erindrede mig på en slående måde om dette maleri."

"Lignede faderen mig?" spurgte Protat.

"Det er et skikkeligt gammelt hoved ligesom Deres. Han synes at sige, idet han ser på sin svigersøn: Jeg ville hellere haft en anden, men siden min datter foretrækker ham, så må hun om det. Det er jo hende, der skal have ham og ikke mig."

"Det er meget fornuftigt tænkt af ham," svarede Protat. "Når to unge mennesker har godhed for hinanden, bør man aldrig sætte sig imod det, for det dur ikke."

"Altså," udbrød Lazare rask, "vil De aldrig modsætte Dem Deres datters valg, hvem det så var?"

"Hvem det så var?" sagde Protat, idet han trak noget på det. "Ja, det kom da an på – med den opdragelse, hun har fået, har jeg da just ikke i sinde at kaste hende hen. Hun skal i et hvert tilfælde have en mand, der er noget ved!"

"Ja men hvis nu Adeline," fortsatte kunstneren, "en smuk morgen kom og sagde til Dem: 'Ved du hvad, fa'er, jeg kan ikke begribe hvordan det er ... men jeg har fået et godt øje ... til Zephyr?'"

"O, hvad er det for snak!" sagde træskomageren, der igen slog en skoggerlatter op. Derpå blev han pludselig alvorlig og svarede:

"Jeg ville sige til min datter: Gå lidt op på dit kammer, min pige! Og når hun var ude af stuen, så ville jeg tage monsieur Zephyr i nakken og give ham" ... Protat sagde ikke mere, men gjorde en meget energisk pantomime.

Det er godt, tænkte Lazare, nu ved jeg, hvad jeg ville vide.

"Men," udbrød Protat, "Gud ved, hvor vi kan komme på sådan noget snak!"

"Ih hvad! Vi har jo snakket om malerierne i Louvre." Og kunstneren gav sig nu til at le så højt, at træskomageren til sidst spurgte ham, hvad der gik af ham.

"Men, min Gud, har De da ikke mærket, at jeg blot har villet lave løjer? ... Deres datter ... og den dreng ... nej, det ville jo være alt for galt!"

"Ja ikke sandt?" sagde Protat og gav sig til at le igen i selskab med maleren.

"Deres datter, der er en formelig dame ..."

"Ja, må De ikke nok sige det!"

"En ung pige, der i det mindste har ... tusinde daler i medgift."

"Hvad er det, De der siger ... tusinde daler!" råbte træskomageren ganske fornærmet. "Hun har selv alene ti tusinde francs, der er ude at formere sig både i Fontainebleau og Nemours, og når De så lægger til, hvad hun får af mig ... så har hun ... hvad mener De vel?"

"Femten tusinde francs?" sagde maleren en spørgende tone.

"Jo pyt!" råbte Protat. "Nej, nu skal De se! Det får min datter i medgift!" og med et ubeskriveligt hovmod åbnede han sin store hånd seks gange efter hinanden og bredte alle fingrene ud som en vifte.

"Hvad siger De?" udbrød Lazare med forstilt forbavselse. "Det gør jo det hele endnu mere komisk. Deres datter, en rig arving! Og Zephyr, der hverken har navn eller penge!"

Men hos sig selv tænkte han:

"O forfængelighed! Elendige spire, der vokser i enhver jordbund, i den bedste så vel som i den sletteste! Stik en daler i lommen på en betler, og han vil spytte på sin egen skygge!"

I det samme slog klokken elleve og gjorde ende på denne samtale. Træskomageren gav Lazare hånden og gik til sengs. Kunstneren lagde sig fuldt påklædt på sit leje og gav sig til at drømme.

Han gav sig til i korthed i tankerne at gennemgå det hele. "Hvor besynderligt det end synes," tænkte han, "kan der dog ikke være nogen tvivl om, at dette barn elsker mig. Dette barn? Det er hun pokker ikke, skønt jeg har ondt ved at forestille mig hende anderledes. Hun er jo, når alt kommer til alt, både en voksen pige og en smuk pige! Adeline er atten år gammel – og altså hverken for gammel eller for ung til at være forelsket! Men hvorfor har hun kastet sine øjne på mig? Ja hvorfor? Det er ikke så vanskeligt at begribe, og den gode Protat gav mig jo selv nøglen dertil, da han for lidt siden sagde, at han ikke agtede at lade sin datter kaste sig hen, men at hun skulle have en mand, der var noget ved! Det passer jo udmærket på mig, for hvad det angår, så rager jeg sagtens en hel del i vejret over hele den øvrige giftefærdige ungdom, hun har for øje. Måske ville hun ellers have taget til takke med en af disse landlige friere, men nu er jeg kommet, og *veni, vidi, vici*. Det er ellers første gang, at jeg har kunnet bruge denne Cæsars devise om min ringe person – men Herre Gud! Vi er jo også i Montigny. Med alt det kan det ikke nægtes, at hun i grunden er en meget smuk pige, og jeg er ikke ganske ufølsom ved, at hun sådan i et helt år har gået og tænkt på mig. Det kunne være interessant nok at gennemgå med hende hele kærlighedens alfabet fra a og til ø! – Men,"

afbrød han sig selv, "det er jo skammeligt at tænke sådan – den blotte tanke er jo en synd. Tænk på, min gode ven Lazare! at denne lille Adeline er så godt som din søster, at du har leget med hende, som man leger med et barn, og at du endnu i morges, da du tog bort fra Paris, havde i sinde at tage en dukke og noget sukkergodt med til hende, hvad der lykkeligvis ikke blev noget af, fordi du er en tankeløs person – den grad tankeløs, at det intet øjeblik er faldet dig ind, at en ung pige kan tænke på andet end dukker. Jeg befaler dig derfor, at du snarest muligt anvender al din flid på at afhjælpe det onde, som du har forårsaget. O hvad pokker!" afbrød han sig selv igen og vendte sig om på den anden side, "jeg er jo en stor nar, at jeg vil bryde mig så meget om det! Den lille pige mener det ikke så alvorligt, og der er ingen fare for mig i at blive her i huset! Hvad hun føler for mig, er ikke andet end lidt sværmeri, som man finder hos alle unge piger, når de har læst deres første romaner! Jeg er sikker på, at hun har et helt bibliotek af sentimentale romaner i hovedet. Romaner og kniplinger, dermed er det, at man morer småpigerne i den fine verden. Det første unge menneske, der nærmer sig til dem, er straks den udkårne, det ideal, de har drømt sig. Det er også tilfældet her. Det er derfor heller ikke værd at tillægge det mere betydning, end det er værd, og at råbe brand blot for en gnist. Nej, nej!" fortsatte han efter et øjebliks betænkning, "det er ikke tilfældet her! Det er ikke noget barnagtigt lune, at hun har kastet sin kærlighed på mig – det er noget ganske andet! Adeline elsker mig, det føler jeg, og det siger mig alt, hvad jeg har haft lejlighed til at iagttage. For min skyld vil dette barn komme til at lide meget. Hun bør i al fald ikke lide længe, og den dag, da døren til dette hus lukker sig

efter mig, bør hun hverken græde over, at jeg tager bort, eller håbe på, at jeg kommer tilbage. Hvordan skal jeg bevirke en sådan omvendelse? Det må jeg finde ud af."

"Hvad Zephyr angår," fortsatte Lazare, "så tilstår jeg, at han forbavser mig, ikke fordi at hans lidenskab er så tidligt udviklet – det har man ikke så få eksempler på – men fordi den fremtræder med sådan en voldsomhed. Zephyr forelsket i Adeline og jaloux på mig! I en alder af femten år! Det er endnu kun til at le af, men Zephyr, der af kærlighed og jalousi kaster sig i vandet – det er noget andet. Hvem pokker skulle have tænkt, at der under dette ubetydelige ydre skjulte sig sådan en lidenskab! Det er besynderligt, meget besynderligt! Lykkeligvis er fader Protat allerede bedre stemt imod ham, og det er godt, at han har overladt ham til mig. Jeg kan altså studere ham i ro og mag. For at finde det rette medikament, er det ikke nok, at man kender ondet, man må også vide, hvordan det er opstået. Ja, men vil Zephyr også skænke mig sin fortrolighed? Jeg tror dog, at dette kolde bad har kølnet hans jalousi noget, og han var i denne aften mindre frastødende imod mig end tidligere, men hvem siger, at han i morgen er lige så godt stemt? Vil han også tro på, at jeg interesserer mig for ham? Han er snedig, det er ganske vist. – Godt," sagde Lazare, "jeg har et middel til at bevise ham, at jeg er hans ven."

Med disse ord sprang kunstneren op fra sengen, gik hen til bordet, der stod i hans atelier, tog et blad brevpapir, hvorpå han skrev nogle linjer og tørrede skriften ved lyset. Derpå tog han et lille spejl ned, der stod på kaminen, stillede det foran sig på bordet, fordelte lyset på en bestemt måde og begyndte derpå at

tegne sig selv efter spejlet på et albumblad. Dette arbejde tog en halv times tid.

Da Lazare var færdig med tegningen, lagde han den ved siden af brevet, derpå åbnede han sin rejsesæk og søgte efter noget, som han ikke straks kunne finde.

"Hvad det er for et løjerligt pigebarn!" mumlede han, mens han utålmodigt rodede op i vadsækken. "At tage en lorgnet fra mig! Og det en, der er i stykker! Men kærligheden kan jo lave relikvier af alting! Hvor pokker har jeg dog stoppet den lille pakke hen! Ah, der er den!"

Han tog en lille æske frem, hvori der var et halvt dusin lorgnetter af de såkaldte monokler af samme slags som den, han gik med om halsen.

"At der er folk," fortsatte Lazare, "der går med sådan noget til stads! Jo, det er også en fornøjelse at være stokblind! Hvis man taber sin lorgnet på jorden, så må man købe en ny for at finde den første!"

Med disse ord tog han en af lorgnetterne, knækkede den itu og lagde den hen til brevet og portrættet. "Disse tre rariteter skulle nok få Zephyr til at komme frem med sin hemmelighed ... Ja, men han er mistænksom og nok i stand til ikke at ville kendes ved dem! Jeg har desuden været uforsigtig nok til at gøre mig kønnere, end jeg var på det tidligere. Brevet ser også alt for pænt ud ... Det må jeg afhjælpe, ellers mærker han uråd."

Lazare gned papiret hen ad gulvet, for at støvet blev hængende i det. Derpå dyppede han det i vandkanden, og lidt efter måtte portrættet døje den samme medfart.

"Nu tror jeg," udbrød Lazare fornøjet, "at de er så ukendelige, at Zephyr nok vil kendes ved dem. Lad os nu overveje, hvad der

videre er at gøre. Jeg må arbejde på, at Adeline bliver ligegyldig ved mig, og at Zephyr bliver ligegyldig ved Adeline. På samme tid må jeg sørge for, at Protat ikke kommer under vejr med deres hemmeligheder. Hvis Zephyr havde været noget ældre, måtte jeg båret mig ganske anderledes ad, og fader Protat skulle nok kommet til at give sit samtykke til sidst. Desværre kan det ikke nytte at tænke på det. Men hvad er det, jeg giver mig af med? Jeg er kommet her hen for at male landskabers og i stedet for begynder jeg at spille diplomaten. Hvis jeg havde tænkt på det, burde jeg have ladet mine lærreder blive hjemme og taget et dusin hvide halstørklæder mere med i min vadsæk!"

Klokken slog tolv på tårnet i Montigny.

"Det er på tide at komme til ro," sagde Lazare, idet han klædte sig af. "Jeg skal jo være oppe med solen."

10. Fedammen

Den næste morgen ved daggry forlod Lazare ganske sagte sit værelse uden at tage andet med sig end et stort karton, sin paraply og sin feltstol. Idet han kom forbi Zephyrs dør, bankede han sagte på for at minde ham om, at han skulle følge med.

"Hr. Lazare, hr. Lazare," hviskede Zephyr, der allerede var oppe, "lav ikke så megen alarm og luk endelig ikke min dør op."

"Hvorfor det?" spurgte Lazare en smule forundret og med dæmpet stemme.

"Jo, for mamsel Adeline har haft fat på mig i går aftes og har sagt til mig igennem væggen, at jeg skulle træffe hende nede i haven i denne morgenstund. Hun vil tale med mig, inden hun taler med nogen anden – jeg ved nok om hvad." – Læredrengens stemme forrådte, at han var bange. "Hvis De åbner døren, vækker De hende, for så ryster det i hele muren, og hun vil da ganske sikkert forhindre mig i at gå med Dem."

Han foretrækker at gå med mig, det er et godt tegn, tænkte kunstneren. Han svarede i en hviskende tone: "Men for at du kan komme ud, må man dog vel åbne døren?"

"Det behøves ikke," sagde Zephyr. "Jeg har med forsæt ladet mit vindue stå åbent i går. Hvis De sætter en stige til, kommer jeg straks ned. Gå nu bare sagte og tag Deres sko af, for at det ikke skal knage i trappen. Jeg venter Dem henne ved vinduet."

Denne forsigtighedsregel var ingenlunde af vejen, for trappen knagede, så det rystede i hele huset. Lazare tog sine sko af og gik så forsigtigt ned af trappen, at han næppe kunne

høre sine egne trin. Nede i haven fandt han øjeblikkelig stigen og lod drengen komme ned.

"Hvor går vi hen?" spurgte denne, der allerede var blevet belæsset med karton og Lazares stol.

"Til Fedammen."

"To mil," svarede Zephyr og gjorde en grimasse.

Godt, tænkte Lazare, vandet har dog ikke kureret ham for hans dovenskab. Han svarede: "Hvis du ikke er fornøjet med det, så tager jeg dig med til Kragedammen."

"Det er fire mil!" sagde Zephyr forskrækket.

"Og hvis du ikke er fornøjet med det," tilføjede Lazare, "går vi helt til Arbonne."

Zephyr stak næsen i vejret, som om han spekulerede på, hvor langt det kunne være. Lazare rakte otte fingre i vejret.

"Otte mil!" råbte Zephyr og tabte af skræk både stolen og kartonen.

"Tag det hurtigt op. Beklager du dig allerede, dit smølehoved, for et par usle mils skyld?"

"Å, herfra til Fedammen," svarede Zephyr, "er der et godt stykke mere end to mil."

"Men du har ikke andet end kartonen og stolen at bære på. Det vejer ingenting."

"Ja, men sækken er tung," fortsatte Zephyr og nikkede hen til køkkenet.

Lazare kunne ikke lade være at smile. Han havde forstået, at han mente den tværsæk, hvori kunstnerne plejede at medføre deres proviant, når de gik ud for at arbejde på et mere fjerntliggende sted.

"Appetitten kommer igen," sagde Lazare til sig selv, og han tilføjede, idet han så på læredrengen: "Er du allerede sulten?"

"Allerede?" svarede Zephyr. "Jeg har i tre døgn hverken spist eller drukket."

"Oho!" udbrød Lazare, "jeg tror dog, at du drak noget i går, og det ikke så lidt."

Zephyr lod, som han ikke hørte det, og gik hen imod spisestuen, der vendte ud til haven.

"Stop, stop!" råbte Lazare efter ham, "jeg har ikke sagt til Madelon, at jeg gik ud for at tegne i dag. Hun har ikke gjort tværsækken klar."

"Så skal jeg nok gøre det," svarede Zephyr.

"Men hvor får du nøglen til spisekammeret? Du ved jo, at Madelon aldrig giver den fra sig."

"Ja, men for et år siden har Madelon tabt en nøgle. Jeg ved ikke, hvordan det er gået til," sagde Zephyr og så ned for sig, "men ..."

"Den har du fundet?" spurgte Lazare, der anede uråd.

"Ja," svarede Zephyr og tog nøglen op af lommen. "For pokker," fortsatte han, "det er jeg jo nødt til, når man lader mig sulte hver anden dag."

Med disse ord lukkede han spisekammeret op og tog et fad frem, hvorpå der lå et appetitligt stykke stegt kød fra den foregående dags aftensbord.

"Det er brændt," sagde han fortrædeligt og vendte og drejede på det.

"Det er din egen skyld, for Madelon kunne ikke passe på stegepanden i går, fordi hun skulle varme håndklæder til dig."

"Det er også sandt," sagde Zephyr, idet han svøbte stegen ind i en avis og stak den ned i tværsækken. Han tog derpå en af de to gedder, som slet ikke var blevet rørt i går, lugtede omhyggeligt til den, inden han puttede den i posen, og rystede på hovedet med en misfornøjet mine. Omsider besluttede han sig dog til at tage den med, idet han mumlede: "Ikke frisk! Nå, lad gå ... med en smule sauce ..."

"Du vil også tage sauce med?" spurgte Lazare, forbavset over alle disse tilberedelser, "i hvad, tør jeg spørge?"

"Heri," svarede Zephyr med den samme lakoniske stil. Han gav sig til at hælde olie og eddike i en lille flaske, idet han ikke glemte at komme salt og peber i. Derpå puttede han flasken i sin lomme og gik igen ind i fadeburet.

"Hvad vil du nu have?" spurgte Lazare.

"Vin," svarede Zephyr rolig og stod op på en stol for at kunne nå op til den øverste hylde, hvor der stod nogle forseglede flasker.

"Det er ikke den almindelige vin."

Læredrengen rystede på hovedet, pegede på seglet og mumlede: "Nej, bedre!" Da han derpå havde svøbt to flasker ind hver for sig i et par viskestykker, for at de ikke skulle gå i stykker ved at blive stødt imod hinanden, lod han også dem glide ned i sækken, hvori han endnu stak et halvt brød, knive og gafler og et par bægre. Derpå lukkede han fadeburet til og lod nøglen stikke i låsen.

"Du vil altså sige til Madelon, at du har fundet nøglen igen?" spurgte Lazare.

"Nej, men De kan sige, at De tog den med Dem i fjor."

"Hvorfor skulle jeg have taget den med?"

"For at drille hende." Med disse ord tog Zephyr sækken på skulderen og gik ud af stuen. De var allerede ved porten, da han atter vendte om, som om han havde glemt noget, og gik hen imod haven.

"Hvor vil du nu hen?" spurgte Lazare.

"Dessert," svarede Zephyr med sin sædvanlige korthed, idet han gav sig til at plukke nogle af de smukkeste frugter på espalieret, efter at han først omhyggeligt havde forvisset sig om, at de havde den rette modenhed. Han åbnede tværsækken igen og lagde desserten i en særskilt lomme.

"Du glemmer kaffen og likøren," sagde Lazare til ham med en høj latter, da de var udenfor.

Zephyr trak på skuldrene, som om han ville sige: "Ak ja, men vi er jo på feltfod!" og gav sig til at marchere.

"Hvad er det for en gådefuld knægt," tænkte Lazare.

Da han havde nået Zephyr, der gik raskere til end sædvanlig, sagde han spøgende til ham:

"Men jeg tænker på en ting. Hvordan vil du bære dig ad, nu du har givet nøglen fra dig, med at få noget at leve af for fremtiden, hvis fader Protat igen skulle komme på det indfald at sætte dig på smalkost?"

"Det gør han ikke," svarede Zephyr i en bestemt tone.

"Det kan man aldrig vide," sagde Lazare. "Protat er i grunden en skikkelig mand, og hvad der er passeret i går har stemt ham noget mildere imod dig, men husk på, at du har lovet ham at forandre din opførsel aldeles. Hvis du holder dit ord, vil han også nok holde sit, men hvis du får det indfald, når du har tørret dig til gavns efter dit bad, at begynde igen på det gamle, så kan du være temmelig sikker på, at Protat vil forsøge på at

omvende dig igen, og så vanker der hug i stedet for mad, og du ved, at fader Protat ikke lægger fingrene imellem."

"Hvad har det nyttet ham, at han har været sådan imod mig?"

"Ikke meget, det indrømmer jeg, men det er ingen ære for dig. Rent ud sagt, er det ikke en skam for en knøs i din alder, at man ikke kan bruge dig til noget? Jeg ved ikke, hvor længe den gode Protat har været om at ville lære dig sit håndværk, men du er endnu ikke i stand, siger han selv, til at skære et par træsko. Det må vist være meget svært at lære at lave træsko, hvad?"

"Kunne det more Dem, hr. Lazare, at lære at lave træsko?"

"Jeg er ikke træskomager, jeg, og desuden driver man heller ikke en håndtering for at more sig, men for at gøre nogen nytte, for at sikre sig sit udkomme og for at erhverve sig, efter den stilling, man har valgt, om ikke formue, så dog uafhængighed."

"Ja," mumlede Zephyr, "det kan man godt sige, hvis man selv er fri og har lov at gøre, hvad man har lyst til."

"Men hvad du har lyst til," svarede kunstneren, "det er at bestille ingenting. Husk dog på, at vi alle er sat her i verden for at bruge vore arme eller vort hoved til at gøre nogen gavn, hvis den gode Gud har glemt at give os rentepenge på vuggen. Desuden kan jeg fortælle dig, hvis du ikke skulle vide det, at der er mangfoldige rige folk, der arbejder ..."

"For deres morskabs skyld," afbrød Zephyr ham, uden at dog hans tone hverken forrådte bitterhed eller misundelse.

"O, min ven, det er mere anstrengende end du aner," svarede Lazare.

"De har altså anstrengt Dem meget, hr. Lazare?" spurgte Zephyr.

Dette spørgsmål forbavsede maleren, og han vendte sig alvorlig om til ham og sagde:

"Lad os gå til. Jeg er dobbelt så gammel som du, og sådan som du ser mig her, vidste jeg dog allerede, da jeg var ti år, hvor mange dage jeg behøvede at arbejde for at tjene en daler, og jeg var blevet en mand, inden jeg endnu kendte noget til, at man kunne forøde den på en time. Da jeg desuden aldrig har været rig nok til at kunne købe mig fornøjelser, der er de dyreste af alle krydderier, så har jeg måttet søge min morskab i mit arbejde, og da jeg har arbejdet meget, for ikke at sige altid, så har jeg virkelig anstrengt mig meget for at more mig, hvis det er det, du ønsker at vide."

"Ah! De malede altså allerede, da De var ti år?" spurgte Zephyr naivt.

"Det har jeg ikke sagt. Da jeg var alt for ung til at arbejde med ånden, så arbejdede jeg med legemet, hvor svagt det end var. Du beklager dig over, at din håndtering ikke er morsom. Det var den, som jeg dengang gav mig af med heller ikke, og om aftenen var jeg lige så træt som møllehjulet i Montigny, for også jeg gav mig af med et håndværk. Men hvorfor spørger du mig om alt det?"

"Det er for at erfare, hr. Lazare ... og desuden ... vil De ikke tillade mig at spørge Dem om en ting endnu?"

"Spørg kun, min dreng," svarede kunstneren, der af hans miner forsøgte at finde ud af, hvad hensigten var med disse spørgsmål, ligesom han også nøje lagde mærke til, hvilken virkning hans svar gjorde på ham.

"Altså, hr. Lazare," fortsatte Zephyr, "da det kedede Dem at være møllehjul, begyndte De at tage fat på noget andet?"

"Ja, da var det, at jeg tog fat på malerkunsten."

"Men for at gøre det, måtte De jo også begynde med at gå i lære."

"Jeg begyndte med at lære mig selv i det mindste alt det, som man kan lære uden anvisning."

"Man kan altså lære noget uden anvisning?" spurgte Zephyr med forstilt enfoldighed.

"Ganske vist, når man har kærlighed til det, man begynder på, og når man med lærelyst forbinder smag og forstand."

"Det er godt nok," fortsatte Zephyr, "men en lærer må man dog have."

"Ja, fordi de naturlige anlæg altid trænger til hjælp og til studium."

"Og det er længe siden, at De begyndte at studere?"

"Det er femten år siden."

"Så må De da nu være mester, og det en fuldendt mester, i Deres kunst?"

"Nej, en begynder, Zephyr, en beskeden begynder. Du kan altså se, hvor vidt du ville være kommet, hvis du var slået ind på den vej, du, som på otte år ikke har kunnet lære at lave et par træsko."

"O!" råbte Zephyr i en foragtelig tone, "det er såmænd en god tid siden, at jeg har lært den kunst."

"Hvad siger du!" råbte Lazare og blev stående midt på vejen.

"Ih ja vist," svarede Zephyr, idet han også blev stående og syntes at studere, hvilken virkning denne opdagelse gjorde på hans ledsager.

I dette øjeblik havde de nået det kors, der er grænseskel for sognet. Lige foran dem begyndte den lange sandede vej, der

fører igennem Longs-Rochers. Til venstre løb den brolagte vej, der fører til Bourron og Marlotte. Når man ad denne vej kommer igennem den sidstnævnte landsby, træffer man på en sti, der i lige linje fører hen til Fedammen. Vejen gennem Longs-Rochers er kortere, men langt mere trættende med den masse af sand, der har hobet sig op der.

"Hvilken vej vil De gå?" spurgte Zephyr, idet han standsede ved korset og så på Lazare, der endnu stod fordybet i betragtninger over, hvad han lige havde hørt.

"Lad os gå den korteste vej," sagde kunstneren.

Zephyr syntes at betænke sig et øjeblik.

"Det blæser," sagde han, idet han så på et poppeltræ, der lige foran ham bøjede sig for vinden.

"Det lufter kun," sagde Lazare, "og det forfrisker om morgenen." Derpå tilføjede han, da han så, at Zephyr stadig betænkte sig: "Hvad kan det gøre os, om det blæser en smule fra den ene side eller den anden? Vi går jo ikke med sejl."

"Det gør os så meget," svarede Zephyr roligt, "at hvis vi går ad den kant" – han pegede på vejen til Longs-Rochers – "så kommer vi til at vade i sand til knæene, og vinden blæser os øjnene fulde af støv. Den anden vej der er noget længere."

"Ja, hvad gør et par hundrede skridt mere eller mindre!" sagde Lazare utålmodig.

"O herre! To hundrede skridt mere eller mindre vil ikke sige så lidt, når man har noget at bære på."

"Men for fanden, hvis tværsækken er tung, så er det jo dig selv, der har fyldt den. Jeg brød mig slet ikke om at tage levnedsmidler med, fordi det var min hensigt at gå hjem igen klokken elleve og spise frokost."

"Jovist, klokken elleve! I den varmeste solhede."

"Så du er også bange for at ødelægge din teint? Ved du hvad, min ven, når du engang bliver rekrut, bliver du en lige så dårlig soldat, som du nu er en dårlig træskomager. Nej, min gode ven, du holder for meget af din magelighed!"

"Jeg vil ikke være soldat," sagde Zephyr.

"Nå, så du tror, at man vil give dig lov til at trække frinummer, eller du stoler måske på, at Protat skal købe dig fri, når du kommer så vidt?"

"Nej, den stakkels mand! Jeg koster ham allerede nok! Nej, ved De hvad, lad os kun vælge stenbroen til venstre. Om vejen også er lidt længere, så kan vi tage os en forfriskning i Marlotte."

"Men," fortsatte Lazare, "du siger selv, at du allerede er Protat dyr nok. Vil det da ikke være smukkere af dig, at du afbetalte noget af din gæld til ham ved dit arbejde, siden du dog selv siger, at du forstår din håndtering? Hvis du havde begyndt noget tidligere på det, så ville Protat, der har opdraget dig og er en velhavende mand, måske virkelig købe dig fri, når tiden kommer."

"Jeg kan nok være ham foruden," sagde Zephyr, "og der er længe til den tid."

"Da vil jeg lade dig vide, at jeg ikke skal undlade at sige ham i aften, at du, efter hvad du selv siger, er en flink arbejder."

"Det behøves ikke, for det skal han snart selv få lov til at mærke," sagde Zephyr. "Jeg vil," tilføjede han, idet han stampede på brostenene, "at man inden tre måneder ikke skal høre et par træsko på denne vej, der ikke er efter mit snit. Jeg vil, at fader Protat ikke engang skal få tid til at kæle for sin datter eller

smøge af sin pibe, i den grad skal han få travlt med at skaffe mig ask, elm og kastanjetræ. Siden han endelig skal have noget at slå løs på, så lad ham hugge brænde – i det mindste går mine rygstykker så fri."

"Og hvad er årsagen til denne pludselige forandring?" spurgte Lazare.

"Årsagen," svarede Zephyr med et let anstrøg af sørgmodighed, "årsagen" ... Efter en kort pause mumlede han mellem tænderne: "Det er en hemmelighed."

"Og denne hemmelighed, kan man ikke få den at vide?"

"Nej," svarede læredrengen tørt.

Hm, tænkte kunstneren, nu slår han slåen for. Så tilføjede han: "Men om jeg nu vil købe denne din hemmelighed, hvad så?"

"Den er ikke til salg," svarede Zephyr med sin sædvanlige lakoniske mine.

"Men når jeg nu byder dig en ordentlig pris for den?"

"Hr. Lazare," sagde Zephyr og så sin ledsager stift i øjnene, "jeg er ikke så sløv, som jeg ser ud til. De vil have mig til at fortælle, det mærker jeg godt, og det er af den grund, at De har taget mig med Dem så tidligt, men ved De vel," tilføjede han og klappede sig på panden, "at når jeg har sat mig noget her i hovedet, så sidder det fast."

"Det tvivler jeg ikke på," svarede Lazare.

"Og når det sidder der, så kan ingen djævel få det ud af mig."

"Da er det løjerligt nok, min stakkels Zephyr, at jeg kan få det ud, og ikke blot det, du har der," tilføjede han og pegede på hovedet, "men også det, du har der!" sagde han og pegede på hjertet.

Zephyr blev noget bleg, men et spottende smil spillede ham omkring munden.

"Hør, min dreng," fortsatte maleren, "jeg er mere din ven, end du tror. Din hemmelighed kender jeg til dels, og når jeg vil vide den fuldstændig, så er det ikke for at skade dig. Da jeg for lidt siden sagde, at jeg ville købe den af dig, tog jeg fejl. Jeg vil ikke købe den, men jeg vil udveksle den mod en anden, og når du ser, hvad jeg giver dig til bytte, så er jeg sikker på, at du slår til på øjeblikket."

"Og hvad vil De vel give mig, hr. Lazare?" spurgte læredrengen nysgerrigt.

"For det første nogle gode råd."

"Gode råd ..." gentog Zephyr mistroisk, "og så?"

"Og så ... det, der er gemt heri," svarede Lazare og tog en lille pakke op af lommen. "Til trods for du ikke holder meget af mig, siden du er mistroisk imod mig, så har jeg dog opdaget, at du har gemt på mit portræt. Jeg har også opdaget, at du har et brev fra mig, og det er sagtens for bedre at læse det, at du også har vidst at skaffe dig et lille instrument af samme slags som dette her," sagde Lazare og pegede på lorgnetten, han havde om halsen. "Er du også nærsynet?" tilføjede han i skæmtende tone.

"Og alt det vil De give mig!" udbrød Zephyr lidenskabeligt.

"Det er alt sammen," svarede Lazare og holdt pakken hen for øjnene af ham. "Jeg vil give dig det, hvis du siger mig alt, forstår du mig? Alt!"

"Giv hid!" råbte Zephyr.

"Først du," svarede Lazare.

"Det er godt," sagde Zephyr "vi kan tale om det, når vi har spist frokost."

Ligesom ved en tavs overenskomst gik de nu tavse, indtil de kom til deres bestemmelsessted. Lazare gik på ene side af vejen og tænkte over, hvordan han skulle begynde sit forhør, og Zephyr på den anden. En tre kvarters tid efter gik de op ad den sti, der fører fra Marlotte til Fedammen.

Dette plateau, der uden tvivl har sit navn fra et eller andet folkesagn, der ikke længere er til, behersker til den ene side hele den egn, som vi i det første kapitel har beskrevet. Det er ofte blevet malet og er ganske sikkert også et af de mest bemærkelsesværdige punkter i skoven. Man kan derfor godt begribe, at kunstnerne ikke blot søger derhen, men at de vender tilbage til det igen, for om man så tyve gange har besøgt dette sted, så frembyder det dog bestandig nye skønheder. Få steder tilbyder så meget afveksling på et så lille terræn. Ved hvert tiende skridt forandrer billedet sig, og det bliver stadig nyt i de forskellige belysninger. Enhver skole af landskabsmalere kan her finde noget for sig. De, der sværmer for disse normanniske græsgange, hvor hjorderne kan begrave sig i et vellugtende græshav, der af vinden sættes i en uophørlig bølgende bevægelse, kan tage hen til "sovestedet" ved Marlotte. De, der foretrækker udsigten til et ubestemt fjerne, der svømmer i en violet eller gylden duft, vil i omegnen af La Brie finde en rig mark for deres studier, og de, der holder sig til Salvators fede og vilde pensel, behøver kun at stige ned i Ulvesvælget. Når man trænger ned her, skal man tro at se ruinerne af et eller andet ukendt Ninive, i den grad tårner klipperne her sig på hinanden.

Det er i midtpunktet af dette plateau, at man ser dammen eller rettere de to damme, der er dannet af regnvandet, som har fundet et naturligt bassin her mellem disse klipper. Ved

månens fantastiske lys skulle man tro, at man befandt sig på en eller anden olympisk kampplads, hvor titanerne endnu strækker deres kæmpemæssige arme i vejret.

Rundt om begge dammene vokser vandplanter, og her jager frøerne efter insekterne, og firbenene efter frøerne, men overalt, hvor regnvandet ikke har kunnet trænge hen, er vegetationen kummerlig og fattig.

Da Lazare og hans ledsager nåede op til plateauet, hørte man nede fra en hulvej klokkeklangen fra en hjord, der blev ført hen til sovestedet.

"Her kan det ikke nytte at slå sig til ro," sagde Lazare til Zephyr, "for inden en time vil alle de malere, der er her på egnen, slå deres paraplyer op her, og hele plateauet vil se ud, som om det var dækket med champignons."

Lazare havde næppe udmalet sit syn, før en hel flok unge mennesker allerede kom frem på den modsatte side ad en anden vej. Et æsel, der blev trukket af en bonde, var dækket med staffelier, tværsække og farvekasser. Midt i gruppen så man en mand, der var noget ældre end de øvrige og som de syntes at vise en vis ærbødig opmærksomhed. Lazare lagde mærke til, at denne herre, der syntes at være truppens fører, havde et rødt bånd i knaphullet på sin sommeroverfrakke. Hele gruppen passerede et øjeblik efter forbi Lazare. Han lagde mærke til, at alle disse unge mennesker var finere klædte end malerne i almindelighed, når de arbejder i det fri. Nogle af dem havde endog lakerede støvler på og hvide handsker.

"Hvad er det for folk?" spurgte han Zephyr, der havde vendt sig bort, mens truppen passerede forbi.

"Det er malerne fra Marlotte, der er ude med deres lærer."

I det samme øjeblik vendte den, der af Zephyr blev betegnet som læreren, sig om til de unge mennesker, og Lazare kunne høre, at han sagde til sine elever: "Mine herrer, klokken er seks – det er på den tid, at det neapelgule dominerer i naturen."

"Aha," sagde Lazare, "der kan jeg lære noget nyt. Jeg tror, jeg vil være med."

"Å, hr. Lazare," sagde Zephyr og så med en ynkelig mine på den medbragte madpose.

"Det er også sandt. Vi skulle jo først spise frokost og så snakke."

De gik videre i en modsat retning.

11. Zephyrs bekendelser

Lazare var så artig at lade Zephyr bestemme, hvor de skulle gøre holdt. Efter lang vragen lykkedes det endelig denne at bestemme sig for et sted, der forenede alle mulige sybaritiske fordele: fuldkommen skygge, en let skråning og et yppigt grønsvær.

Da måltidet var forbi, henvendte Lazare den venskabelige bemærkning til Zephyr, at det nu kunne være på tide at rykke ud med sproget. "Jeg har," sagde han til slut, "allerede engang formildet din husbond, for da jeg kom, var han så opbragt på dig, at han hverken havde mere eller mindre i sinde end at jage dig bort."

Zephyr blev ganske bleg ved disse ord.

"Vær rolig," fortsatte Lazare, "jeg har bragt ham på andre tanker. Den forandring, du selv har bemærket hos ham, er ikke alene fremkaldt ved dit eventyr i går – jeg har selv haft nogen indflydelse derpå. Du kan altså ikke fornuftigvis have nogen som helst grund til at være fortørnet på mig, da jeg bestandig kun har givet dig beviser på min interesse. Endnu i går, da jeg fandt disse sager hos dig" – han pegede på den lille pakke – "skyndte jeg mig at skjule dem, for at de ikke skulle bringe dig i forlegenhed, og jeg beholdt dem med det forsæt at give dig dem tilbage. Det vil jeg også, men til gengæld forlanger jeg en fuldstændig åbenhjertighed fra din side. – Hvis jeg mærker, at du vil føre mig bag lyset, så siger jeg rent ud til din husbond, at han ikke kan tro på dig, og at han har ret i, at du er et dårligt subjekt, der kun har bragt ufred og forstyrrelse ind i hans hus!"

"Er det virkelig sandt, at De så vil give mig det der?" spurgte Zephyr og pegede på pakken.

"Jeg vil gøre mere end det," svarede kunstneren og leverede ham pakken. "Jeg vil give dig det straks, men husk hvad jeg har sagt dig."

"O, hr. Lazare," råbte Zephyr med en lidenskabelig heftighed. "Ja, jeg vil sige Dem alting, for jeg har længe nok båret på det, og det tynger mig her," tilføjede han og slog sig for brystet. "Jeg vil tale rent ud, for jeg ser, at De er min ven. Hvis De ikke var det, ville De ikke have givet mig disse ting tilbage."

"Ja, min dreng, det er jeg. Jeg har allerede givet dig et bevis på det, og jeg vil give dig flere endnu."

Lazare behøvede ikke at høre længe på Zephyrs skriftemål for at indse, at det var den nøgne sandhed, han her fik at høre – dertil havde det alt for meget sandhedens præg, og de tårer der under fortællingen fyldte hans øjne, kom alt for tydeligt fra en oprigtig kilde.

Dette skriftemål varede næsten to timer. Vi vil indskrænke os til at gengive hovedindholdet af det.

Læserne vil erindre, under hvilke omstændigheder det var, at Zephyr kom i huset hos fader Protat, og at denne sjældent lod en lejlighed gå forbi til at beklage sig over, at Forsynet ikke havde ladet ham gøre et bedre fund. Skønhed og ynde er hos børn, så vel som hos voksne, en naturlig magnet, der vækker selv fremmedes, selv forbigåendes sympati. Zephyrs kummerlige udseende gjorde straks et ubehageligt indtryk på hans adoptivfader. Han overgav ham straks til en bondekone, der levede af at amme børn, og her havde han straks den ærgrelse, at den gode kone kun nødigt ville have noget at gøre

med det lille uhyre. Det krænkede også hans forfængelighed, at de andre børn i landsbyen nødig ville lege med ham, og hver gang Protat derfor var nødt til at give penge ud for drengen, mumlede han: "Den unge koster mig mange penge, og jeg har hverken ære eller glæde af ham."

Fader Protat hørte til disse folk, der i et ubevogtet øjeblik let lader sig henrive til en god handling, men som dog bagefter tænker på, hvilken fordel de kunne have af den. Uden at han selv vidste af det, var han temmelig ligegyldig imod Zephyr, og denne, der ligesom alle børn trængte til at kærtegnes, kunne snart spore, at han var iblandt fremmede. Følgen deraf var, at han også selv lagde bånd på sine følelser, og at han tilbagetrængte ethvert varmt ord og enhver kærlig udtalelse overfor sin plejefader. Protat, der ikke brød sig om at læse i hans indre, så deri kun et nyt bevis på hans dvaskhed.

"Det er et tossehoved!" sagde han. "Hvor lille han end er, burde han dog forstå, hvad jeg gør for ham, og søge at gøre sig nyttig i huset efter hans alder og kræfter, men han holder mere af at ligge og dovne i en krog. Dog, man får at have tålmodighed."

Så snart drengen var gammel nok til det, lod Protat ham komme i skole. "Lær ham så hurtigt som muligt alt, hvad han behøver at vide for ikke at være et dumt bæst," sagde træskomageren, "og lad ham snart komme til at få et værktøj i hånden. Kan jeg ikke have nogen ære af ham, så kan jeg dog måske have nogen fordel. Det er i al fald det mindste, jeg kan forlange for alt det, jeg må koste på ham." Derpå havde han tilføjet: "Jeg frygter for, at han har et langsomt begreb, men De skal ikke genere Dem for at opmuntre ham en smule."

Denne påmindelse faldt i god jord, for skolemesteren i Montigny var just ikke kendt for at have nogen stor tålmodighed. Når han havde forklaret sine elever noget, og de ikke straks havde forstået ham, brød han sig ikke om at forklare det nærmere, men lod straks stokken danse på deres rygstykker. Zephyr, der i åndelig henseende var lige så begavet, som han var legemligt svag, ville uden tvivl snart have kunnet lære, hvad han skulle, men skolemesteren, der var vant til at have dødbidere omkring sig, blandede ham med de andre og lagde slet ikke mærke til hans lykkelige anlæg. Han fik derfor snart sine bank ligesom de andre. Den forældreløse, der mærkede, at der intet kom ud af at bestille noget, eftersom de dovne og flittige blev behandlet på samme måde, hengav sig snart til sin medfødte magelighed. En ubestemt følelse af krænket stolthed og retfærdighedsfølelse begyndte allerede den gang at fæste spire hos ham. Imod skolemesterens brutalitet satte eleven nu en vis passiv stædighed. Da han desuden blev ilde medhandlet af sine små kammerater, der ikke ville indlade sig med ham, bidrog også dette til at udvikle hos ham spiren til et menneskehad, der gjorde ham mere og mere uregerlig. Hvad Protat angik, så kunne de efterretninger, som han nu og da fik fra skolemesteren, ikke andet end forøge hans misfornøjelse med ham, og han lagde ingen skjul på dette, siden skolemesterens ord retfærdiggjorde hans strenghed.

"En dårlig elev giver en dårlig arbejder," sagde han, da han endelig tog ham ud af skolen for at sætte ham til sit håndværk. "Nå, vi vil få at se! Jeg har ham i det mindste ved hånden og kan vække ham, når det behøves."

Zephyr, der nu begyndte at se klart i forholdene, indså, at det ikke var mere end rimeligt, at han hjalp den mand ved hans arbejde, der havde optaget ham i sit hus og så længe båret omsorg for ham. Da drengen ikke kunne bringe det til at betragte ham som sin fader, erkendte han ham villigt som sin mester og gjorde sig umage for ar gøre ham til pas – dels af taknemmelighed, dels også af en vis medfødt stolthed.

Protat lagde mærke til, at drengen havde lyst til at gøre nogen gavn, og det kunne han godt lide, men han lod ham aldrig mærke det og sagde ham aldrig et opmuntrende ord. Ved sig selv tænkte han, når han så ham flink ved sit arbejde: Han gør ikke andet end sin pligt. Dermed troede han, at alt var gjort, og hvis det hændte, at Zephyr en enkelt gang ikke rigtig havde forstået ham, eller han var længere om sit arbejde, end han behøvede, havde han den slemme fejl, at han straks skreg op og svor på, at Zephyr ruinerede ham, at han var en utaknemmelig, en døgenigt, og hvis han forsøgte på at forsvare sig, så tog hans mester endnu værre på veje, og så hed det: "Jo, jeg har det så godt! Det kommer der af at tage sådanne landløbere i huset! Hvorfor lod jeg ham ikke blive, hvor han var?"

En dag, da Zephyr hørte disse ord, rejste han sig fra sit arbejde, så sin mester fast i øjnene og sagde roligt til ham:

"Hr. Protat, jeg går min vej."

"Hvor vil du så gå hen?" spurgte denne opbragt.

"Derhen, hvor De har fundet mig?"

"Nå, så det tror du? Du tror, at du, efter at jeg har kostet så mange penge på dig, efter at jeg har ladet dig opdrage og undervise som mit eget barn, kan sætte mig stolen for døren og gå? Nej, jeg er din husbond, du! Jeg har loven med mig, og du

kan ikke gå, før du har tjent alt det tilbage, som jeg har givet ud for dig, lige fra det øjeblik du kom i mit hus, din ulykkesfugl!"

Zephyr rystede på hovedet og tog igen fat på sit arbejde.

Disse voldsomme scener gentog sig imidlertid hver dag. Træskomageren greb enhver lejlighed til at lade sin forbitrelse gå ud over den ulykkelige Zephyr, og til sidst blev denne fuldkommen ligegyldig med det hele. Der vankede ikke andet end skældsord og slag. De første hørte han ikke på, de sidste følte han ikke mere. Til sidst vidste han ikke længere at gøre forskel på, om han havde handlet rigtigt eller galt og sank hen i en fuldstændig sløvhed.

Da var det, at Adeline kom tilbage til Montigny. Det var i begyndelsen Zephyr ligegyldigt, om hun var der eller ikke, men lidt efter begyndte han at undre sig over, at der var en menneskelig stemme, der ikke altid skændte, larmede og støjede, og det varede ikke længe, før hendes velklingende røst, hendes indsmigrende væsen og hendes smukke bevægelser vakte hele hans sympati. Adeline, der huskede på, hvad hun selv havde følt i sin barndom, frygtede for, at Zephyr nu havde afløst hende, og gjorde sig al mulig umage for at forsone ham med det skete. Zephyr, hvis kærlige følelser hidtil var blevet trængt tilbage, syntes nu pludselig at få luft, og det gik ham lige som strømmen, der gennembryder sin dæmning. Han elskede Adeline, godt nok som et barn, men på trods af at han kun var et barn af alder, var han dog modnet igennem lidelser og betragtninger. Hvis Adeline var kommet tre år senere, ville han måske kalde hende "moder", men hun kom for sent til at han kunne betragte hende som en søster.

Fra dette øjeblik af var det, at der med Zephyr foregik den forvandling, som også Protat havde bemærket. Lige så begærlig som Zephyr havde været inden Adelines hjemkomst efter at komme bort fra huset, lige så begærlig var han nu efter at være hjemme. Han blev formelig bedrøvet, når man sendte ham bort i et eller andet ærinde, og havde ingen ro på sig, før han igen var tilbage. Noget efter faldt han igen tilbage til sin forrige sløvhed og ligegyldighed, og denne pludselige tilbagevenden faldt sammen med maleren Lazares andet ophold i Montigny. Da var det, at Adelines kærlighed til den unge kunstner begyndte at bryde frem. Kærligheden gør klartseende, og læredrengen havde gættet, hvad det var, der rørte sig i Adelines hjerte, inden hun selv havde nogen anelse om det. Hvor venligt hun end talte til ham, var det ikke undgået ham, at der var en ganske anden blidhed i hendes ord, når hun henvendte sig til Lazare. Han lagde ligeledes mærke til, at Adeline gav sig mindre af med ham, efter at maleren var vendt tilbage, og at hun, der ellers var vant til at sove morgenstunden bort, var oppe før alle andre for at få lejlighed til at tale med Lazare, inden han begav sig af sted på sine udflugter. Han så, hvordan hun nede i haven plukkede de smukkeste frugter for at stoppe dem ned i kunstnerens vadsæk. Endelig var det ikke undgået hans opmærksomhed, at Adeline var sørgmodig, så snart maleren tog tilbage til Paris, og han begyndte derfor at hade Lazare, uden dog i mindste måde at lade denne skimte nogen grund. Den dag, da denne tog afsked, forlod Zephyr ham ikke et øjeblik, og først efter at han havde set ham stige i diligencen i Bourron vendte han let om hjertet tilbage til Montigny. Han tænkte, at når hans rival var borte, ville han igen ligesom tidligere få del i hendes venlighed

og godhed, men han havde tvært imod fundet hende mere sørgmodig og ligegyldig end før. Om dagen tilbragte hun hele timer i sit værelse. Om natten kunne han gennem bræddevæggen høre, hvordan hun stod op af sin seng og undersøgte sine møbler.

Da var det, at mistanken, ligesom en hurtig og brændende pil, traf Zephyr i hjertet. Han havde boret et lille hul i døren, hvorigennem han udspionerede Adeline, og han havde flere gange set hende fremtage forskellige genstande af en skuffe, som hun knugede ind til sit bryst eller trykkede til sine læber. Længe havde jalousien drevet ham til at ville udforske denne hemmelighed, men lige så ofte havde en vis bedre følelse holdt ham tilbage. Da kom budskabet om, at Lazare vendte tilbage. Adelines glæde derover havde nær gjort Zephyr afsindig af smerte og skinsyge. I tre nætter havde han ikke lukket et øje, i tre dage havde han flakket om ved bredderne af Loingfloden. Tre gange havde han bundet sten til fødderne for at kaste sig i vandet. Samme morgen som kunstneren skulle komme tilbage, havde han benyttet sig af Adelines fraværelse til, inden han gik Lazare i møde, at bryde den dør op, der adskilte hans værelse fra Adelines. Han havde fundet nøglen, åbnet skuffen og fjernet de genstande, som han søgte efter.

"Da jeg gik Dem i møde, hr. Lazare," sådan endte Zephyr sin fortælling, "havde jeg besluttet at dø. Det var mig umuligt at leve længere. Om så fader Protat havde mishandlet mig aldrig så meget, ville jeg ikke have mærket det. Da De kom, og jeg så Dem sidde oppe på imperialen, var der et øjeblik, da den nærmer forløber snublede, netop som vognen kørte ned af den

høje bakke, og De gjorde selv en hurtig bevægelse, som om De ville kaste Dem tilbage ..."

"Det er ganske sandt," sagde Lazare, "jeg var bange for at vælte. Hvad med det, Zephyr?"

"Ja, hr. Lazare, jeg lukkede øjnene, jeg foldede hænderne, og jeg bad til den gode Gud."

"Din bøn bragte mig lykke," svarede kunstneren, "vi væltede ikke."

"Det var ikke det, jeg bad om," sagde Zephyr og slog øjnene ned. – "O min Gud!" fortsatte han, "De har befalet mig at sige Dem alt, og det gør jeg. Jeg behøver ikke at fortælle Dem resten, for hvad der fulgte efter, det ved De."

"Ved du da også, at Protat ville jage dig på døren, hvis han havde nogen anelse om, at du tænkte på hans datter?"

"Ja, men det vil De ikke fortælle ham, for De har sagt mig, at De er min ven."

"O ja!" svarede kunstneren smilende, "men nu, da jeg kender dine gode ønsker for mig, ved jeg ikke, hvor vidt jeg kan bevare dig mit venskab."

"O, hr. Lazare," udbrød Zephyr, "i går var jeg forrykt! ... Aldeles forrykt!" tilføjede han og stampede med foden.

"Er det da nu gået over? Og har du begravet din kærlighed på bunden af floden?"

"Nej," svarede Zephyr i en fast tone og pegede på hjertet, "den gemmer jeg endnu her som sædvanligt."

Af Zephyrs udtalelser, hvis naive og dybtfølte udtryk ofte havde rørt Lazare, var det ham klart, at han kunne tale med ham og være sikker på at blive forstået. Som han dagen i forvejen havde formodet, havde han her hverken at gøre med et

barn eller med en overfladisk forelskelse. Han udtalte sig derfor for ham, som om han kunne have været en jævnaldrende ven, og søgte både at overtale og bevæge ham. Zephyr svarede ham blot, at alt, hvad han sagde, havde han selv sagt sig over tusinde gange.

"Men, min stakkels ven," sagde Lazare til ham, "tænk dog på, at Adeline er datteren af den rigeste mand her på egnen, og at han kun vil give hende til en mand, der er lige så rig som hun selv."

"Er De da rig, hr. Lazare?"

"Omtrent lige så rig som du," svarede maleren, for at bekæmpe den frygt, der syntes at ligge i Zephyr spørgsmål. "Du kan være ganske rolig, jeg agter ikke at fri til Adeline, og både du og jeg er alt for fattige til, at fader Protat kan bruge nogen af os til svigersøn. Desuden elsker jeg heller ikke Adeline. Men det er endnu ikke alt. Der er endnu en ting, som du må sige mig. Du roste dig før af, at du forstod dit håndværk til gavns og det allerede for længe siden. Det forekommer mig, at det så ikke er smukt af dig, at du ikke har ladet din husbond nyde fordel af, hvad han dog selv har lært dig, og din ladhed er jo næsten et tyveri, siden du ved dit arbejde var i stand til at betale din gæld til ham."

"Det skal jeg nok gøre senere," sagde Zephyr i en stolt tone.

"Ja, mens græsset gror, dør koen. Du har alt for længe ligget på den lade side til at du på engang skulle kunne begynde at blive arbejdsom."

"Men," indvendte Zephyr, "fordi jeg ikke har lavet træsko, er det jo ikke sagt, at jeg slet intet har bestilt. Jeg har båret mig ad lige som De, hr. Lazare, da De forlod en håndtering, der ikke

behagede Dem, for at tage fat på en anden. Jeg har også lært mig en anden selv, fordi den behagede mig, og man lærer jo en hel del, når man har smag og lyst til sit arbejde, sagde De før til mig. Når jeg lød, som om jeg ikke forstod min håndtering, så var det fader Protats egen skyld. Jeg fik vel prygl og måtte spise bart brød, men i den tid var jeg dog fri nogle timer om dagen, og i dem arbejdede jeg, uden at nogen vidste af det."

"Men med hvad? På hvilket?" spurgte Lazare.

I det øjeblik, Zephyr ville svare, hørte de en gøen i nærheden af dem, og i det samme fo'r en hund hen imod en af de unge landskabsmalere, der igen var vendt tilbage, uden at Lazare og hans ledsager havde mærket det, og havde opslået sit stade en snes skridt fra det træ, hvorunder de havde spist frokost. En af hans kammerater, der omtrent på samme afstand stod ovre på den anden side, råbte til ham: "Theodor, giv Lydia dit fyrtøj."

"Værs'go!" råbte landskabsmaleren. Og Lazare bemærkede, at hans kollega puttede noget i hundens gab, og at denne skyndsomst ville vende tilbage til sin herre.

"For pokker!" udbrød Lazare, "sikke et smukt og velafrettet dyr!"

Og for at se hunden nærmere an rakte han, i det øjeblik den ville fare forbi dem, et ben hen imod den.

Lydia syntes at betænke sig et øjeblik, derpå nærmede den sig Lazare, men for at tage benet var den nødt til at give slip på den genstand, den holdt i gabet. Lazare udstødte et udråb af beundring, idet han tog den tændstikæske op, som dyret havde givet slip på.

"Hvor det er nydeligt lavet," udbrød han, idet han vendte og drejede på det lille foderal, der var udskåret med en

forbavsende finhed og naivitet. "Det er vel fra Schwarzwald!"

"Nej, det er fra Fontainebleau," sagde Zephyr, idet han rejste sig. "Hvis De vil have mage til det, så kom hen i min butik, der kan De selv vælge, for der er nok af den slags, hr. Lazare!"

Da han så, at Lazare stod aldeles fortabt i beskuelsen, som en mand, der ikke forstår, hvad der bliver sagt ham, tilføjede han ikke uden storhed: "Det er mig, der har lavet den."

"Med hvad?" spurgte Lazare mekanisk.

"Med en kniv, en stump træ og en smule tålmodighed ... Men det er kun en ren bagatel, De der har fået fat på. Lad os gå hen i mit atelier, så skal De se ganske andre ting."

"Vent blot lidt," sagde Lazare, "jeg vil selv bringe æsken hen til min nabo."

Denne tog meget artigt imod de undskyldninger, hvormed Lazare overrakte ham hans fyrtøj.

"Hvor det er en nydelig ting, De der har," sagde Lazare til kunstneren.

"Ja," svarede landskabsmaleren, "det har jeg fundet på Fontainebleau hos en mand, der handler med kuriositeter."

"Det er vel dyrt?" spurgte Zephyr.

"Ja temmelig," svarede den unge mand, "men man må bestille dem fra Tyskland. Jeg har måttet betale tyve francs for den lille æske."

"Hr. Lazare," sagde Zephyr sagte til sin ledsager, "jeg har solgt den for tyve sous."

Da Lazare og læredrengen gik hen over sletten, bemærkede de atter den dekorerede professor midt imellem hans elever. I den ene hånd holdt han uret, og med den anden hånd pegede

han på landskabet rundt om, der i det stærke sollys skinnede i en næsten hvidlig glans.

"Mine herrer" sagde han til dem, "det er middag, og det er på denne tid, at det kromgule hersker i naturen."

En tre kvarters tid derefter førte Zephyr Lazare hen til en grotte på et af de mest afsides steder i Longs-Rochers og lod kunstneren træde derind. I en fordybning, der var dækket med en sten, lå en snes genstande til forskellig brug, fantastisk udskåret i træ. Lazare undersøgte dem tavst og omhyggeligt den ene efter den anden. Da han var færdig, tog han Zephyr i hånden og sagde til ham:

"For fremtiden forbyder jeg dig at lave et eneste par træsko mere."

"Hvad vil De da have, at jeg skal gøre, når fader Protat ..."

"Du skal købe værktøj – og blive en rig mand."

12. Zephyrs atelier

Det var ikke undgået Zephyr, at Lazare havde betragtet hans frembringelser med beundring, og at han havde været ganske forstenet over den opdagelse, han så uformodet havde gjort. Som et forvarsel på en frembrydende stolthed farvede en stærk rødme Zephyrs kinder, og ved at høre på de lovtaler, som kunstneren ydede hans sindrige arbejde, følte han dette velvære, som andres gunstige vidnesbyrd altid fremkalder hos dem, der har arbejdet i løndom, hos alle dem, der ikke er blevet trætte af at besejre hindringer udefra og den uvished hos sig selv, der bringer dem til at tvivle om deres egen dygtighed. Man vil let forstå, hvilken værdi Lazares mening måtte have for den stakkels knøs, og med hvilken henrykkelse han lyttede til de udråb af glæde og beundring, som disse små mesterværker fremkaldte hos den åbenhjertige maler.

Kunstneren, der var nysgerrig efter at vide, hvordan denne simple natur havde fået anelse om sit kald, spurgte ham om det, og knøsen fortalte ham nu på sin naive måde, hvordan hans første forsøg var fremkommet. For at beskæftige sig i sine ledige timer havde han mekanisk moret sig med at skære i dårligt træ. Denne adspredelse var snarere, om man så tør kalde det, et drømmeri af hans hænder, end en egentlig beskæftigelse. Uden at tænke over det og uden at bryde sig om, hvad han således udskar, havde han efterhånden fået en vis håndfærdighed, der en dag pludselig vakte han egen opmærksomhed. Ved at se nærmere på et af disse lunefulde arbejder blev han selv alvorligt forundret over, at det var ham,

der havde udført dem. Den ledte ham hen på den tanke at efterligne i træet de genstande, der omgav ham. Han kopierede med en slavisk troskab blade og planter. Lidt efter lidt bragte han mere afveksling ind i sine forsøg. Foruden blade, blomster, frugter og planter gav han sig til at efterligne fuglene, insekterne, edderkoppen, det flygtige firben og frøerne i sumpen. Efter at han daglig havde drevet dette i et helt år uden nogen anden vejledning end naturen, uden andet studium end hans egne iagttagelse, uden andet redskab end hans simple kniv, havde han erhvervet sig en virkelig færdighed, men denne rutine havde efter en mængde fremskridt afløst hans første forsøgs kunstløse råhed uden at berøve dem noget af deres naivitet eller primitive friskhed. Hvad der i begyndelsen kun havde været en adspredelse eller en morskab for ham blev snart til en bydende nødvendighed, en virkelig trang. Når han havde et emne i hovedet, blev han overfaldet af denne feber, som enhver kunstner kender, og som kun udholdenhed ved arbejdet er i stand til at stille. Da var det, at han købte sig til en god dragt prygl eller med opofrelse af sine måltider nogle timers fritid om dagen. Imidlertid kom han til at stille sig selv det spørgsmål, om denne industri, som han af egen drift havde valgt sig, ville være i stand til at ernære sin mand, og da denne tanke foruroligede ham, besluttede han, at han ville være på det rene med det. Han begav sig derfor en morgen hen på torvet i Nemours, tog et dusin stykker af sine småarbejder med sig, bredte dem ud på gaden foran sig og ventede nu tålmodigt på, at der skulle komme en køber. Nysgerrige kom der nok af, men ingen købere.

Det var allerede højt op på dagen, og Zephyr begyndte at fortvivle, da en mand pludselig blev stående foran hans lille lager, undersøgte alle hans arbejder stykke for stykke og, uden at spørge ham om prisen, tilbød sig at give ham ti francs for det hele. Zephyr tænkte ikke på, at han her gav udbyttet af et halvt års arbejde bort for en ren bagatel. Synet af de blanke sølvpenge, som manden tog frem, blændede ham, og han slog øjeblikkelig til. Køberen, der var en kuriositetshandler i Fontainebleau, gav ham sin adresse, inden han gik, og sagde til ham, at han var villig til at købe på samme vilkår alt, hvad han kunne bringe ham af den slags.

Zephyr var ude af sig selv af glæde, da han kom tilbage til Montigny. Hans tanke var, at han ville arbejde dygtigt, samle sig en ordentlig pose penge og tilbyde fader Protat den til erstatning for de udgifter, han havde haft for ham, og som han ved alle lejligheder lod ham høre. I denne hensigt havde han allerede lagt en sum af firsindstyve francs til side, men hans kærlighed til Adeline og de sidste begivenheder, der knyttede sig dertil, havde givet hans tanker en anden retning. Fra i går af havde han besluttet, at han i et og alt ville rette sig efter sin husbond, i den grad var han bange for at komme til at forlade huset.

"Du vil altså," spurgte Lazare ham, "for at kunne blive i nærheden af jomfru Adeline, bekvemme dig til at drive en håndtering, som du har modbydelighed for?"

"Ja," sagde Zephyr.

"Og du vil give slip på et arbejde, der tiltaler dig?"

"Ja," svarede knøsen i en tone, der tilstrækkeligt viste, hvor tungt det ville falde ham, især efter at Lazare i sin første

begejstring havde åbnet hans ærgerrighed en så glimrende udsigt.

Hvad der især havde overrasket kunstneren ved synet af Zephyrs frembringelser var det naive og yndige præg, der var udtrykt i dem. Af disse sager, som Lazare for nylig havde undersøgt, var der flere, der godt kunne fortjene at opstilles i et museum. Der var noget langt mere og langt bedre end den blotte tålmodighed i dette arbejde, der var undfanget og udført uden noget kendskab til kunstens væsen eller reglerne for det skønne. Det originale fremtrådte deri, uden at være søgt, og det yndige, uden at være fremkunstlet. En hånd, der var øvet i brugen af gode instrumenter, ville måske have fundet et og andet at udsætte på udførelsen, men disse mangler var som oftest udtrykket af en naiv og lykkelig ubehjælpsomhed. Ved sit talents ejendommelighed knyttede Zephyr sig til hele denne familie af for størstedelen anonyme kunstnere, der i renæssanceperioden frembragte disse vidunderlige møbler, som spekulationsånden senere har vidst at fremdrage, og som i vore dage efterlignes af hele skarer af ubehændige kunstnere. Da Lazare sagde til Zephyr, at han skulle købe værktøj og blive en rig mand, var der ingen overdrivelse deri. Det udsalgssted, som Zephyr havde fundet for sine frembringelser i en marskandiserbutik i Fontainebleau, det samme åbnede der sig for ham i Paris og under langt fordelagtigere vilkår. Han ville ikke blot straks kunne leve af sit arbejde og for overskuddet skaffe sig de studier og den vejledning, der endnu yderligere kunne udvikle hans naturlige evner, men efter nogle års forløb ville han ganske sikkert, på grund af sit talents ejendommelighed og sjældenhed, kunne indtage en hæderlig

plads i den nyere kunst. I udtryk, som Lazare bestræbte sig for at lempe efter Zephyrs fatteevne, lod han ham forstå, hvilken fremtid han kunne gøre regning på.

"Fra nu af," sagde han til ham, "er du herre over din skæbne. Hvad du antog for et håndværk, der er morsommere end at skære træsko, er en virkelig kunst. Du er ingen håndværker, men en kunstner. Hvis du vil betro dig til mig og lade dig lede af mine råd, vil der komme et øjeblik, i hvilket du, såfremt du endnu elsker Adeline, kan tænke på hende anderledes end på en søster, og hun måske på dig anderledes end på en broder."

"Men," sagde Zephyr, der begyndte at lade sig overbevise, og som ved at høre på Lazares ord fandt, at det nok ville gå af sig selv, "men hvad vil fader Protat sige, når han får alt det at høre?"

"Bryd dig ikke om det, men lad mig handle og tale. Din mester har overladt mig dig, så længe jeg er her. Du har altså hele tre måneders fritid for dig. I dem kan du arbejde efter din lyst og begynde at få undervisning i tegning af mig, og når jeg vender tilbage til Paris, tager jeg dig med mig."

"Men hvis fader Protat nu ikke vil lade mig slippe?"

"Jeg siger dig endnu en gang, at det bliver min sag! Jeg har påtaget mig at føre dit skib, og du behøver kun at lade mig råde. Og dermed basta! Luk din butik! Sækken på nakken og af sted! Nu har jeg allerede ofret en hel dag på dig, men jeg beklager mig ikke over det."

Lazare og hans ledsager vendte hjem til fader Protats hus, hvor der herskede den største forstyrrelse i anledning af deres fraværelse.

Adeline var vågnet om morgenen, en halv snes minutter efter at de havde begivet sig på vej. Hun klædte sig på i stor hast,

lagde øret til det skillerum, der førte ind til Lazares værelse, og da alt var fuldkommen roligt, troede hun, at han sov endnu.

Hun gik ud af sit værelse, bankede sagte på Zephyrs dør og kaldte på ham med dæmpet stemme. Da hun ikke fik svar, bankede hun stærkere på og kaldte højere på ham. Da hun heller ikke nu fik noget svar, begyndte hun at blive urolig og gik ned i haven i den tanke, at Zephyr måske ventede hende dernede. Hun opdagede nu, at vinduet til Zephyrs værelse stod åbent, og at der var sat en stige til dette vindue. Hendes uro gik over til en virkelig frygt. Hun kaldte på sin fader og fortalte ham i få ord, at Zephyr havde taget flugten.

"Det er ikke muligt," sagde Protat for at berolige sig selv, lige så meget som for at berolige sin datter. "Zephyr er deroppe. Han har ikke hørt, at du har kaldt på ham. Han sover som en klods, det ved du jo nok! Og stigen kan jo lige så godt stå der for at krybe op som for at krybe ned. Kom og hold lidt ved den, så skal jeg krybe op og vække ham."

Protat gik op af stigen og krøb gennem vinduet ind i Zephyrs aflukke.

"Er han der?" spurgte den unge pige.

Faderen svarede ikke. Han var aldrig så snart kommet ind i stuen, før en ting overraskede ham. Det var hans datters navn, der var meget pynteligt formet ovenpå bordpladen af en mængde forskelligtfarvede småsten. Under Adelines navn stod Zephyrs, lagt på samme måde, kun af meget simplere stensorter.

"Hvad er dog det!" udbrød træskomageren, men hvad der forbavsede ham endnu mere var et gammelt strømpeskaft, han fandt, hvori der lå firsindstyve francs i småpenge. "Aha!" gentog

han den ene gang efter den anden og i meget forskellige tonearter.

"Er han der, fader!" råbte Adeline nede fra haven, "er Zephyr der?"

Protat ragede med bagen af hånden stenene sammen i en bunke og gik derpå hen til vinduet.

"Zephyr er her ikke," sagde han. "Vent lidt, så skal jeg se, om hr. Lazare ikke kan give mig nogen besked om ham."

Med et kraftigt spark åbnede han døren ud til gangen. Han gik hen til kunstnerens dør, men i det samme erindrede han sig, at, denne i går aftes havde underrettet ham om, at han ville tage læredrengen med sig tidligt næste morgen.

"Ih, for pokker," råbte han til sin datter, der kom op ad trappen til ham, "jeg har jo glemt, at han er på farten med hr. Lazare."

"Men," sagde den unge pige, der samtidig med ham var trådt ind i malerens værelse, hvor hun straks fik øje på staffeliet og malerkassen, "men de har jo ikke taget deres sager med sig. – O min Gud!" råbte hun pludselig og udstødte et højt skrig af forfærdelse, "Lazare har heller ikke taget sine gamacher med!"

"Hvad vil det sige?" spurgte Protat.

"For snogenes skyld," udbrød Adeline, der var blevet ganske bleg og støttede sig til væggen.

"Tys!" sagde Protat, hos hvem dette skrig havde vakt en mistanke, han før ikke havde drømt om. "Tys, Adeline! De værste snoge er ikke dem, der findes i skovene."

Og igennem et gangvindue, der vendte ud til gaden, pegede træskomageren ned på landsbyen, hvis beboere begyndte at komme ud af deres boliger. Adeline syntes at gætte hans tanker.

"Husbond!" råbte pludselig Madelon, idet hun skyndte sig op ad trappen, "her er noget nyt!"

Hun rakte sin jomfru et brev, som denne hurtig lukkede op.

"Fader, fader!" udbrød Adeline i en glad tone, "det er et brev fra Cecilie, der vil tilbringe otte dage hos mig! Hun tager med toget klokken tre og vil være her klokken syv. Hvor skal hun bo? Vil du afstå hende dit værelse?"

"Nej," svarede træskomageren og pegede på Lazares værelse, "vi vil overlade hende dette."

Det er et godt påskud til at blive ham kvit, tænkte Protat, der var blevet mere og mere tankefuld.

"Hvad fattes Dem, husbond?" spurgte Madelon, der blev forbavset over at se træskomageren med et så bekymret ansigt.

"Ingenting," sagde fader Protat.

"Og hvad går der af dig, mit barn?"

Adeline svarede ikke.

"Det er godt," mumlede den gamle, idet hun gik ned af trappen, "der stikker igen noget under, for ikke at tale om nøglen til spisekammeret, der igen er kommet tilbage."

Da Protat var alene, sagde han til sig selv, hvad forblindede folk altid plejer at sige, når de pludselig bliver klartseende: "Hvor er det muligt, at jeg ikke har mærket noget til alt dette?"

Hans første tanke var at jage Zephyr på døren. Derpå erindrede han sig den modvilje, som knøsen havde lagt for dagen med hensyn til Lazare, og nu blev han på en gang så skarpsindig, at han indså, at det var jalousi, der havde stemt Zephyr sådan imod maleren. Hvis han var jaloux, så var det, fordi han havde opdaget Adelines tilbøjelighed for kostgængeren. At jage Zephyr på døren ville være en

uforsigtighed, tænkte Protat, for han kunne lave historier om det på egnen, og hans datter ville lide ved det. Med hensyn til Lazare og datteren var han endnu mere i forlegenhed. Det skrig, som Adeline uvilkårligt havde udstødt, var en tilstrækkelig anvisning for ham, og idet han tænkte på det klammeri, der havde været dagen i forvejen mellem Adeline og Madelon, og på datterens forgrædte øjne, bildte han sig ind, at Lazare også havde været anledningen til dét.

Hvem ved? spurgte han sig selv, idet han selv blev forskrækket ved denne tanke, måske er Madelon deres fortrolige!

Med denne tanke opsøgte han den gamle kone, men Madelon, der ganske sikkert ville have beroliget ham ved at give ham alle de oplysninger, hun kendte, hvis han var kommet til hende og havde fortalt hende i al rolighed sin faderlige bekymring, blev sin karakter tro og holdt sig aldeles stum, da hun så, hvor vred han så ud, og hørte på hans barske og heftige tiltale.

Et klammeri ville ganske sikkert være brudt ud mellem husbonden og hans tjenestepige, hvis faderens højrøstede og fortørnede tale ikke havde kaldt Adeline ned til dem. Protat tog sin datter ved armen og førte hende ud i haven. I sin uro og forbitrelse over Madelons stædighed hændte det ham for første gang efter datterens tilbagekomst til Montigny, at han var hård og opfarende imod hende, og Adeline syntes igen at høre et ekko af de barske toner, der i hendes barndom havde bragt hende til at skælve for sin fader. Hun blev så meget mere smerteligt berørt af det, som hun var kommet med det forsæt at ville fortælle faderen alt, men Protats hidsighed standsede

enhver tilståelse på hendes læber. Han tog ikke imod hende, som man modtager et frygtsomt barn, der vil betro sig til sin fader, men som en strafværdig datter, der kommer for at bede om tilgivelse.

Forskrækket over den fornærmelige tvivl og den smerte, der udtalte sig i hans vrede ord, stod Adeline et øjeblik tavs og ubevægelig. Uden at Protat selv troede sin datter virkelig skyldig, havde han med forsæt talt til hende, som om hun var det, i håb om at Adeline skulle forsvare sig, og sandheden således komme for dagen, men Adelines tavshed forandrede pludselig hans forstilte mistanke til vished. Han brød ud i bebrejdelser og beskyldninger imod alle: mod Madelon, som han sagde havde på det skammeligste intrigeret imod ham, og sig selv, der både havde været blind og døv, mens de alle forenede sig om at bedrage ham. Da han endelig var ked af at udøse sin forbitrelse over Madelon, Adeline og sig selv, vendte han sig med fordoblet raseri mod Lazare, denne elendige forfører, der havde bragt skam og skændsel over hans hus, hvor han var blevet modtaget ikke som fremmed, men som en ven og ikke blot som en ven, men som en søn af huset. Først da der oven på disse skældsord fulgte en mængde trusler imod Lazare, standsede den unge pige ham pludselig. Hvad hun sagde, var ingen retfærdiggørelse for sig, men en anklage imod ham selv. Uden skrig eller tårer fremstillede hun sin uskyldighed med så simple og klare ord, at Protat, der følte, hvilken fornærmelse han havde tilføjet hende, ikke vidste, hvordan han skulle gøre sin uret god igen. I det blik, hvormed Adeline så på ham, syntes han at genkende det samme, som hun så tit havde fæstet på ham i sin barndom. Hun havde næppe endt denne skildring af

sit barnlige hjertes uskyldige kærlighed, før han brød ud i forbitrelse over sig selv: "Og det er for sådanne småtings skyld, at jeg har behandlet dig så skammeligt, mit kære barn! Er det muligt, at du kan tilgive mig?"

Som alle folk, der lader sig henrive af det første indtryk, følte Protat sig nu så beroliget ved sin datters tilståelse, at han gik fra den ene yderlighed til den anden og overlod sig nu til den mest fuldkomne tryghed. I alt, hvad datteren havde sagt ham, så han ikke andet end barnestreger og et øjeblikkeligt lune af et følsomt lille pigebarn. Han fandt ikke mindste grund til at forurolige sig over det, og af frygt for at fornærme hr. Lazare, havde han gerne tilbagekaldt sin beslutning om at disponere over hans værelse, hvis ikke Adeline selv havde nødet ham til at lade det blive derved.

"Det er ikke for min skyld," sagde hun, "men for Cecilies. Det er noget, som hr. Lazare nok selv vil forstå."

"Da gør du på min tro også bedst i at sige ham det selv," sagde Protat. "Det er en kommission, som jeg ikke holder af, og jeg begriber ikke engang, hvor jeg har kunnet finde på at ville fratage ham hans værelse, skønt det måske havde været bedst for os alle, om han aldrig havde sat sin fod her i huset."

Adeline afbrød ham med en bøn om ikke at komme med nogen som helst hentydning til, hvad hun havde fortalt ham. Hun havde tilstået ham alting, for at hun ikke skulle behøve at tænke mere over det i fremtiden. Hun havde overlagt alt og ville fra nu af kun tænke på det unge menneske som på en fremmed. Hun ville undgå at se ham, hvad der ville være hende så meget lettere, som Lazare var mest ude af huset, og når han talte til hende, ville hun for eftertiden kun svare på hans spørgsmål.

Hertil svarede den brave Protat meget fornuftigt, at en sådan forandring kunne undre Lazare, så at han rimeligvis ville undersøge, hvad der kunne have foranlediget den, og at en sådan undersøgelse kunne være mere farlig, end man troede. Det var derfor bedst, mente han, at Adeline fortsatte med at stå på samme fod med ham som sædvanlig.

Adelines hurtige beslutning, for fremtiden at være en ganske anden imod Lazare end tidligere, kunne naturligvis ikke være alvorligt ment. Den var fattet i et øjeblik, da hendes lidenskab, der hidtil kun havde kendt milde og fredelige indtryk, pludselig var blevet smerteligt berørt og havde fremkaldt rædsel og skræk hos hende selv. Hvor højt hun end elskede Lazare, var hun lige som vred på ham, fordi hendes kærlighed til ham voldte hende så megen smerte.

13. Cecilie

Få øjeblikke efter denne scene, hvis fredelige opløsning stod i en skærende modsætning til den stormende begyndelse, rullede en elegant ekvipage, hvori Cecilie sad, frem foran træskomagerens dør. Adeline førte fru de Belleries datter op på sit værelse. Der var endnu et par timer til aftensbordet, og de to veninder havde stof nok, for det var første gang, de genså hinanden efter tre års adskillelse.

Det var ikke et lune af en fornem dame, der bragte Cecilie til Montigny. Det var en virkelig sympati, som hverken tiden eller ægteskabet eller den fornemme verdens adspredelser havde været i stand til at udslette. Det var derfor heller ikke en afveksling, hun ville søge i dette landlige opholdssted, det var en veninde. Sådan som hun havde forladt Adeline, sådan fandt hun hende igen. Det samme var ikke tilfældet med Protats datter, der fandt sin gamle veninde meget forandret, og hun tilstod hende det åbenhjertigt.

På trods af at Cecilie var jævnaldrende med Adeline, syntes hun dog nu meget ældre end sin veninde. Det var ikke blot pariserluften, der havde bleget hendes unge ansigt, det var sorger og bekymringer, der havde berøvet det dets friskhed.

Skønt hun var blevet gift efter sit eget valg, havde hun dog snart måttet føle, at hun i denne forbindelse ikke ville finde den lykke, som hun havde håbet på.

Greven af Livry, som hun havde ægtet, var en mand, der allerede havde sagt farvel til ungdommen, da han gav Cecilie sin hånd. I den første tid af hans ægteskab havde han imidlertid

fremtryllet en stærk lidenskab for sin unge hustru, men det var kun af høflighed imod de traditioner, der sædvanligvis knytter sig til hvedebrødsdagene. Cecilie havde lidt meget, da disse illusioner forsvandt. For at adsprede sig havde hun forsøgt på at glemme sin sorg i selskabslivets tummel, men i den pariserverden, hvor hun ved sin rang og formue kunne indtage en fremtrædende plads, kunne hendes ejendommelige smag, hendes oprigtige karakter og hendes ligefremme sprog ikke andet end skurre som noget besynderligt. Hun gjorde ingen lykke hos den kvindelige del af selskabet, fordi hun gjorde for megen lykke hos den mandlige, men først og fremmest fordi hun ved alle lejligheder lagde en fuldstændig foragt for dagen for disse sociale love, der gøre hykleri og forstillelseskunst til en nødvendighed. Hendes frejdige og uafhængige væsen i forbindelse med en aldeles ulastelig opførsel skaffede hende ikke andet end fjender. Cecilie trak sig derpå tilbage og levede næsten isoleret lige til det øjeblik, da hun blev enke, for hr. de Livry omkom et års tid efter deres bryllup ved et ulykkeligt tilfælde på jagten – efter nogles sigende dog som offer i en duel.

Cecilies mand døde, da hun begyndte at tabe sin kærlighed til ham eller var på nippet til at hade ham. Hun bar sorg for ham uden at fremhykle nogen smerte og begyndte sin enkestand med at sætte sig i en rejsevogn. I atten måneder havde hun nu rejst omkring i selskab med en engelsk guvernante, et af disse fruentimmer, der fødes til kosmopolitismen, der taler alle mulige tungemål, lige fra de kommer til verden, kender forud alle nationers sæder og skikke, forstår at finde sig til rette med ethvert køkken, går ti mile til fods uden at blive trætte og bestiger de højeste bjergtoppe i alle fire verdensdele med deres

herskerindes paraply i den ene hånd og en roman i den anden. For omtrent et halvt år siden var Cecilie vendt tilbage fra sin rejse, og da hun var blevet alene tilbage i Paris, fordi hendes moder måtte ledsage marquien af Bellerie i en diplomatisk mission, havde Cecilie bestemt sig til at tilbringe sommeren på slottet i Moret, der var blevet hendes ejendom, og med det samme havde hun tænkt på at besøge sin barndoms veninde. Som hun havde underrettet hende skriftligt om, var det hendes hensigt at tilbringe otte dage hos hende.

"Hvilken lykke!" råbte Adeline og klappede i hænderne.

"Hvis mit ophold her i huset volder mindste ulejlighed," sagde Cecilie, "må du sige mig det rent ud. Jeg rejser da videre til Moret, hvor "Miss" venter mig."

"Miss" var naturligvis den engelske guvernante.

Netop som Adeline søgte at berolige Cecilie, blev hun afbrudt af Madelon, der kom for at spørge, hvor hun skulle bringe den fremmede dames bagage hen.

"Hvorfor afbryder du os?" spurgte Adeline i en utålmodig tone.

"Bliv ikke vred, jomfru," svarede den gamle tyende i en halvt høflig og halvt familiær tone, "det er Deres fader, der har sagt, at jeg skulle forhøre mig."

"Bring kufferter og æsker op i hr. Lazares værelse," svarede Adeline.

"Godt," sagde Madelon, "det skal ske. Med tilladelse, aftensmaden er færdig om ti minutter. Tror De, jomfru, at hr. Lazare kommer hjem til den tid?"

"Hvis han ikke kommer, skal der ikke ventes på ham," svarede Adeline.

"Der skal ikke ventes på hr. Lazare!" råbte Madelon med den største overraskelse, men hendes jomfru tilkastede hende et så bestemt blik, at hun gik uden at sige mere.

Da Cecilie var alene med sin veninde, sagde hun i en bebrejdende tone til hende:

"Der er jo allerede en, som bliver generet ved mit komme."

"Hvem?" spurgte Adeline.

"Ih, den herre, du lige talte om."

"Ah, kostgængeren?"

"Ja ... hvad var det nu han hed? Det var et meget smukt navn."

"Synes du?" spurgte Adeline.

"Finder du det måske ikke?" fortsatte Cecilie smilende.

Netop som samtalen begyndte at tage en anden vending, blev den afbrudt af en støj og af stemmer, som man hørte nedenfor trappen. Det var Lazare, der vendte tilbage med Zephyr.

Protat havde måttet beslutte sig til at forklare ham, hvilken forlegenhed han var i på grund af den manglende lejlighed, men Lazare havde slet ikke taget det ilde op.

"Det er godt," svarede han på de undskyldninger, som træskomageren kom frem med, "Så vil jeg gå hen og søge natteleje i *Det hvide Hus*, Og, hvis det passer Dem bedre, kan jeg også indtage mine måltider der."

"Nej, det er på ingen måde nødvendigt," sagde Protat, "men jeg takker Dem for Deres store artighed." – Glad over at have udrettet sin kommission gik han op ad trappen.

Da kunstneren trådte ind i sit værelse, fandt han alle de genstande, som tilhørte Cecilie, og som Madelon havde bragt derop.

"Aha," sagde han, "det lader til, at den fremmede dame allerede har lagt beslag på mit værelse. Zephyr, min ven, du må transportere alle vore sager til *Det hvide Hus*."

"Sig mig dog, hr. Lazare," sagde knøsen, idet han pakkede tøjet sammen, "er det sandt, hvad Madelon forsikrer, at den fremmede dame er så smuk som solen? Det er for resten ikke så underligt, siden hun kommer fra Paris. Har De set hendes sjal i spisestuen? Hvor det er dejligt! Det er mere pragtfuldt end sognepræstens messedragt ... og så den fjer, der sad på hendes hat! Jo, det må min tro være en meget smuk dame."

"Hvad for noget!" afbrød Lazare ham, "bliver du nu forelsket i hende med og glemmer allerede Adeline over et broderet sjal og en marabufjer?"

"Jeg kommer nok til at gå to gange, hvis jeg skal bære alt Deres tøj hen i *Det hvide Hus*," sagde Zephyr, for at tale om noget andet.

"Ja, det må du. Det er muligt, at damen trænger til værelset, og vi må derfor se at rømme det så snart som muligt. Skynd dig derfor lidt. Siden der er fremmede ved middagsbordet, kommer jeg vel til at barbere mig. Det er kedeligt nok, at jeg ikke har taget en sort kjole med mig," sagde kunstneren til sig selv.

"Hør, hr. Lazare! Hun holder nok af at leve godt, den dame, der er kommet for lidt siden. Jeg ser at Madelon havde travlt ved skorstenen. – Det kan nok hænde sig at hun er henne og bage en kage."

"Det er nok muligt," sagde Lazare.

"I det tilfælde kan De godt sørge for, siden De er med til bords, at jeg får et lille stykke. Jeg er bange for, at hr. Protat

glemmer mig."

Kunstneren lovede ham det, og Zephyr gav sig til at pakke sammen. Igennem den tynde bræddevæg, der adskilte det værelse, hvori Adeline og hendes veninde befandt sig, fra det, hvori kunstneren opholdt sig, kunne man høre alt, hvad der blev sagt på begge steder.

"Hvad er det for en hr. Zephyr, der er forelsket i dig og i mit sjal?" spurgte Cecilie sin veninde.

"Det er min faders læredreng," svarede Adeline, "et forældreløst barn, som min fader har taget til sig."

"Og han er forelsket i dig?" spurgte Cecilie.

"Det er ikke andet end narrestreger," svarede træskomagerens datter. "Zephyr er ikke andet end et barn, som du lige straks selv skal få at se."

Imidlertid kunne Adeline ikke lade være at tænke på de ord, som hun havde hørt Lazare henvende til læredrengen.

"Der er rettet an for damerne," kom nu Madelon og meldte med en vis majestætisk holdning og betoning.

"Vi kommer straks," svarede Adeline.

Med Lazare gjorde Madelon færre omstændigheder, for hun gik blot hen og råbte igennem døren til ham: "Hr. Lazare, suppen er på bordet."

"Straks," svarede kunstneren. "For pokker," mumlede han ved sig selv, "der har jo været nogen inde ved siden af."

Cecilie og hendes veninde gik ned i spisestuen. Lidt efter kom Lazare, der havde anvendt mere omhu på sit toilette, end han plejede. Han havde skiftet blusen og arbejdsbenklæderne med en proper lærredshabit, og hans tørklæde, der ellers hang

løst omkring halsen på ham, var bundet omhyggeligt, ja han havde endogså gjort et dristigt forsøg på at slå det i en sløjfe.

Adeline var slet ikke glad over det. Hun gættede, at hensigten med denne usædvanlige pyntelighed var at tiltrække sig Cecilies opmærksomhed, og hun besluttede at holde øje med dem begge. Efter at Lazare og den unge dame havde vekslet en stum hilsen med hinanden, blev de stående ved bordet, som om de tøvede med at tage plads. Adeline bemærkede pludselig, at Madelon havde dækket sådan, at Cecilie kom til at sidde ved siden af den unge kunstner. Dette arrangement mishagede hende, og, uden at nogen mærkede det, byttede hun med stor behændighed om på kuverterne. Som en følge af denne manøvre kom Adeline til at sidde mellem Lazare og sin veninde.

Måltidet var meget livligt. Selv Adeline, der i begyndelsen havde været tavs, stemte efterhånden i med den almindelige munterhed. – Allerede ved de første ord, der blev udvekslet, havde Cecilie og Lazare følt en slags sympati for hinanden – talen havde først drejet sig om rejselivet og derpå om kunsten. Cecilie, der havde besøgt alle de klassiske byer, fortalte om det indtryk, rejsen havde gjort på hende. Ved at omtale sine besøg i de fornemste museer, havde hun talt om visse skoler og visse mestre med en selvstændig beundring, ikke i disse traditionelle talemåder, som man opsnapper efter andre eller læser sig til i rejsebøger. Lazare fandt i hendes domme i overensstemmelse med sine egne, og han var forbavset over at høre en ung dame, som han troede blot kunne tale om pynt og narrestreger, udtale i en alvorlig samtale meninger, som han var så meget mere tilbøjelig til at finde sunde og rigtige, som de fuldkomment var hans egne.

Mens Lazare sådan talte med fru de Livry, følte Adeline sig en smule misfornøjet over at være udelukket fra en samtale, der drejede sig om genstande, hun ikke kendte. Cecilie, der mærkede det, førte behændigt samtalen hen på andre temaer, som hendes veninde kunne tage del i. Da hun kendte Adelines udstrakte kundskaber, vidste hun høfligt at give hende lejlighed til at lægge dem for dagen, og Adeline kom således til at vise sig for Lazare i en ganske ny skikkelse, som han ikke tidligere havde kendt. Hun var ikke heller, som han vel havde formodet, et barn fra landet, som man havde givet en overfladisk dannelsesfinis. Hendes livlige sjæl havde ikke holdt sig til bogstavet, men søgt at gennemtrænge ånden i alt, hvad hun havde lært.

Den opmærksomhed, som hun herved tildrog sig, oplivede hende selv, og hun blev ganske rød af glæde over at se, med hvilken forbavselse kunstneren stirrede på hende, og ved at høre ham ligesom uvilkårligt forandre sit sprog og indlade sig med hende på en ganske anden måde, end han ellers var vant til.

Ved at høre sin datter tale både med Cecilie og hr. Lazare uden forlegenhed, uden affektation, uden pedanteri og uden at lade sig genere af modsigelser, som hun snarere syntes selv at fremkalde og beherske, svømmede den gode Protat hen i henrykkelse. Om det så var Madelon, der opvartede ved bordet, kunne hun ikke lade være at blive stående ganske forbavset engang imellem, ved at høre på alle de smukke ord, som hendes jomfru kom frem med. Protat kastede sig da tilbage på sin stol, og idet han blinkede med øjnene til Madelon, syntes han at sige til hende: "Nej, lyt til hende! Hør bare på hende."

Der var et øjeblik, da Lazare i samtalens løb begik en historisk fejl ved at omtale et monument i nærheden, som Adeline rettede. Kunstneren tilstod sin vildfarelse og gav hende ret på en højst smigrende måde. Denne tribut, der blev ydet datterens viden, gjorde træskomageren endnu stoltere. Han vendte sig mod kunstneren og hviskede ham ind i øret: "Hvad siger De til det? Vi kan nok ikke stå os, hvad?"

I det øjeblik, da Madelon satte den lækre kage, som Zephyr havde set i ovnen, på bordet, trådte knøsen, der var færdig med at flytte for Lazare, netop ind i spisestuen. Han gjorde hemmeligt tegn til kunstneren, der var i færd med at skære den for, for at erindre han om hans løfte. Denne, der så, at alle var i godt humør, og Protat først og fremmest, som netop trak en flaske gammel vin op af den slags, der blev gemt til højtidelige lejligheder, troede, at øjeblikket var gunstigt og lod ham komme nærmere.

"Fader Protat," sagde maleren til træskomageren, der sad sådan, at han ikke havde set sin læredreng, "jeg har tilladt mig at give Zephyr håb om, at han også skulle få sin del af desserten, og han kommer nu for at minde mig om mit løfte."

Protat vendte sig barsk om, rynkede panden og så på knøsen med et forbistret ansigt.

"Ah, er du der, din lille slyngel! Jeg har en høne at plukke med dig siden i morges."

Med disse ord sprang han op fra bordet, greb læredrengen i kraven og trak ham med sig ud i haven. Cecilie, Adeline og Lazare så på hinanden med den største forbavselse.

"Hvad er der nu?" spurgte Lazare.

"Hvad har den stakkels dreng gjort?" tilføjede Cecilie.

"Jeg ved det ikke," svarede Adeline, der havde ondt ved at skjule sin uro.

I det samme øjeblik blev døren revet op igen. Zephyr styrtede ind og tyede lige hen til Lazare. Træskomageren var efter ham. Alle rejste sig.

"Hr. Lazare!" råbte Zephyr og greb kunstneren ved armen.

"Hvad vil du mig?" spurgte denne.

Den stakkels knøs syntes at være i voldsom bevægelse. Han skælvede over hele kroppen. Hans læber var hvide og sammenbidte. Sveden perlede ham på panden, og to store tårer rullede ned af hans kinder.

"Hr. Lazare!" råbte han i en tone, hvor harme og smerte blandede sig med hinanden, "sig dog, at jeg ikke er en tyv."

"Javist," råbte Protat, "lad mig se, du kan gøre dig ren," og med disse ord kastede han en hel håndfuld penge, som han tog op af sin lomme, hen på en tallerken. "Forklar mig, hvor du har fået de penge fra? Hvor har du taget dem?"

"Jeg har ikke taget dem," svarede Zephyr.

"Nej, fader Protat," sagde Lazare i en fast tone, "disse penge tilhører Zephyr med rette. Det er frugten af hans arbejde."

"Af hans arbejde," gentog træskomageren forbavset, "hvilket arbejde, må jeg spørge? – Nej, ved De hvad, hr. Lazare," tilføjede han i en alvorlig tone, "jeg har nok mærket, at De holder med den knægt, og det har jeg fundet mig i, men dette kan De da ikke mene alvorligt."

"Jo, meget alvorligt, og mere end De aner," svarede maleren. "Zephyr har tjent disse penge, og tjent dem på en hæderlig måde."

"Det var som fanden," råbte træskomageren og satte sig ned. "Da gad jeg nok vide hvordan."

Lazare fortalte nu sin vært om, hvordan han havde opdaget knøsens talent, og forklarede, hvordan han var kommet i besiddelse af disse penge: "Det er betalingen for de arbejder, han sælger i Fontainebleau."

Denne forklaring havde ingenlunde det resultat, som den anklagede og hans defensor havde ventet sig. Protat nægtede rent ud, at hans læredreng havde noget som helst talent. Han påstod, at Lazare havde ladet sig føre bag lyset, og at Zephyr ikke var i stand til at gøre noget med sine hænder.

"Det vil han bevise Dem!" sagde Lazare.

"Det er godt!" råbte Protat, "hvis han virkelig kan bestille noget og tjene penge ved sit arbejde, så er han også en slubbert, og så er pengene heller ikke hans."

"Det var også hans hensigt at levere Dem hele beløbet, når han havde fået samlet, hvad han ville," svarede kunstneren, der begyndte at blive lidt hed i hovedet.

Protat vendte nu tilbage til sin første tanke. Han påstod, at Zephyr ikke var i stand til at håndtere noget værktøj, men et øjeblik efter fik han troen i hænderne, for mens Protat, for at undskylde sin hidsighed, vidt og bredt fortalte Cecilie historien om, hvordan han havde fundet den dreng, og hvordan han havde overøst ham med velgerninger, var Zephyr gået hen i en krog og havde taget en tyk stok, hvis knap han gav sig til at udskære med sin kniv. Protat var endnu ikke færdig med at udbrede sig over hans dovenskab og uvidenhed, da Zephyr rakte ham stokken.

"Hvis jeg har løjet, fader Protat," sagde Zephyr, "så slå mig lige så godt ihjel straks og lad det få en ende."

Træskomagerens øje fæstede sig på stokken. Hvor hurtigt arbejdet end var udført, vidnede det dog om et ganske ualmindeligt talent. Den øverste del af stokken var udskåret i form af to sammenrullede slanger, og der var en slående sandhed i udtrykket.

"Hvad er det?" sagde Protat. "Men det er jo smukt gjort!" udbrød han i en meget mildere tone og vendte sig om til Zephyr.

"Det er ikke alene smukt gjort," svarede Cecilie, der også havde betragtet det improviserede arbejde, "det er et lille mesterværk, og for at hr. Zephyr på så kort tid har kunnet udføre det, må han være en virkelig kunstner."

"Ja hvad!" svarede træskomageren, "hvad kan så det nytte til?"

Adeline, der ligeledes havde beundret Zephyrs arbejde, afbrød sin fader: "Alt, hvad der er smukt," sagde hun, "er i en vis henseende også nyttigt, men mange nyttige ting er ingenlunde smukke."

Zephyr, der blev rost fra alle sider, endog af sin mester, som datteren havde nødet til at bøje sig for sandheden, og smigret af Cecilie, hvis lovtaler i høj grad pirrede hans forfængelighed, følte i dette øjeblik for anden gang en stolthed, som han ikke kunne skjule. Mens Lazare forklarede træskomageren, at det var nødvendigt for Zephyrs fremtid, at han kom til Paris, samtidig med at han ikke glemte at tilføje, at det ikke ville koste Protat det mindste, stod Zephyr som fortryllet ved klangen af alle disse smigrende ord og ved udsigterne til den hæder og lykke, som fremtiden skulle bringe ham.

Adeline stod og så på Lazare, hvis ord og træk oplivedes, hver gang han talte om sin kunst, og Cecilie, der igen betragtede sin veninde, troede at spore, at det ikke var nysgerrighed alene, der gjorde Adeline så opmærksom.

De grunde, som kunstneren havde anført til fordel for Zephyr, syntes endelig at finde indpas hos træskomageren.

"Lad gå, min dreng," sagde Protat til sin læredreng, "så er den ting på det rene! Siden hr. Lazare tror, at du i Paris kan drive det til noget, så skal du tage derhen. Se til, at du kan skrabe dig en formue sammen, og hvis du engang skulle blive en stor mand, så husk på, at din stedfader dog har lært dig en indbringende kunst."

"Hvordan det?" spurgte Zephyr.

"Det skulle jeg for pokker tro!" udbrød træskomageren leende, "er du ikke en elev af mig?"

Efter middagsbordet gik hele selskabet ud i haven. Det havde været en meget varm dag, og luften, der var kølnet af aftenvinden og flodens nærhed, syntes besvangret af duften af disse blomster, der kun åbner sig om natten, ligesom nattergalen gemmer sine sødeste sange til den tid, da stjernerne kommer på himlen. Hen over Loingflodens hurtige og hviskende bølger lå der en hvidlig og let damp, som i månens frembrydende glans næsten syntes gennemsigtig. I sivene ved flodbredden begyndte frøerne at stemme i med deres monotone aftensang, og hegnet omkring haven og buskene blev dækket efterhånden med lysende St. Hansorme. Protat, der straks efter bordet var blevet kaldt hen til notaren, havde ladet Lazare blive tilbage med Cecilie og Adeline. Kunstneren og de to veninder syntes at føle indtrykket af den aftenro, der hvilede

over hele naturen. I den tanke, at de to barndomsveninder kunne have noget at tale med hinanden om, havde Lazare fjernet sig og sat sig hen på en afsides bænk, hvor han tændte sin cigar. Cecilies stemme kaldte ham snart hen til dem.

"Hr. Lazare," sagde hun til ham, "fra den anden side af floden trænger der en duft over til os af nyslået hø. Marken lige over for er blevet mejet, og Adeline og jeg har den største lyst til at sætte os i høstakkene. Vil De vel være så artig at ro os over til den anden side?"

Lazare lod veninderne stige i båden, løsnede den og begyndte at ro.

"Jeg ville gerne foreslå Dem at ro Dem en lille tur, men det er så vanskeligt at komme frem på denne del af floden på grund af tangen, at hr. Protat påstår, at en ål kunne drukne der."

I det samme standsede båden midt i en masse vandplanter og søgræs, og Lazare havde ondt nok med at få årene fri.

"Her er det netop," sagde han, "at Zephyr nær var druknet i går, og jeg med."

Cecilie følte, at Adeline skælvede ved siden af hende. "Hvordan?" udbrød hun, efter at Lazare havde fortalt hende det nærmere. "Hvor kan en så ung dreng finde på at ville tage livet af sig? Ved man, hvad der har kunnet bevæge ham til en så fortvivlet gerning?"

"Zephyr er et besynderligt, indesluttet væsen," svarede kunstneren, "han fortæller ikke sine hemmeligheder til nogen, ikke engang til sine venner."

"O," udbrød Cecilie, idet hun hjalp Adeline ud af båden, der netop landede, "af en hemmelighedsfuld person at være er den samme Zephyr dog temmelig letsindig, og hvis han ikke siger

sine hemmeligheder til nogen, så hjælper han dog en til at gætte dem."

"Hvordan mener De det?" spurgte Lazare forundret.

"Jovist," fortsatte Cecilie, "han fortæller dem ikke, men han skriver dem."

Med det samme pegede hun med spidsen af sin lille fod på en mængde brogede sten, der på det kridhvide sand var lagte sådan, at de i det klare måneskin tydeligt dannede to navne: "Zephyr" og "Adeline".

"På min tro, lille Adeline," sagde Lazare til den unge pige, der var blevet stående tankefuld, "det lader virkelig til, at Zephyr ..."

"At Zephyr er forelsket i dig," fortsatte Cecilie og slog sin arm om sin veninde.

"Hvilken dårskab!" stammede hun, for dog at sige noget.

"Ja," tilføjede den unge dame, "det er netop derfor, at han har villet dø, og inden han udførte sit forsæt, har han skrevet dit navn ved siden af sit på bredden af denne flod, der ville blevet hans grav, hvis ikke hr. Lazare opofrende havde ilet ham til hjælp. Formår det ikke at røre dig?"

"O!" udbrød Adeline i sin uskyldighed, "da jeg så hr. Lazare kaste sig ud i alt dette farlige søgræs, susede det for mit hoved, som om det var mig selv, der druknede. Da jeg derfor så ham komme op igen, var jeg ham i høj grad taknemmelig ..."

"Fordi han ikke var druknet!" hviskede Cecilie hende i øret.

"Jomfru Adeline," afbrød kunstneren hende, "De kender nu den stakkels drengs hemmelighed, men lad som De ikke kender den, og tal ikke om det til Deres fader. Jeg har nogen indflydelse på Zephyr, og jeg vil forsøge at helbrede ham. Desuden skal han

følge med mig til Paris, og når han ikke mere ser Dem hver dag, vil han nok blive fornuftig. Adskillelsen er en god kur."

Cecilie, der morede sig med at drille sin veninde en smule på samme tid, som hun nok ville læse i det unge menneskes tanker, afbrød ham hurtigt:

"Hvem ved," sagde hun, "om Adeline ønsker at glemmes? Zephyr er rigtig nok meget ung, men det er en fejl, der kan rettes. Han besidder jo desuden et talent, som sagtens vil vokse med det samme. Hans fremtid ligger i Deres hænder, hr. Lazare. Hvis Adeline, der nu tier, fordi hun måske ikke vover at tale, sagde til Dem: I stedet for at bringe ham til at glemme mig, så sørg for, at han vedbliver at tænke på mig. Nær den kærlighed i hans hjerte, som han allerede har givet mig et så bemærkelsesværdigt bevis på. Lad den blive en løftestang for hans ærgerrighed, og når han bliver en mand, en kunstner af betydelighed, så lad ham komme til min fader og bede om min hånd ..."

"Hvis jomfru Adeline vil underskrive de ord, som De der siger, så skal det være mig en fornøjelse at rette mig efter dem," svarede Lazare leende, "så meget mere som jeg, da jeg i morges opdagede Zephyrs talent, på samme tid som jeg fik ide om hans lidenskab – for en virkelig lidenskab er det – lovede mig selv at gøre for ham i begge retninger alt, hvad jeg formår. Kære Adeline, spørg derfor Deres lille hjerte til råds. De er jo en fortræffelig ung pige og besidder alle mulige gode egenskaber. Der er ingen, der kan elske Dem højere end denne stakkels fyr, hvis hele tilværelse afhænger af Dem. Vil De, at jeg skal arbejde på at bringe den ulighed, der nu adskiller Dem til at forsvinde? Vil De med et ord gentage, hvad fruen der sagde i dette øjeblik:

Gør ham værdig til at besidde mig? Jeg tilsværger Dem, at jeg da for Zephyr skal være den omhyggeligste broder, om ikke for andet, så dog for engang at have ret til at elske Dem som en søster."

Imens Lazare sagde dette, mærkede Cecilie, der holdt Adelines hånd i sin, at denne hånd blev iskold.

"Ti!" sagde Cecilie sagte, "hun får ondt!" og den uge dame drog sin vaklende veninde med sig.

"Jeg klodrian, jeg afskum!" mumlede Lazare, da han var alene, "jeg havde jo helt glemt, at denne lille pige elsker mig. Et hvert af mine ord må i have været hende et knivstik i hjertet. Det er ganske vist," sagde han, idet han lod sig glide ned på en høstak, "at jeg begynder at tro, at der ikke bliver noget af det parti."

Lazare var af naturen nervøs, men ved sin viljes magt havde han efterhånden bragt det til at beherske sine sindsbevægelser. Enhver heftig sindsstemning, tænkte han, indvirker skadeligt på intelligensen, og en kunstner bør kunne beherske sine indtryk, eller i alt fald kun overlade sig til dem, der kan tjene ham i hans studier.

Dette system havde Lazare ikke opfundet, men han havde virkelig gennemført det ved udelukkende at fordybe sig i sin kunst, den eneste lidenskab, han nogen sinde havde haft, og for hvis skyld han havde opofret alle ungdommens fornøjelser og nydelser, og i den vidste han at finde erstatning for alle de savn, som han frivilligt pålagde sig. Synet af en smuk udsigt, betragtningen af et mesterværk frembragte hos ham en henrykkelse, der tit varede i flere dage – ligesom en lyd gentages af ekkoets tusinde munde. Men om det end lykkedes

ham i almindelighed at tæmme sin natur, havde han dog ikke formået at betvinge den aldeles. Og når han da pludselig blev revet hen af en eller anden sindsbevægelse, var indtrykket så meget heftigere, som han så længe havde trængt det tilbage. Sådan gik det ham også her, og mens han troede at betragte landskabet, der omgav ham, var der dog et maleri, der uophørlig vedblev at fremstille sig for han tanker. Han så sig i sit eget atelier, foran sit staffeli, og igennem det åbne vindue så han ud over dette landskab ved Loingflodens bredder, som han kendte så godt fra fader Protats vinduer. I dette landskab så han Adeline, som han for et øjeblik siden så hende i virkeligheden, sidde på en høstak. Hun vinkede til ham og viste ham et lille barn, der med muntre skrig boltrede sig i høet.

"Det er mærkeligt nok!" råbte Lazare og rejste sig hurtigt, "det sker mig aldrig undtagen med disse forbandede høstakke. Jeg kan ikke i to minutter indånde hølugt, uden at det angriber mine nerver."

Idet han gjorde denne bemærkning, bemærkede han Adeline i nogen afstand. Hun støttede sig til Cecilies arm.

"For pokker!" tænkte han, "den Zephyr har absolut en god smag. Adeline er smuk i solskin, nydelig ved lys, men hun er ganske fortryllende i måneskin."

Træskomagerens datter var netop i begreb med, efter sin venindes opfordring, at betro hende sine følelser for den unge kunstner. Ved at høre på denne fortælling fik Cecilie interesse for hendes kærlighed, og hun syntes at forbavses over, at Lazare, der dog måtte have mærket det, kunne være så ligegyldig i det punkt. Med alt det, tænkte hun blot, er han en

brav mand, for da han ikke vil gifte sig med Adeline, vil han til alt held for hende heller ikke lege med hendes følelser.

"Og din fader kender din tilbøjelighed for ham!" havde Cecilie svaret. "Men da er det meget uforsigtigt af ham at lade ham blive i huset. Han skulle straks have fundet på et påskud til at fjerne ham."

"Et påskud har han jo fundet i din ankomst," svarede Adeline bedrøvet. "Hr. Lazare er jo allerede ude af huset!"

"Det er ikke at være ude af huset, at kunne komme der, når man selv vil. Desuden får han jo, så snart jeg tager bort, sit værelse igen. Jeg må nødvendigvis tale med din fader om den ting."

"O nej, gør det endelig ikke!" udbrød Adeline i en bønfaldende tone. "Hvad fare er der vel i, at Lazare bliver hos os, hvis han ikke elsker mig, og hvis han kun tænker på at få mig gift med en anden?"

"Ja, men hvad denne anden angår, skulle du dog foretage dig et lille eksperiment med hr. Lazare. Hvem ved? Måske elsker han dig ikke, fordi han ikke ved, at du elsker ham."

"Hvad for et eksperiment?" spurgte Adeline.

"Hør," sagde Cecilie til hende, "det er endnu tidsnok at gøre dette forsøg. Hr. Lazare spurgte dig for nylig, om du ville have, at han skulle påtage sig at gøre Zephyr værdig til engang at blive din mand. Gå hen til ham og sig ja, og lad ham forstå med der samme, at når du ikke svarede ham straks, så var det, fordi du generede dig for mig. Gå kun. Jeg skal nok vente på dig. Læg vel mærke til, hvad virkning dine ord gør på hr. Lazare og fortæl mig det bagefter. Du forstår dig ikke på sådanne manøvrer,

dertil er du alt for uskyldig – det er det, man kalder koketteri, skal jeg sige dig. Enten ved hr. Lazare, at du elsker ham ..."

"Hvordan skulle han vide det?" spurgte Adeline. "Jeg har aldrig fortalt ham det."

"O min kære!" udbrød Cecilie, "du forstår dig ikke en smule på kærlighed!"

Hun gav sin veninde et lille puf hen imod Lazare. Adeline gik med den faste beslutning at hun ville følge hendes råd, men da hun kom hen til Lazare, tabte hun modet.

"Hvad? Er det Dem, smukke Adeline!" udbrød kunstneren, der blev ganske forbavset over at se hende komme hen til sig alene. "Hvor har De gjort af Deres veninde?"

"Jeg har forladt hende et øjeblik, netop for at tale med Dem," svarede den unge pige.

"Med mig!" udbrød kunstneren.

"Hr. Lazare," fortsatte Adeline hurtigt, "De gik ud i morges uden at tage Deres lædergamacher på. Det er meget uforsigtigt, når man går til skoven. På grund af den stærke hede i år er der en forfærdelig mængde snoge. Forrige uge blev en tømmermand bidt og var nær ved at miste livet. Tag Dem derfor vel i agt. Tænk på, at hvis der hændte Dem en ulykke ..."

I denne påmindelse, der blev fremført med en skælvende stemme, udtalte der sig en så kærlig og levende bekymring, at Lazare ikke kunne have tvivlet om, hvilken følelse der lå bag den, hvis han ikke allerede havde vidst det.

"Tak, min kære pige," sagde han til Adeline og tog hende fortroligt om livet, som han ofte plejede at gøre. Han ville netop kysse hende på panden, men han standsede pludselig, førte den unge piges hånd blidt til sine læber og sagde til hende:

"Jeg vil ikke, at De for fremtiden skal være urolig for min skyld, og jeg skal nok vær forsigtig ... tak ..."

Adeline ilede fra ham og vendte tilbage til Cecilie.

"Nå?" spurgte Cecilie hende, "hvordan gik det så med prøven?"

"O!" svarede Adeline, der rent havde glemt, hvad hun egentlig skulle. Derpå tilføjede hun med en sørgmodig mine: "Han så slet ikke forundret ud."

"Men jeg syntes dog, at han kyssede dig på hånden. Er det skik og brug imellem jer?"

"Nej," svarede Adeline, "når han kysser mig, er det altid i min faders nærværelse, og på panden, ligesom man kysser børn."

"Godt, min kære, ved at kysse dig på hånden har han allerede behandlet dig som en voksen. Det er altså allerede forandret. Lad, som du interesserer dig levende for Zephyr, så skal du snart få langt mere at se."

Med disse ord gik de sammen hen til kunstneren, der stod ved flodbredden, så vandet flyde forbi og talte mekanisk stjernerne, der spejlede sig i det, mens hans tanker bestandig vendte tilbage til den besynderlige drøm, han for lidt siden havde haft i høstakken.

"Lad os så komme hjem," sagde Cecilie, og gik hen til båden, hvor hun tog plads med sin veninde.

Netop på det sted, som Lazare på udvejen havde udpeget som det, hvor Zephyr nær havde druknet, gjorde han en heftig bevægelse, der bragte båden til at vippe.

"Tag Dem i agt, at De ikke lader os drukne," sagde Cecilie, "fordi De har reddet brudgommen, er det ikke sagt, at De også kan redde bruden."

"Om forladelse," sagde Lazare, "jeg forstår ikke, hvad De mener."

"Men," fortsatte Cecilie, "har De Adeline da ikke sagt Dem noget for et øjeblik siden? Hun gik dog fra mig for at sige Dem, at hun modtog Deres tilbud vedrørende den unge træskærer."

"Hvordan!" udbrød kunstneren forbavset, "er det sandt, at De vil give Deres samtykke dertil, kære Adeline?"

"Så tal dog!" hviskede Cecilie sagte til Adeline.

"Ja hvorfor ikke," svarede Adeline, "hvis den stakkels fyr endelig elsker mig så højt."

"Deri har du ret. Man bør elske den, der elsker os," sagde hendes veninde.

Netop som Adeline ville svare, trak Lazare så voldsomt i åren, at åretolden gik i stykker og åren slap ham ud af hænderne og flød bort med strømmen.

"Så, for fanden!" råbte han i en forbitret tone.

"Ser du! Ser du!" hviskede Cecilie sin veninde i øret, "det var noget, han bestemt ikke kunne lide at høre."

"Vi kommer nok til at blive, hvor vi er," råbte Lazare i en utålmodig tone. "Jeg vil kalde på drengen, så han kan komme til os med naboens båd."

"Hvilken dreng?" spurgte Cecilie.

"Ih, Zephyr naturligvis."

"Det er meget rigtigt," fortsatte Adelines veninde, "det er da det mindste, han kan gøre for sin tilkommende kone."

"Det behøves slet ikke," sagde Adeline, der begyndte at blive glad, eftersom Lazare begyndte at blive gnaven. "Bådshagen ligger i båden."

"Det nytter os ikke, for vi er midt i strømmen," fortsatte Lazare i den samme mutte tone, "og vi kan kun slippe ud her ved hjælp af åren."

"O," udbrød Adeline leende, "jeg er også en smule sømand!"

Hun tog bådshagen, stødte Lazare sagte til side og sagde til ham: "Sæt Dem blot ned, så skal jeg på to minutter føre Dem i havn."

Og ganske rigtigt styrede hun rask båden hen til sin faders have. Zephyr stod netop ved flodbredden, da den landede.

"Giv mig din hånd," sagde Adeline til ham, "og hjælp mig ud." Hun trykkede sagte Zephyrs hånd, idet hun sprang i land.

"Hr. Lazare," hviskede knøsen ivrigt til kunstneren, idet han holdt ham tilbage. "Ved De vel, at jomfru Adeline i dette øjeblik trykkede mig i hånden!"

"Gå fanden i vold!" svarede maleren ham.

Efter at Lazare skyndsomst havde sagt godnat til Protat, der netop var kommet hjem, gik han sin vej uden at henvende et eneste ord til Adeline, der ved denne stødende opførsel, som lå aldeles udenfor kunstnerens sædvaner, følte sig på engang lykkelig og bedrøvet.

"For pokker!" mumlede kunstneren, da han gik hen til sit nye logi, "man har fuldkommen ret i at sige, at et kvindehjerte er lunernes kongerige. Den lille vejrhane har hurtigt drejet sig! Åh, hvad! Lad hende ægte Zephyr eller lade det være, hvad kommer det mig ved! Hovedsagen er, at hun ikke tænker mere på mig. Hun har allerede godt begyndt med at slå mig af tankerne, og jeg skal nok hjælpe hende med at gøre det komplet."

14. Sladderen i landsbyen

Da Lazare trådte ind i *Det hvide Hus*, var gæstestuen fuld af folk, der syntes at være i den allerlivligste diskussion, men som til hans forundring standsede i samme øjeblik, som han trådte ind af døren. Denne afbrydelse var imidlertid af kort varighed. Lazare tog nemlig sin nøgle og sit lys for at gå op på sit værelse, og aldrig så snart var han ude af døren, før sladderen gik løs igen.

Det var Protat og hans familie, der netop var på tapetet. Til trods for al forsigtighed var Zephyrs attentat ikke gået så ubemærket hen, som man havde ønsket og håbet, og man kom frem med de sindrigste gisninger i anledning af denne begivenhed.

Hele dagen igennem havde man ikke talt om andet, hverken mændene ude på marken eller fruentimmerne ved vaskebaljerne. Protat var ikke afholdt på egnen, dels fordi han af alle beboerne var den mest velhavende, dels fordi han ikke kunne skjule sin stolthed over det. Hans faderlige stolthed, der ved alle lejligheder åbenbarede sig, var heller ikke fri for at give nogen anledning, og hvad Adeline angik, så blev hun formelig hadet efter sin tilbagekomst til landsbyen, uden at hun havde nogen anelse om del. Alle sladderkællingerne vidste udmærket besked med, hvor mange silkekjoler hun havde i sin kommode. Man vidste, hvor mange guldsmykker hun havde, og snakkede vidt og bredt om finheden af hendes linned, som vakte både misundelse og beundring, når Madelon kom ned til kilden for at banke eller vaske det. Og man overøste hende da med

spottegloser på grund af de kniplinger, hun gik med om ørene, ja selv på grund af hendes fine viskestykker. Denne uskyldige luksus havde endog mere end alt andet bidraget til at fremkalde et dumt og brutalt had imod hende, der kun ventede på et påskud for at bryde løs.

Læredrengens forsøg på at tage livet af sig var forvarslet på den storm, der truede Protat og hans datter. Tidligere havde Zephyr aldrig vakt nogen som helst sympati i landsbyen. Da Protat tog ham til sig, var det så langt fra, at man roste ham for denne menneskekærlige handling, at man snarere spottede derover, og en spøgefugl påstod, at han kun opdrog ham for at vise ham frem på markederne som et udenlandsk dyr. Den strenghed, hvormed træskomageren opdrog ham, var heller aldrig blevet dadlet, for man fandt det ganske naturligt, at han bankede ham for at få ham til at bestille noget, men nu slog det pludselig om, efter at Zephyr ved sit mislykkede forsøg havde gjort sig interessant. Man var nu fuldkommen enige om, at den slette behandling, som Zephyr havde måttet døje i Protats hus, havde drevet ham til fortvivlelse, og til grund for denne påstand opdiskedes den ene løgn efter den anden. Den ene forsikrede, at drengen lå i en kælder på det bare strå, og at han kun fik frisk halm en gang om året. Den anden sagde, at der gik hele dage, uden at han fik mad, og at den næring, man gav ham, var i den grad modbydelig, at ikke engang fader Protats svin ville æde den. Den tredje påstod, at han havde hørt træskomageren true med, at han ville dræbe drengen. Det var den samme, som Protat for femten år siden havde villet kvæle, fordi han havde sagt, at han ikke elskede sin datter.

Da Lazare trådte ind i stuen, var man kommet så vidt, at man sammenlignede Zephyr med Kaspar Hauser, hvis portræt hang på væggen i *Det hvide Hus*, og at Protats gamle skældsord "Børnebøddelen", gik fra mund til mund. En ung fyr bidrog ikke så lidt til at ophidse stemningen. Det var en forhenværende skriver hos notaren i Montigny. Denne person, der var landsbyens dandy, havde lagt mærke til Adeline i kirken og ved de fester i omegnen, hvortil træskomageren plejede at medbringe sin datter, og han havde på en plump og uartig måde givet hende at forstå, at han havde lagt mærke til hende. Adeline havde slet ikke ænset ham. Denne fyr, der hed hr. Julien, eller "den smukke hr. Julien", havde imidlertid ikke opgivet hende af den grund. Adeline var det eneste fruentimmer i landsbyen, der så ud som en dame, ligesom han var dens eneste kavaler. Han mente derfor, at de måtte være bestemt for hinanden.

Ved en fest i Montigny havde hr. Julien bedt Adeline om en dans. Under dansen havde den smukke skriver tilladt sig at tage hende om livet og trykke hende i hånden mere end nødvendigt, hvilket havde haft til følge, at Adeline øjeblikkelig forlod dansen og tog bort. De øvrige unge piger, der havde mærket, hvad der var i vejen, sammensvor sig og ville heller ikke danse med den smukke hr. Julien. Denne ydmygelse havde han ikke kunnet glemme, og fra dette øjeblik af havde han kastet et uforsonligt had på Adeline.

Midt under den almindelige forbitrelse imod Protat kom han pludselig i en afgørende tone med den ytring, at grunden til, at Zephyr havde villet tage sig af dage, var en ganske anden. At der allerede længe havde været en hemmelig forståelse mellem

Adeline og den unge maler, at drengen havde angivet dette for Protat, der, i stedet for at holde sig til de to skyldige, havde ladet sin forbitrelse gå ud over Zephyr. For at forhindre ham fra at sladre til nogen om denne historie, havde Protat udstødt så forfærdelige trusler imod ham, at denne, der troede, at hans husbond ville dræbe ham, var flygtet ud i haven, hvor Protat havde forfulgt ham, og derpå havde han kastet sig i floden. Til yderligere bestyrkelse anførte han, at de jo selv kunne se, at maleren, der i går havde indlogeret sig hos Protat, allerede i dag var flyttet fra ham og nu boede her i huset.

"Men den fremmede herre bor ikke her," sagde værten. "Han skal kun ligge her om natten, fordi han har afstå sit værelse til en dame, der er på besøg hos jomfru Adeline."

"Å det er ikke andet end et dumt påskud," fortsatte skriveren, "der er såmænd værelser nok i Protats hus til at det ikke skulle være nødvendigt, men fader Protat, der er lun nok, har troet på denne måde at få det hele dysset ned, hvis dette forhold mellem maleren og hans datter skulle komme ud."

"Men hvorfor," indvendte en anden, "har Protat da ladet sådan en fyr få indpas i sit hus?"

"Hvorfor!" udbrød skriveren med en ondskabsfuld latter, "fordi han er gerrig, og fordi maleren betaler godt. For når man er forlibt i datteren, prutter man ikke med faderen."

"Men er der da ingen skam i det pigebarn?"

"Å hvad! Hun ved, at hun er rig, og at hun med sine penge altid kan få sig en mand."

"Ja, det er også sandt. Træskomageren sidder varmt inden døre, og hans mølle går hele tiden bedre."

"Ja, det kommer til at svie til jer!" fortsatte hr. Julien, "for hver gang I er nødt til at sælge et stykke jord, er det altid ham, som køber det. Hvis han ikke har været rig før, vil han blive det nu, for jeg ved med bestemthed, at der fra jernbanen skal gå en sidebane gennem Loingdalen. I kan tro, at han vil skrue priserne op, når de skal til at opkøbe terrænet."

"Så er det vel derfor," sagde landsbyens smed, "at han også vil købe hele min kartoffelmark. Jeg er desværre nødt til at sælge ham det, for jeg skal i disse dage skaffe penge."

"Kan De ikke," spurgte skriveren, "få penge til låns hos Deres fætter, grovsmeden i Sorgues? De kan jo sagtens betale dem tilbage, når jernbanen kommer i stand."

"Nej, desværre. Min fætter har jo måttet tage bort fra egnen, fordi de unge folk i landsbyen fandt på at give hans datter en kattemusik, fordi hun havde haft en historie med en officer."

"Ja, det er også sandt," svarede skriveren, "det har jeg glemt, men deraf ser man jo, at der dog er et middel ..."

"Hvad mener De?" spurgte smeden ivrigt.

"Til at blive af med folk, som man ikke holder af."

"En kattemusik! En kattemusik! Det var et ypperligt indfald ... Det kan hun have godt af, en spidslærke!" lød det fra forskellige sider.

"Den smukke hr. Julien" strøg sig om skægget med en hemmelig glæde over, at den mine, han så behændigt havde lagt, snart ville komme til at springe.

15. Snogen

Mens denne sammensværgelse blev smedet mod dem, der ikke havde den fjerneste anelse om, hvad der var i gære, tilbragte Lazare og Adeline en søvnløs nat, idet scenerne, som aftenen i forvejen havde fundet sted på den omtalte hømark, uophørligt fremstillede sig for deres tanker. Opdagelsen af hendes navn i sandet ved siden af Zephyr ville under andre omstændigheder måske næppe have været tilstrækkelig til at få den unge pige til at tro, at Zephyr var forelsket i hende, men Lazares ord tilintetgjorde enhver tvivl. Nu kunne hun forklare sig, af hvilken grund han havde taget hendes relikvier fra hendes skuffe, men hun opholdt sig ikke længe ved tanken om dette. Hun havde aldrig følt andet for Zephyr end en vis søsterlig godhed, hvori der nu blandede sig en smule medlidenhed ved tanken om, at han for hendes skyld led, hvad hun selv så længe havde lidt for en anden. Hun tvivlede heller ikke på, at denne Zephyrs kærlighed snart ville tabe sig, når det talent, man havde opdaget hos ham, førte ham ind i nye forhold og forbindelser.

Læserne vil erindre, hvor urolig Adeline havde været for at Lazare skulle komme under vejr med, hvilke følelser hun nærede for ham. Det intime forhold, der nu fandt sted mellem maleren og Zephyr lod hende ikke tvivle på, at han kendte dem. Imidlertid var hun nu mindre forskrækket over dette end tidligere. Hendes stilling i forhold til for ham var nu langt klarere. Hun behøvede ikke længere pinligt at vogte på sig selv, og hun havde jo desuden nu allerede både en fortrolig og en

hjælperinde. Var det ikke på grund af Cecilia, at hun havde lært, at Lazares slette humør i går aftes netop var et vidnesbyrd om, at hun ikke var ham ligegyldig?

Imens Adeline forgæves søgte at falde i søvn, var Lazare helt i den samme forfatning. Når han lukkede sine øjne, var det kun for at fortsætte den drøm, han havde haft aftenen i forvejen. Der var endogså et øjeblik, i hvilket kunstneren tog fejl af drøm og virkelighed. En hane i nabolaget forstyrrede ham med sin galen, og han udbrød derfor, idet han rejste sig over ende: "Jeg må bede Madelon om, at hun smukt lukker hønsehuset til. Den pokkers hane må jo rent forhindre min Adeline i at sove." Da han derpå bemærkede, at han var alene i et værelse i *Det hvide Hus*, bandede han over alle de værtshuse, hvori man ikke kan sove, og alle de høstakke, der bringer folk til at drømme dumheder.

For at forjage alle disse idéer, der begyndte at gøre ham ærgerlig på sig selv, forlod han *Det hvide hus* med det forsæt at ville arbejde hele dagen igennem. Da han havde spist frokost, begav han sig på vej til skoven, en smule ærgerlig over, at man havde sendt Zephyr i et ærinde til Fontainebleau, hvorved han selv blev nødt til at bære sine sager med sig.

"Sig da i det mindste til ham, når han kommer hjem," sagde han til Madelon, "at han går ud for at møde mig. Jeg bliver hele dagen ude ved Fedammen eller i nærheden af den."

Under hele frokosten havde Lazare lagt mærke til, at fru de Livry var meget alvorlig, at Adeline var eftertænksom, og at fader Protat hverken havde spist eller drukket eller talt så meget som han plejede.

Netop som han gik ud af døren, mødte han Adeline. Da han kun havde talt få ord til hende ved bordet og hun så nedslået ud, troede han, at hans tavshed var årsagen til hendes bedrøvelse. Idet han derfor gik forbi hende sagde han et par venlige ord til hende, som han ledsagede med et af disse fortrolige kærtegn, som han plejede at tillade sig, men den unge pige forandrede ikke en mine. Lazare bemærkede, at hun havde kastet et hurtigt blik på hans påklædning, og at hun derefter så endnu mere bekymret ud end før. Han begreb straks hendes tanke.

"Jeg har ikke glemt, hvad De rådede mig til, kære Adeline," sagde han til hende, idet han slog på sin tværsæk. "Jeg har mine tykke gamacher med mig og skal tage dem på, så snart jeg kommer ind i skoven."

"Har De virkelig tænkt på det?" spurgte Adeline, og rødmede af glæde.

"Ja," svarede Lazare i en hjertelig tone. "Jeg tænker min tro meget på Dem siden i går, min kære veninde."

Han gik, og hun blev tilbage, lyksalig over disse ord, som hendes fantasi begyndte at spille med, og hvori hun forstod at indlægge alt det, hun helst ville høre.

Lazare var gået rask til, uden at mærke, da han gik igennem byen, at alle folk vendte sig om efter ham og pegede på ham.

Da han kom til Fedammen og gik hen over plateauet for at stige ned i Ulvesvælget, hvor han dagen i forvejen havde bemærket et smukt motiv til et studie, hilste en af de landskabsmalere som han i går havde gjort bekendtskab med, på ham. Han blev stående, og de vekslede nogle ord sammen. Under deres samtale havde Lazare kastet et nysgerrigt blik på landskabsmalerens studie. Han kom uvilkårlig til at gnide sine

øjne og kaste et blik omkring sig, men han ville næppe tro sine øjne, da han til sin største forbavselse så, hvilken metamorfose det landskab var undergået, som kunstneren var begreb med at male. Med undtagelse af forgrunden, havde alt det øvrige måttet bøje sig for denne "elev af naturen." Der, hvor der i virkeligheden stod kæmpemæssige ege, havde han henstillet italienske pinjer, der svajede på deres slanke stammer, brombærbuskene, hvori snogene plejede at husere, var blevet forvandlet til aloer og kaktus. Køerne, der græssede på den nærliggende plæne, var blevet omdannet til bøfler og store hvide okser med uhyre horn, sådan som man ser det i syden og den landlige, rolige horisont var blevet udstafferet med en masse monumenter, hvor man så den azurblå himmel gennem det græske arkitekturs tempelkolonner.

"Det er dog en smuk plet og en storartet natur," sagde Lazare til sin kollega, idet han pegede ud over det landskab i hvis centrum de befandt sig.

"Ja ganske vist," svarede den unge mand i en meget alvorlig tone, "men der mangler finhed. Linjerne krydser hinanden forvirret, og horisonten er alt for fattig. Jeg har derfor som, som De ser, gjort nogle heldige tilføjelser."

"Ja," sagde Lazare, "jeg ser, at De har sat Madeleinekirken i baggrunden."

"Nej, det er Minerva-templet. Denne porticus forhøjer landskabets adel ganske utroligt."

Lazare hilste hurtigt sin kollega og fortsatte sin gang. Da han steg ned i det nærliggende svælg opdagede han en anden maler, der med en havesaks fjernede alle rodskuddene på en eg, der bredte sig hen over vejen. I samme øjeblik hørte Lazare en

knagen oppe fra træet og en stor gren, der var savet af stammen, styrtede ned med et brag. "Er det sådan?" råbte en stemme, og i samme øjeblik faldt Lazares blik på en anden af hans kollegaer, der med hånden over øjnene i nogen afstand syntes at studere, hvad virkning denne afsavning gjorde på det hele. "Det er nok," råbte han.

Lazare spurgte i sin uskyldighed om grunde til denne amputation, som han slet ikke kunne se noget motiv til.

"Dette egetræ er i en meget smuk stil, som De kan se," svarede landskabsmaleren "men det havde en gren, der var meget uheldig tegnet, den hang ned af stammen som et overhugget lem. Vi har skåret den af, og derved er der vundet betydeligt. Skulle man ikke nu tro, at det var et af disse majestætiske træer fra den hellige lund i Dodona."

"Men, min herre," sagde Lazare, "vi er ikke i Dodona, men i Fontainebleau, og hvis denne gren ikke behagede Dem, burde De lade den sidde for andre, som måske kunne glæde sig over den."

Endnu en overraskelse ventede ham netop på det sted, hvor han ville til at arbejde. To andre elever af den samme græske skole var beskæftigede med at pynte en klippemasse. Den ene borttog med et lille jern denne mosbeklædning, der især er så farverig, når solen har afsvedet den, og som stråler som juveler, når duggen ligger på den. Den anden stod med en lille kost og fejede affaldet til side. Da klippen endelig stod der, berøvet sin tykke, rige beklædning, i sin grålige farve og med sine nøgne kanter, gned begge landskabsmalerne sig i hænderne med en tilfreds mine. Lazare forhørte sig, hvorfor de gjorde dette. De

svarede ham, at det var for bedre at kunne vurdere stilen i denne klippeblok, der forsvandt under mosset.

"Men," sagde Lazare til sine to naboer, "tidligere havde De dog klipper, nu ser De ikke andet end sandsten."

Hans to naboer havde imidlertid taget fat på deres arbejde, på samme tid som han begyndte på sit. Af den flotte måde, han gik frem på, mærkede hans kollegaer snart, at han ikke hørte til deres skole, og da de nævnte deres lærers navn, kunne Lazare ikke lade være at udbryde:

"Deres lærer har dog talent og har produceret smukke arbejder. Hvor er det da muligt ...?"

Lazare mærkede, at han stod i begreb med at sige en dumhed, og han holdt inde i rette tid. Under arbejdet gav de to landskabsmalere sig til at tale om de moderne malere. De udtalte sig med denne sikkerhed, der karakteriserer uvidenheden, og overøste alle berømte mestre, hvis manerer fjernede sig fra deres med de største forhånelser.

"Hvem skulle tro, at sådant gentager sig i enhver kunstart," mumlede Lazare. "Lykkeligvis er kunsten stor, og disse herrer er meget små."

Han fortrød imidlertid straks efter denne bitterhed, da han af malernes samtale opdagede, at han ikke havde at gøre med virkelige kunstnere, men med dilettanter for hvem studiet efter naturen ikke var andet end et afsæt for en spadseretur eller et påskud til at få lejlighed til at udklæde sig som kunstnere.

Efter at Lazare havde arbejdet et par timer hørte han en af sine naboer udbryde: "Der kommer nogen."

"Det er damer," tilføjede den anden, og han begyndte i en fart at gøre toilette, at rette på halstørklædet, purre sig i håret og

med lommeklædet at slå støvet af sine lakerede støvler. Hans kammerat kopierede ham ganske.

"Jeg tør vædde på, at de trækker handsker på," mumlede Lazare, uden engang at se op fra sit arbejde. Med et hørte han en stemme kalde på sig og så i vejret. Oppe på en skrænt opdagede han to damer, som han først ikke kendte, for de skyggede for deres ansigter med parasollerne, men foran dem marcherede en lille person, der uophørligt gjorde tegn til ham og råbe: "Hr. Lazare, det er os! Det er mig!"

"For pokker," udbrød Lazare, da Zephyr kom noget nærmere, "det er godt, at du siger det, ellers skulle jeg have ondt ved at tro det."

Zephyr var også blevet ganske ukendelig. Han var om morgenen blevet sendt i et ærinde til Fontainebleau, og med det samme havde han realiseret en ide, som han havde undfanget aftenen i forvejen. Den skikkelige Protat havde nemlig tilbagegivet ham hans firsindstyve francs, da han havde erfaret, hvordan han var kommer til dem. Disse penge havde Zephyr besluttet at anvende til at købe sig en hel herredragt, da hans dårlige klæder ikke syntes ham forenelige med hans fremtidige kunstnernavn. Hertil kom, at han var så naiv at tro, at Adeline, der allerede i går aftes havde været venligere imod ham, ville få bedre øjne for hans fuldkommenheder, når hun så ham i et sådant kostume.

I en butik i Fontainebleau havde han ekviperet sig fra top til tå. Han havde endogså købt handsker, men da han ikke kunne få hænderne i dem og dog ikke ville have, at de skulle være spildte, havde han stukket dem indenfor sit hattebånd. Han så løjerlig nok ud i denne nye dragt, dog var han ikke fuldkommen

latterlig at se på, for folk, der ikke kendte ham, vendte sig ikke om for at se efter ham. Denne ligegyldighed ærgrede ham også, da han gik igennem gaderne i Fontainebleau, men han følte sig snart trøstet ved den nysgerrighed og beundring, hvormed man stirrede på ham, da han nåede til Montigny. Udenfor enhver dør måtte han stå stille.

"Er det fader Protat, der giver dig sådanne klæder, fordi du laver træsko?" spurgte man ham.

"Nej, dem har jeg selv købt for mine egne penge," svarede Zephyr og trak benklæderne i vejret, for at man skulle se de røde skafter på hans lakerede støvler.

"Og hvor får du de penge fra?"

"Ja det er min hemmelighed!" og han tilføjede, idet han plirede med øjnene: "Der er rigtig nok foregået mange ting i de sidste to dage."

Ethvert af Zephyrs svar blev vidtløftigt forklaret af alle landsbyens sladderhanke og dagdrivere, og fader Protats hus blev nu mere end nogen sinde genstand for et ondskabsfuldt spioneri.

Zephyrs tilbagekomst til træskomagerens hus var en virkelig teaterforestilling. Madelon havde kaldt ham herre, Cecilie havde skoggerleet, og Adeline havde trukket på smilebåndet. Zephyrs smukke klæder syntes for resten at komme meget belejligt, Adeline havde nemlig, for at føje sin veninde, iført sig sine tidligere dameklæder, og selv den skarpere kvindelige kritik skulle have ondt ved at finde noget at udsætte på hendes udseende. Zephyrs ankomst gjorde ende på de to veninders forlegenhed. Adeline, der vidste, at Cecilie ikke kendte noget til skovegnen om Montigny, havde nemlig foreslået hende at vise

hende omkring, og Cecilie havde været artig nok til at lade, som om hun ikke mærkede, hvorfor Adeline netop foreslog den tur. Det eneste, der generede dem, var, at de skulle gå alene.

"Måske," sagde Cecilie, "møder vi hr. Lazare. Han kan ledsage os på tilbagevejen!"

"Ja," tilføjede Adeline rødmende, "men hvordan kommer vi derhen? ... Desuden ved vi jo ikke engang, hvor vi skulle finde hr. Lazare!"

"Jeg ved godt, hvor han er," bemærkede Zephyr. "Han har pålagt Madelon, at hun skulle sende mig ned til Fedammen."

"Hvis De vil så langt," sagde Madelon, "så skulle De leje et par æsler. De kan da tage en lang tur, uden at De bliver træt, og Zephyr kan da ledsage Dem."

Dette forslag vandt almindeligt bifald, især hos Zephyr, der indså, at han således ville blive fri for at bære malersagerne hjem. Man begav sig kort efter af sted, og således nåede man hen til Fedammen, hvor Zephyr havde bundet æslerne til et træ, inden man gav sig til at stige ned i Ulvesvælget.

Så snart Lazare genkendte Adeline og hendes veninde, rejste han sig op og modtog de to unge damer med sand ceremoniel artighed. Hans naboer havde øjeblikkelig sat deres malerstole hen til damerne for at de kunne hvile sig, og hilste på dem med den største ærbødighed. Lazares kollegaer synes på dengang at få øjnene op for hans fortjenester, som de tidligere ikke havde påagtet, og den ene af dem gav sig til at rose hans skitse i de mest pompøse talemåder.

Lazare brød sig kun lidt om disse lovtaler, men da hans kollegaer henvendte denne ordstrøm til Adeline under

mangfoldige buk, morede det ham at se disse fine kavalerer behandle træskomagerens datter som en fornem dame.

Hvad Zephyr angik, da havde hans barokke udseende straks fremkaldt et satirisk smil hos de unge mennesker. Lazare bemærkede det og greb lejligheden til at præsentere ham for dem, idet han med få ord fortalte hans historie.

"Det er et naivt ungt menneske," sagde han til dem, "som kunsten selv har opsøgt i hans ensomhed. Han har ikke lært noget af nogen som helst mester, men han er blevet billedhugger, lige som Giotto blev maler, og det er mig, som tilfældet har gjort til hans Cimabue."

Denne apologi for Zephyr blev hørt af alle de unge kunstnere, der imidlertid var kommet til og havde samlet sig om de unge damer. Iblandt dem var der to eller tre, der i Fontainebleau havde købt arbejder af denne landlige kunstner. De hævede hans talent til skyerne og indbød ham til at besøge dem, når han kom til Paris. De ville præsentere ham i salonerne og gøre ham bekendt med den fine verden og med disse notabiliteter, der er i stand til at fremdrage fortjenesten og forhindrer at den bliver ubemærket. Deres kort, som de gav Zephyr, betegnede dem næsten alle som grever eller vicomter.

"Tak dog disse herrer for deres gode hensigter," sagde Lazare til Zephyr, der var blevet blussende rød af stolthed over at se alle disse fornemme herrer tilbyde ham deres venskab. "Men husk på, at der i kunsten er to ting, der, når de anvendes på urette sted, er langt mere skadelige end gavnlige. Det er alt for megen lykke og alt for megen ros."

"O min herre," sagde et af de unge mennesker med en vis selvfølelse, "vi skal sørge for at gøre ham kendt."

"Ikke alt for snart," fortsatte Lazare, "for det vil ikke være til hans fordel. Jeg vil sikre ham imod de forvildelser, der er en følge af alt for tidligt at gøre lykke. – Det er en sygdom, der truer alle taktfulde begyndere. Hvis han har tålmodighed og en fast vilje, kan han tvinge andre til at komme til sig, sådan som man kommer til en kunstner, uden at behøve at udstille sig selv som et udenlandsk dyr. – Men vil han også være tålmodig?"

"Det tvivler jeg meget på," hviskede Cecilie til Lazare, "se blot, hvordan han puster sig op!"

"Og se blot, hvordan Adeline stirrer på ham," tilføjede Lazare i en ærgerlig tone.

"Det er meget naturligt," svarede den unge dame. "at hun er stolt af sin tilkommende mand."

Ved at høre på alt det, der for nylig var blevet sagt om Zephyr, og som nu blev bekræftet af fem-seks unge mennesker, der ikke nok kunne berømme hans talent, så Adeline ganske rigtig forbavset på ham, uden at kunne lægge skjul på sin tiltagende glæde over den forandring der så pludselig var foregået med ham.

"Kom nu og vis os Ulvesvælget i alle dets enkeltheder," sagde Cecilie og tog Lazares arm, inden han kunne tilbyde hende den. Hun gav sig til at gå forud, idet hun gav Adeline et hemmeligt vink om, at hun skulle tage Zephyr under armen. Under denne spadseretur gennem brombærkrat og buskadser kunne Lazare slet ikke lægge skjul på sin utålmodighed. Hvert øjeblik vendte han sig om for at lægge mærke til Adeline, der bestandig syntes at være i en dyb samtale med Zephyr, mens hendes tanker bestandig var forude hos maleren og Cecilie. For at gøre gengæld, indlod Lazare sig i en fortrolig samtale med sin

ledsagerinde. Cecilie, der snart gættede, hvad der bevægede Lazare, der ellers havde været så tilbageholden imod hende, gik ind på hans tankegang og snakkede med ham om alt muligt løst og fast. I ti minutter overøste nu Lazare hende med flere galanterier og artigheder, end han i hele sit tidligere liv havde sagt til noget fruentimmer. Han understøttede hende, når hun skulle springe over en eller anden revne eller kløft. Han gik foran hende og slog grenene til side, der spærrede hende vejen. Han havde skilt hende ved hendes parasol, hendes hat og hendes sjal, og han gjorde sig umage for at bære disse ting så triumferende som muligt.

Alt dette undgik ingenlunde Adelines opmærksomhed, på samme tid som Zephyr gjorde sig umage for slavisk at kopiere Lazare og alle hans galanterier. På en gang vendte Lazare sig om og så, at Zephyr havde taget Adeline om livet, hun var nemlig gledet ud på nogle fyrrenåle, og Zephyr havde været hurtig nok til at forhindre hende i at falde.

"Zephyr!" råbte Lazare i en vred tone, "Gå ned og tag mine sager med dig og vend tilbage til Montigny. Vi kommer siden bagefter."

"Men," svarede Zephyr, "jeg behøver jo ikke at belæsse mig med dem, siden vi har æsler med os."

"Godt," svarede Lazare, "så læs det på æslerne og før dem hen til Sovestedet – der kan du vente på os."

Zephyr gik ned i Ulvesvælget med en åbenbar ulyst. Lazare lod, som om han slet ikke tænkte på, at Adeline var alene, og uden at vente på hende, fortsatte han sin vandring med Cecilie, der syntes at være lidt træt af hans kurtiseren.

Hvad der for nylig var hændt med Adeline, det samme gentog sig med Cecilie. Hun var lige ved at falde på de samme fyrrenåle, der gjorde det så vanskeligt at gå her, Lazare greb hende rask om livet, og i sine bestræbelser for at holde hende oprejst, trykkede han hende tættere ind til sig, end det var ligefrem nødvendigt. Cecilie rødmede, Lazare ville ligeledes til at rødme, da Adeline i samme øjeblik kom gående bleg og skælvende hen til dem.

"De lader mig gå alene," sagde hun til de to unge mennesker med et smil, der i sig selv var en bebrejdelse.

"Jeg troede, at De var fulgt med Zephyr ned i Ulvesvælget," sagde Lazare koldt.

"De sagde ikke, at jeg skulle gøre det," huskede Adeline blidt.

Lazare blev rørt. Han gav slip på Cecilies arm, der takkede ham med et nik, på samme tid som Lazare med et blik bad hende om tilgivelse for den rolle, han havde tilladt sig at spille. Denne stumme scene blev afbrudt af et frygteligt skrig, som Adeline udstødte. Hun havde lagt mærke til at Lazare ikke havde holdt det løfte, han havde givet hende, da han gik ud i skoven, at tage sine tykke lædergamacher på. I samme øjeblik som hun gjorde denne opdagelse, så hun et par skridt fra Lazare noget sort, der bevægede sig i sandet.

"Lazare! Skynd Dem bort, skynd Dem ... en snog!"

Lazare, der blev forskrækket over dette skrig og ikke vidste, hvor krybet var, blev stående, men samme øjeblik satte Adeline, der var hurtigere end han, sin fod på dyret, før han kunne nå det med sin. Cecilie så hende pludselig blive bleg som et lig og lægge hånden på brystet, som for at undertrykke et skrig. Det

var på dyrets hale, hun havde trådt, og dette havde allerede snoet sig op ad den unge piges ben og tilføjet hende et stik.

Cecilie og Lazare udstødte i samme øjeblik et forfærdeligt skrig. Den sidste havde hurtigt bukket sig ned, grebet dyret midt om livet og havde knust dets hoved, inden det var kommet til at stikke ham.

"O min Gud, min Gud, hvad skal vi gøre? Stakkels Adeline!" udbrød Cecilie og så på sin veninde, der var besvimet af skræk.

"Lad os ikke spilde tiden," sagde Lazare, der havde fået sin ro tilbage, men var lige så hvid som sit linned. Han trak et foderal op af sin lomme, der indeholdt nogle instrumenter, og rakte en saks til Cecilie.

"Det er godt, at hun er besvimet," fortsatte kunstneren. "Det er så meget heldigere for den operation, som jeg er nødt til at foretage – tag saksen og skær hendes strømpe itu. Jeg kender ikke dyret og ved ikke om det er giftigt."

"Adeline er bidt," udbrød Cecilie, "se blot!" Og hun viste på hendes ben en lille rød plet, hvoraf en dråbe blod piblede frem.

"Jeg skal gøre alt, hvad der kan gøres," svarede kunstneren og tog en lille flaske op af lommen, som han rakte til Cecilie. "Når jeg giver Dem et vink, skal De hælde alt dette ud på det sår, som jeg nu vil skære. Det er alkali. Det har vi altid med os, når vi arbejder i skoven, og De ser, at det kan komme til nytte."

Lazare knælede ned foran Adeline og holdt hendes ben med den ene hånd, mens han med den anden åbnede kniven.

"De betænker Dem?" sagde Cecilie, der knælede ved siden af ham med den lille flaske i hånden.

"Ja, jeg betænker mig på at tilføje hende en sådan smerte."

I samme øjeblik gjorde Adeline, der hidtil havde ligget ubevægelig, en smertelig bevægelse, og Lazare troede at bemærke, at hendes bleghed tog til.

"O," råbte han, "det er giften!"

Og med en rask hånd gjorde han to indsnit på den unge piges ben, der dannede et kors. På samme tid som blodet sprang frem, lod han Cecilie hælde alkalien derover og søgte at få den til at trænge ind i såret. Den smerte, som dette forårsagede, gengav Adeline hendes bevidsthed.

"Du er frelst," udbrød Cecilie.

Adelines blik søgte hen til kunstneren, der var beskæftiget med at binde hende sit lommetørklæde om benet.

Røgteren, der havde hørt disse skrig henne på Sovestedet, var imidlertid ilet til.

Kunstneren meddelte han, hvad der var foregået, og røgteren erklærede, at han havde båret sig fuldkommen rigtigt ad. "Kun," tilføjede han, "må De se at få hende hurtigt bragt hjem for at såret kan blive brændt ud. Hvad snogen angår, så kan De lade mig få den, jeg siger da til mairens fuldmægtig, at det er mig, der har dræbt den og han giver mig så fem sous for den."

Lazare pegede på snogen, som han havde knust.

"Ja," sagde røgteren, efter at han havde undersøgt dyret, "men ulykken er, at det ikke er en af de rigtige!"

"Er den ikke giftig?" udbrød Lazare i en glad tone.

"Nej, desværre. Det er en af de uskadelige. Og den giver mairens fuldmægtig mig ikke en hvid for."

De tre unge menneskers ansigter strålede af glæde. Røgteren kastede med sin stok snogen ind imellem buskene.

"Hvad for en skræk har jeg dog ikke haft for Deres skyld, kære Adeline!" sagde Lazare med sagte stemme, idet han nærmede sig Adeline.

"De sagde i morges, at De tænkte på mig," svarede den unge pige lige så sagte. "Nu ser De selv, at det ikke er sandt. Hvis De havde tænkt på mig, havde De gjort, hvad jeg bad Dem om. Jeg havde da ikke behøvet at blive forskrækket ved synet af snogen."

"Men hvorfor trådte De også på den, da De så den?"

"O!" svarede Adeline, "ellers havde De jo trådt på den."

Ved at høre hende sige disse simple ord, der mere end alt andet vidnede om hendes kærlighed og hengivenhed, styrtede Lazare på knæ for hende, og Cecilie, der så dem i denne stilling, vendte sig til siden og lod, som om hun iagttog virkningen af den nedgående sol.

Et kvarter efter var karavanen i bevægelse. Zephyr havde igen villet overtage sin funktion som opvartende kavaler hos Adeline, men pladsen var allerede besat. Lazare førte det æsel, som bar træskomagerens datter, ved tømmen og havde ikke øje for andet end hende. Zephyr trøstede sig, da Cecilie lod ham sætte sig op på det andet æsel, og på dette holdt han nu triumferende sit indtog i Montigny. Denne kavalkade gav naturligvis sladderhankene i landsbyen nyt stof til ondskab og bagvaskelse.

16. Kattemusikken

Da de to veninder trådte ind i huset, kom Madelon styrtende dem i møde. Den gamle kone syntes at være meget bedrøvet.

Adeline fortalte hende sit eventyr og hvordan hun havde troet, at hun var blevet bidt af en giftig snog.

"O mit stakkels barn," sagde Madelon, "du har kun taget fejl af tallet. Det er ikke én slange, der har bidt dig, det er hundrede."

Med disse ord trak hun Adeline ind med sig i sit værelse.

Da Lazare, der kom sidst ind ad døren, trådte ind i spisestuen, lagde han mærke til, at Protat sad ved bordet og skjulte sit ansigt i sine hænder. Da han løftede hovedet i vejret, så Lazare, at han havde grædt, og at han var blevet et helt år ældre.

"Hvad er der i vejen, fader Protat?" udbrød Lazare forskrækket.

"Der er det i vejen," svarede Madelon, der i det samme trådte ind i stuen, "at man siger på hele egnen … at De er …"

"Hvad er jeg?" udbrød Lazare utålmodig.

"Min stakkels datters elsker!" sagde den skikkelige Protat.

Da Lazare var kommet sig af den første overraskelse, spurgte han, hvad det skulle sige. I sine tanker gennemgik han hele sit tidligere forhold til Adeline, og han kunne ikke finde det mindste, som ondskaben kunne bruge til våben imod ham selv eller den unge pige.

"Det er umuligt!" udbrød han. "Det har man ikke kunnet sige. De er blevet bange for ingenting. Det er en misforståelse.

Folkene her i landsbyen er misundelige på Dem og Deres datter, og det er ikke første gang, at De er blevet bagtalt. Det er slet ikke farligt, lige så lidt som det bid af en snog, der forskrækkede os ude i skoven, og som der nu ikke er spor af."

Protat, der nu hørte, hvad der var hændt datteren, svarede blot i en tone, der forskrækkede Lazare:

"Jeg vil dog hellere have haft, at det havde været en giftig snog, der havde bidt hende."

"O!" mumlede Madelon, der fo'r sammen ved dette svar, "hvor må han dog ikke lide, for at kunne sige det! Og når han siger det, så mener han det også. – Gud hjælpe os alle sammen!"

"Men hvad siger De, fader Protat!" råbte Lazare forskrækket, "så ville Deres datter jo være død i dette øjeblik."

Den gamles blik og hans tavshed syntes at sige, at det var netop det, som han ønskede sig.

"Nej," fortsatte Lazare, "man kan dog måske finde ud af, hvem der har udbredt denne afskyelige bagvaskelse. Man kan tvinge ham til at tage den i sig, og Deres datters uskyldighed er så reddet."

"Der er ulykkeligvis ikke tale om en, men om alle," sagde den gamle kone.

Madelon fortalte nu Lazare, hvordan hun havde fået at høre, hvad der blev sagt om hendes unge jomfru. Hun havde været nede ved vaskestedet, mens Adeline og Cecilie var på deres udflugt til skoven. Alt, hvad der var blevet sagt aftenen i forvejen i *Det hvide Hus*, blev gentaget nu her af sladdersøstrene, mens de vaskede deres linned, og alle de skammelige opdigtelser, som man havde fundet på henne i værtshuset, havde i fruentimmernes munde fået en endnu giftigere

karakter. Madelon havde villet forsvare sin husbond og især sin unge jomfru. Hun havde talt om det ensomme liv, hun førte – det sagde man var af stolthed. Hun havde erindret om hendes fromhed – det kaldte man hykleri. Hun havde omtalt hendes datterlige kærlighed – det kaldte man en løgn. Og jo mere den gamle søgte at forsvare hende imod sådanne anklager, des mere opbragte og nærgående blev de. Hun var derfor gået hjem for at fortælle Protat alt, hvad der foregik i landsbyen.

"Det ser sort ud for os," tilføjede Madelon, da hun endte sin fortælling, "og det er heller ikke noget godt tegn, at jeg i morges så tre skader sidde på skorstenen."

"Overtro," udbrød Lazare.

Den gamle rystede på hovedet. " Hvis nogen fare truer min jomfru, hvem skal da," fortsatte hun, "beskytte hende nu, når hendes fader er i den forfatning, som han er?"

"Det skal jeg," udbrød Lazare. "Hvorfor er jeg ellers her?"

"De, hr. Lazare?" sagde Protat og rejste sig op. "Nej, De skal tage herfra, og det på øjeblikket," tilføjede træskomageren i en vred tone.

Da han så, hvilket smerteligt indtryk disse ord gjorde på den unge kunstner, sagde han i en bønfaldende tone: "Tilgiv mig, jeg har intet at bebrejde Dem. De har ingen skyld i, hvad der er sket. – Men," fortsatte han, "hvis De blot har træer og klipper, bryder De Dem jo ikke om andet. Gør mig derfor den tjeneste at gå et andet sted hen ... gå til Chailly eller til Barbizon, der er træerne meget smukkere end hos os, og De kan indlogere Dem der hos fader Grapin, hvor De vil træffe på venner nok. Der vil De more Dem bedre end i Montigny. Vinen er desuden også bedre hos fader Grapin. Han har en god bourgogne ... og her

har høsten været dårlig ... der er heller ikke så dyrt hos ham som hos mig."

Lazare var dybt bevæget ved at høre den stakkels mand midt i sin smerte søge udflugter for at få ham bort. Han kunne ikke andet end give ham ret, men det bedrøvede ham, at Protat behandlede ham som en fremmed, som man fjerner fra sit hus, når ulykken hænger over det.

"Men," udbrød han, "tror De, at jeg kan tage rolig bort? Tror De da ikke, at alt, hvad jeg her hører, oprører mig lige så meget som Dem? Mener De da ikke, at jeg kan være Dem til nytte?"

"Til nytte?" gentog træskomageren i en bitter tone.

"Ja," svarede Lazare, "det halve af denne anklage tynger på mig, og jeg vil forsvare mig."

"O," sagde Protat, "de unge herrer lider ikke ved sådanne beskyldninger. Når ulykken er sket, kan de le af det, hvis de er nedrige nok til det, eller beklage den, der bliver offer, hvis de er honnette folk, sådan som De er."

"Og De tror virkelig, at der ikke er andet at gøre?" spurgte Lazare.

Protat indlod sig ikke videre på dette, men gentog sin anmodning til Lazare om at forlade Montigny. Hans ord indeholdt rigtignok en bøn, men den befalende tone, hvori han fremførte den, syntes ikke at tillade nogen indvending. Lazare vaklede et øjeblik, men da han af Protats ubevægelighed så, at han havde sagt ham sit sidste ord, gik han hurtigt ud af døren.

Han gik langs ad Loingflodens bredder hen imod *Det hvide Hus*. Lige som han kom forbi præstegården, mødte han sognepræsten i Montigny, der lukkede sin haveport. Lazare havde ofte haft lejlighed til at se præsten i sin værts hus, og han

hilste derfor høfligt på ham, idet han kom forbi ham, men han mærkede, at præsten gengældte hans hilsen med en vis tvungen høflighed. Denne forbeholdenhed var noget usædvanligt hos den gode pastor, der ellers gerne ville slå en lille passiar af med ham. Præsten syntes også allerede at fortryde sin opførsel, for han gjorde en lille bevægelse, som om han ville nærme sig til kunstneren. Lazare troede at gætte hans tanker og gik lige hen til ham.

"Fader!" sagde han ærbødig til ham, "jeg har noget at tale med Dem om."

"Jeg også," svarede præsten.

Han lukkede sin havedør op igen og lod kunstneren træde ind. Uden indledning fortalte Lazare alt, hvad der foregik hjemme hos Protat.

"Jeg ved det," svarede præsten. "Min have vender ud til floden, og jeg har for nylig hørt alt, hvad der er blevet talt om ved vaskestedet."

Da Lazare ville retfærdiggøre sig, standsede præsten ham øjeblikkelig.

"Jeg har ingen ret til at dømme Dem, hverken Dem eller dette barn, der velsagtens græder derhjemme, og som jeg netop nu ville gå hen for at trøste. De har bragt sorg ind i dette hus, men De har ingen skyld i den ulykke, som De har forårsaget. De, der lider under det, har ingen ret til at gøre Dem bebrejdelser. De selv kan kun beklage, hvad der er sket."

Lazare blev overrasket ved at høre præsten gentage næsten ord til andet, hvad Protat havde sagt.

"Hvad vil det sige?" sagde han til sig selv. "Jeg henvender mig til faderen, jeg henvender mig til præsten, og den ene i sin

smerte og den anden i sin menneskekærlighed har ikke andet at sige mig end tomme beklagelser. Begge to ved, at dette barn elsker mig. Protat har gættet det, præsten ved det som skriftefader, og begge har ikke andet at sige mig end: Rejs bort! – Men fader," udbrød Lazare, "rejse bort og glemme, det er let sagt. Hvordan skal jeg kunne glemme denne stakkels pige, der bagvaskes og trues af en overhængende fare? Bør jeg forlade Adeline, hvis navn besudles på alle læber, når det er min skyld, at denne ulykke styrter ind over hende? Kan det passe sig for mig at flygte, som om jeg var skyldig? Og det, at jeg er uskyldig, kan det være en grund for mig til at være fej? Jeg spørger Dem om det for Guds åsyn og opfordrer Dem til at svare mig."

"Deres nærværelse vil kun udsætte hende endnu mere for dadel, og De har ingen ret til at beskytte denne unge pige," svarede præsten.

"Jeg elsker hende," udbrød Lazare.

"De elsker hende," gentog præsten med et glædestrålende ansigt, "og De spørger mig om råd!" fortsatte han og foldede hænderne. "Min Gud! for at bringe alle disse onde tunger til at forstumme og for at afvaske enhver plet, der kunne besudle hende, behøver De jo kun at sige de samme ord til hendes fader, og han vil sende Dem begge to hen til min fattige kirke for at De kan gentage dem for alteret."

Da præsten så, at Lazare pludselig blev tavs og tankefuld, blev hans ansigt atter alvorligt.

"De svarer mig ikke?" spurgte han.

"De må først høre mig," sagde kunstneren, og i raske træk, der var præget af den største redelighed og åbenhjertighed, fortalte han ham hele sit liv, hvad han havde været, og hvad han

ønskede at blive. Hans fortid, det var mod forenet med arbejde. Hans nutid, det var arbejde forenet med håb. Hans fremtid, det var bestandig arbejde og måske nogen formue.

"Jeg har levet som alle andre unge mennesker på min alder, der ofrer sig til kunsten," sagde Lazare, "men i de sidste ti år har mit hjerte været frit for enhver lidenskab, som om det forud havde anet den kærlighed, der opfylder det nu. Jeg elsker Adeline, og når jeg betænker mig på at forlange hende til ægte, så indser De, at det alene er, fordi jeg først må skaffe mig en fremtid, fordi jeg endnu er fattig, og fordi Adeline er rig."

"Og hvad så?" spurgte præsten.

"Når jeg under disse omstændigheder tilbyder Protats datter min hånd, hvad vil man da ikke tænke og sige, når han ser os underskrive kontrakten, og hun kommer med sin medgift, og jeg står med tomme hænder?"

"O, lad dem sige hernede, min søn, hvad de vil," svarede præsten. "Det er histoppe, at det høres!" Med disse ord tog han sin hat for at gå. "Jeg vil gå hen og se til Protat," sagde han, "og først og fremmest til hans datter."

"Sig hende ..." udbrød Lazare, men holdt pludselig inde.

"Hvis De ikke allerede har sagt hende det," svarede præsten, "så vil jeg sige hende, at De elsker hende. Hvor forunderligt det end må være for hende at høre disse ord af mine læber, så vil jeg dog med glæde bringe hende dette budskab." Præsten gik ud af haven, hvor denne samtale havde fundet sted, og gik lige hen til træskomagerens hus, mens Lazare besluttede at vente på ham på den samme hømark, hvor han aftenen i forvejen havde haft den drøm, som præsten nu ville gøre til en virkelighed.

Da Lazare gik hen over den lille bro, der forbinder Loingflodens bredder, standsedes han ved en forunderlig støj, der trængte hen til ham. Midt imellem en forvirret musik af forskellige messingkar, der sloges mod hinanden, hørte han en rå hujen og skrigen, der undertiden blev afbrudt af hvislende piber. Kunstneren vendte om, men jo mere han nærmede sig det sted, hvorfra denne afskyelige larm kom, desto sikrere blev han på, at den kom henne fra fader Protats hus. Forskrækket og uden at begribe, hvad der var på færde, løb han derhen så stærkt, som han kunne. Larmen og støjen tiltog hele tiden.

Det var eksplosionen af den mine, som hr. Julien aftenen i forvejen havde lagt i *Det hvide Hus*. Bønderne, som man havde ophidset, havde fået alle de slette subjekter, som de havde kunnet opdrive på egnen, med sig, og nu gik det løs for at tilfredsstille deres hævn.

Man bragte Adeline en kattemusik. Som alle andre anførere holdt hr. Julien sig klogeligt bagved de andre. "Slå kun på kedlerne og skrig, så meget I vil," sagde han, "men ingen håndgribeligheder og hold jer ude på gaden! Lad os ikke overtræde loven!"

Men banden, der blev ophidset af den hånlige tavshed, der herskede i træskomagerens hus, rettede sig ikke længere efter anførerens ordre, og stenene begyndte allerede at flyve imod vinduerne. Midt under al denne tumult kom der lys ind i Protats værelse, og et vindue blev åbnet. Den afskyelige kattemusik begyndte igen med fornyet styrke, ledsaget af en strøm af skældsord og fornærmelser. Pludselig viste sig i det oplyste fag præsten i Montigny med Adeline i sine arme. Hendes ansigt hvilede på hans skulder.

"Kast ikke flere sten," råbte præsten med høj røst, "hvis I ikke vil dræbe en døende."

Angriberne veg tilbage, forfærdede ved dette syn.

"Mit barn," fortsatte præsten, idet han henvendte sig til Adeline og pegede ud på hoben. "Gud har befalet os at forlade vore skyldnere. Tilgiv disse ulykkelige og modtag min velsignelse."

Og idet den unge pige kastede sig ned, ligesom for at bede sine fjender om skånsel, lagde præsten velsignende sine hænder på hendes hoved.

Der fulgte en dyb tavshed, og mange af dem, der før havde været de ustyrligste styrtede sig på knæ. I samme øjeblik åbnedes et vindue i den nederste etage, og igennem det fo'r træskomageren ud på gaden. Han så forfærdelig ud og svang en stor brændeøkse over sit hoved. Et rædselsskrig modtog ham.

"Ja skrig, skrig kun!" råbte Protat, "men den første, jeg får fat på, er dødsens!"

Netop som han ville gribe en af de forreste i kraven, tog en kraftig hånd ham i armen.

"Det er mig, der har at tale her!" råbte en stemme til ham.

"Hr. Lazare!" skreg træskomageren, "giv slip og kom mig ikke i vejen. Tag Dem i agt, for jeg ved ikke, hvad jeg gør. Jeg er fader og jeg må hævne min datter."

"Ikke De! En mand," sagde Lazare, "er sin hustrus naturlige beskytter."

Imidlertid var bonden, som Protat havde fået fat på, sluppet fra ham, og gaden var blevet tom. Da præsten så træskomageren styrte ud imellem hoben, havde han gættet

hans hensigt, og var hurtigt steget ned, for at det ikke skulle komme til blodsudgydelse.

"Hr. Lazare," sagde han til den unge mand, "gå oven på og trøst det stakkels barn, der trænger til Deres bistand. – Og De, Protat," tilføjede præsten, der endnu ikke havde fået tid til at meddele træskomagerens, hvorfor han var kommet, "hør på mig." Og han fortalte ham nu alt, hvad der var foregået mellem kunstneren og ham i præstegårdens have.

Nogle få dage efter denne begivenhed sad alle de personer, der figurerer i denne fortælling, med undtagelse af Zephyr, i fader Protats havestue omkring et tarveligt måltid. Stormen var draget forbi, og roen var igen vendt tilbage i huset. Protat sad glad og tilfreds og så på sine børn. Adeline blomstrede igen som en rose, og Lazare, den stille og tankefulde kunstner, syntes at være blevet et ganske nyt menneske, der først nu skulle begynde at leve. Madelon vartede op ved bordet som sædvanlig, men der var ikke spor af vrantenhed hos hende, og det lod til, at hun efter de sidste scener var lige så forelsket i sin unge jomfru som Lazare. Den gamle præst havde netop udbragt de forlovedes skål, da Zephyr, som man i flere dage havde savnet, pludselig trådte ind i stuen.

De unge adelige landskabsmalere fra akademiet i Marlotte havde ikke villet slippe ham, og i deres selskab havde han tilbragt disse dage. En af dem, der var nøje kendt med ejeren af slottet Bourron, havde præsenteret ham dér og ladet ham tage alle de arbejder med sig, som han havde vist Lazare i grotten ved Longs-Rochers. Alle disse ting havde han solgt til de urimeligste priser. Det elegante pariserselskab, som var samlet der, havde behandlet ham som en kuriositet: herrerne havde

overøst ham med lovtaler og damerne med smigrerier. Man havde forsikret ham, at han aldeles ikke behøvede at lære noget, men at andre kunne lære af ham. Han skulle blot straks tage til Paris, han ville blive modtaget med åbne arme. Han behøvede ikke at gøre lykke, for den var allerede gjort. I sin enfoldighed troede Zephyr naturligvis den forfængelighedens dæmon, der hviskede til ham, at disse hans nye venner havde ret, og at Lazare havde uret, og med lommerne fulde af guld og anbefalingsbreve havde han nu forladt entusiasterne i Bourron for at begive sig til Paris, hvor han intet øjeblik tvivlede på, at han snart skulle spille en rolle.

Inden han tog bort, ville han dog se ind til Protat for at tage afsked.

I sin forblindelse hørte han med forstilt eller virkelig ligegyldighed på, at Adeline var blevet forlovet. Han gav sig næppe tid til at sige dem alle et flygtigt farvel, i den grad frygtede han for, at han ikke skulle komme tids nok til den lykke, der ventede ham i Paris.

"Den forfængelige stakkel!" sagde Lazare da han var ude af døren. "Han vil komme til at gå en hård skærsild igennem, hvis han vil blive til noget i verden. Kunsten kræver alvor og anstrengelse, selv det største talent kan ikke undvære disse støtter, men for forfængelighed og tomhed fletter kun øjeblikket kranse, og disse kranse visner lige så hurtig, som de flettes."

"Men," sagde Adeline, og lagde sin arm kærlig omkring hans nakke, "når denne rus er gået over, og han igen søger hen til dig, ikke sandt? så vil du ikke være den, der støder ham fra dig?

Husk på, at det er dig selv, der først fik øjet op for det talent, som Forsynet har skænket ham, og som ikke bør gå til spilde."

"Vær du kun rolig," sagde Lazare smilende og så hende mildt ind i øjet. "Jeg skylder ham mere, end han skylder mig, for det er ham, jeg kan takke for, at jeg fik øjnene op for noget, der er endnu bedre!"

Om "Adeline Protat"

Forfatter: Henri Murger (1822-1861).
Org.udgave: Føljeton i *Revue des Deux Mondes* februar-april 1853, bogudgave: *Scènes de campagne: Adeline Protat.* Michel-Lévy Frères, Paris 1853.
Denne udgave efter: *Adeline Protat.* Roman af Henry Murger. Chr. Steen og Søns Forlag, Kbh. 1856. Oversætteren er ikke oplyst i bogforlægget.
Redigeret af: Kim N. Jensen.
Forside: Efter Adolphe William Bougereau (1825-1905): *Portrait de jeune fille* (1898).

ISBN 978-87-7628-456-5
3. ebogsudgave, første udgave ISBN 978-87-7979-133-6 (Ølstykke 2007).

© 2026 eBibliotek 1800
www.ebib1800.dk